לתנאון הגדול מופת הדור ע"ה פ"ה כו' מרן **מאיר פוזנער** זצ"ל אבד"ק שאטלאנד (בעהמ"ס בית מאיר וצלעות הבית).

מסכת תרומות

פרק א מ"ה כתב כשו"ע במהודיו. ולא מן המיוב על הפטור וכו'. כגון וכו'. והוסיף דשאר הפטורים תינהו. ודברים אלו שהוסיף תמוהים דאי משום הא לא אריא. דאי לא הדר תני זה הכלל משום הא לא הוי ידעינן לפרש דמה דתנא שאינו מעשר דאשון שעלה תרומתו דאייתי בשהקדימו בשבלים. דזה לא שמעינן כי אם משום קשיא דאי אייתי שבעלה מאמו הכל כדין פשיטא דהא הוי מן הפטור על המיוב דתנא סיפא בהדיא וק"ל. וכ"ה לגולמו לתריצא כמו מ"ש וז"ל. תו כתב שם ושוד קשיא לי מאי דבבלי ר"ה ר"ב כו' וזה ל"ק מידי לענ"ד. דהא שם לא הי' לו שעתא כלל משבאו לארץ עד שהקריבו העומר ליצרע ולגלות אם יעמוד אם לאו. דהא נמי הוצע לכל הפחות שלשה לקליעה וק"ל:

פרק ג מ"א ומיהו מדמעת בפני עצמה. וכן הובאה מתני' זו במיימוני לפסק הלכה פ"ה. ויראה לענ"ד להסתפק מאוד בדין זה אם נפלא מדא תרומה לחולין בתערובות שוה בשוה מה דינא. אי מימא דיטול שיעור התרומה ובשאר יבא מוכר לגרים ואי נימא דוקא כשנפלה ברוב דד"ת הד בתרי בטל. [וכן מורה לשון ר"ע שכתב שנפל לפחות ממאה. דמשמע אבל רוב עכ"פ ליכא] ומתוכר במס' יבמות בני שתי קופות שנפלו ונלמד משם ביו"ד סי' קי"ל ע"ש. והנה הם נאמר דאייתי דוקא בשנפלה ברוב. נשמע מינה דעשאה של דבר פיון דד"ת בטולה נפלה כשאר כי אם ספק דרבנן ולקולא. אבל מ"ב קשיא מאוד דהא פסקינן ביו"ד סי' ק"י ובתר מקומות ע"פ התו"ס בלל כ"פ [הסתיקו שם בס"ק סק"ח וגם בס"מ והט"ז סי' ק' בתחלתן] דספק ליסור תורה שמתערב ברוב והוא דבר תמוה ליו בטל ולא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא. ישן בהספק בעצמותו היה ספק דאוריתא ערב שמתערב ומה שהוא מדרבנן בא לו מספק אחר לא אמרינן בה"ג ס"ד ולקולא. והאו"ה לין בידי. ולא ידענא דאייתו מהיכא [ולפ"ד דאייתו מספק דרוסה שמתערב בהיתו ספק הר"י] ולפיס הרוצה מסמעות מתני' זו מורה דלא כוותיה. ואי נימא כמשמעות בבשות המתניתין ופ' הר"מ דהכא אפילו בתערובות שוה הדין כפי נעלם מלתא טעם קולא זו דהא הכא ליין ותומן משתני דקי"ל ודאי כ"ע מודים דספק אחד בגופו וספק אחד בתערובות ש"ש רוב דבריו וזה במחלוקת גדולה שנוי' בסי' ק"י הר"ל ע"ש ודו"ק כי ל"ע. [ועיין מה' קדושין דף ע"ט ובמס' יבמות דף ס"ט בתוס' שם אלוי משם ימלא עיקרן של דברים]. ונימא מילתא בלא טעמא דלא גזרו בדמוע על ספק. אינו נראה לענ"ד. כי לא ידענא לחפיד ביאיסור דמוע יותר משאר כל איסורי תורה וצ"ע. [ועיין תוס' פנחות דף כ"ג ע"ב בשהקשו נדון תרומה העולה בחמד ומאה אי דוקא יבש ביבש או אפילו לח בלח]. ובגראה הם מדבריהם דבק אליבא דר"י אחר מב"מ בשאינו הוא דבסתפקו. אבל לרבנן שביעא דתמיד שולה. וקלא נ"ע בפ' ד' משנה י"א דאיתא הם וא"ל כאיך אמרו. דמשמע דלא שייך כי אם ביבש ולא בלח. ואפשר לדמוקי דשאל מ"ב על יבש ביבש:

פרק ה מ"ה והבשיל אומרים. לענ"ד לפוס הרוצה יש לבקשות כיון דרבנן לא ס"ל לומר הוא סלה שעלתה בסברת ר"א משנה ג' מ"ב מדוע תאסור אפילו לפי הבנון. הא ביבש קי"ל אין בילה. ואריכא לומר דהי דמתמרינן לומר אין בילה. מ"מ נמי יש להחמיר בזרעונים ודכוותיה לומר יש בילה וליכא שום ספק כי אם דיש תמיד תרומה עם מילון לפי הבנון. אך מ"ב מהרלוי בשנתערב תאנים בתאנים וכדומה דברים בשיכא לומר דלא יש בילה לומר דלא תזמע אפילו לפי הבנון. כמו דפסקו אותן הפוסקים בשני הערובות של עצמה של ע"ז או רמונים ברמונים של עולה דתערובות ג' שרי' וס"ג נימא הכי וצ"ע. כי בלא עיון אני כותב דברים אלו אך לפוס הרוצה ועיין בבכמ"ס פ"ג מה' תרומות לדבריו שם ודאי נראים אלו לומר כנ"ל. ודברי מוגעים מיהו בלא זה לא אמרינן הנ"ל וק"ל. ועיקר הדברים מבוארים בסר"ן הנ"ל וע"ש]:

פרק ו מ"ב ממשנה זו שהובאה לפסק הלכה במיימוני מוכח דאוכל תרומה בשוגג חייב בקרן אפילו אכל הרומה דבשביל קודם שנאה ליד כהן אלא מה שלא אכה בה עדיין מדרב תסלה דאמר נפ' הדוש סמוך מפעת כסונה אי אוכלו פטור מתשלומין. ומוכח התם מקושיא בגמרא מברייתא דבעל בכנין אלו לו שאכל עבנין דאף תרומה נמי הכי דינא. וכן מוכח מן הטעמים של ר"מ. כן נשמע ממון שאין לו תוצאים והן לשעם דרשה דוזה דקאי נמי על פסוק דהיינו בס ת"ת דגק דהיינו תרומה אלא ש"מ מהתני' דבכא דינא דר"מ לא שייך כי אם באוכל ליד כהן דוקא דאייתי אלא אינו מעלם מוחם כמבואר פ"ז משנה ה' ואז אם רצה הכהן לאחוול מוחל נמצא דאינו הקפיד כי אם על גזל הכהן. ושייכו טעמים של ר"מ. משא"כ בשאכל בשוגג שלא אם רוצה הכהן לאחול אינו מוחל. כמבואר פ' הל"ל משנה ה' מ"ב אף בשלא בתה לידו כלל נמי חייב בע"ה כי הי דתיקוי לי' כפרה ואי"כ על כרחינו הנשנה הנ"ל פ"ז מ"א בשבאה ליד כהן דוקא אייתי אך אי"כ ק"ק מה דוחקא דבגמ' הנ"ל לאוקמי הברייתא לאידך על טבל שבא ליד כהן דאמת הברייתא אייתי בשוגג ואז אפיר הדיוק הא הרומה חייב. די"ל הדא הברייתא שתמא קמי דמשמע אפילו במזיד ומו דאפשר בשוגג פשיטא ואין צריך לדרשה דיבינו דהא בהדיא כתיב בקרא ואיש כי יאכל קדש בשגגה ונקל לא לקרי קדש וכן נראה בהלכות ס' י"ל מה"ת שכתב על פסק הרמב"ם הלכה ב' מ"ח. ואם בא ליד כהן משלם לו את הקרן לא יבא אלא גזל. נראה בוודאי אבל בלא בא לידו מודה לרמב"ם דפטור אף מתשלומי קרן. ובקשה הא מנ"ל דהא בכר הוכחנו דבשוגג אתיוב אפילו לא בא לידו ונמצא דברי ר' יהושע דקתני בתפיסתו אמת ר"י פוטר דקמי מי על בא ליד כהן. לא אייתי אלא מתוחש בדבר אינו עצמו. ולא"כ מנ"ל לא"ל דבלא בא אף מהשלום קרן פטור. [ונאוכלו בברכות דף ל"ח מסל' חצן הלכה ה' בהרמ"ם שם ומ"ש בלחם משנה ובמגדל עוז והיינו בשהבעה"ב הפרש משקה ואי"כ אפשר הטעם פשוט ולא] אלא ש"מ דס"ל דהא בהא תלי' דבמזיד כיון דאם רצה הכהן לאחול מוחל בלא בא פטור. ל"כ הא אף בשוגג. כיון דפטור מחוחש. וזה הכלל **כל** בוודאי משנה ה' דכל דפטור מחוחש אם רוצה לאחול מחול דמחילה בהנאה בשוגג ומזיד

מסכת חלה

פרק ב מ"ב עיסה שנעשה מני פירות. ר"מ הניח בשם הירושלמי דאם כולה מי פירות פטורה. ולענ"ד נלי שיש עיון בספר כי אם לפוס הרוצה אני כותב זה לזכרון דברים בצלמא. יש לבניא ראיה לשיטת הירושלמי ממה דקי"ל בשיטת ר"ת בתוס' דף ל"ו דכולה מי פירות אין מחוייבין כלל. והפלגתא דחכמים ורבן גמליאל שם מיירי במי פירות עם מים. ע"ש בתוס' ד"ה מי פירות דף ל"ה ע"ב. ולא"כ לענ"ד נראה דס"ם מה דר"ע מחייב בחם מלבד עוני פרע לעיסה שנילושה ביין וכו'. הייט נמי דוקא עם מים דאלו בלא מים חיפוק לי' דיש למעט משום דאינו בא לידי חימוץ כמו דממעטינן חתם אחר מיינים שלא כ' מיינים ע"ש ע"ש. ולא"כ נחלה נמי דגמרינן לחם לחם דדוקא לחם הבא לידי חימוץ הוא דחייב לאפוקי אחר מיינים. ס"ם דממעטינן בשילוש כולה נמי פירות ומשום דאינו בא כלל לידי חימוץ לא מקרי לחם ודו"ק. שוב שיינתי קצת בפוסקים ולאיתי שכולה אינם מרגישין בדבריי. אולם ע"י עיון אחר מעשה הכשר הוא דאחי עלה וצ"ע. ולכן ע"כ לומר שבניתי בדמיוני. ושיטה כולה מי פירות אף לר"מ דאיתי מתחיל כלל. מ"מ ליכא למעוטי מן הקשיא דלא תחלה ממן. כי אם דברים דהיינו חוץ מה' מינים שאינם באים בשום אופן לידי חימוץ. אבל מי פירות שהי' אפשר לבא לידי חימוץ אולי הוה נילוש במים ליכא למעוטי כי אם מצד שאינו לחם עיני וזה אין לו שייכות לחלה וק"ל. **שוב** מצאתי בהרמב"ם ס"ו מסל' חצן הלכה ה' בהסה"מ שם ומ"ש בלחם משנה שפי' בהם מי שכתב שהניח הסה"מ כמו דס"ד מעיקרא. ולא"כ הי' שייכות קושיא עצומה ממתני' דלעיל ומן הירושלמי דס"ל מעשה הוקש. לכן לענ"ד שלא דק הלח"מ. ומיהו מי שכתב שבניתי הסה"מ נמי אין פירותו לעיקש זה. כי אם נמה דכתיב ומרמתם נבי מעות.

הגה"ה א

ואם נאמר דסמתני' חתיה כמ"ד תרומה בזה"ז דרבנן וכבי' ספק ס"מ"ס סיף פרק ה' מיחא. אך מ"ל ק"ק למה יחזור ויתרום הא הוי ס"ד ולקולא. ויכא מוכרח דשאני הכא דאתחזיק ליסורא. ועיין סי' ק"י ביו"ד בהתרומות שבו פעוצתא מזה דלהרמב"ם ס"ד לקולא אפילו באתחזיק לאיסור. אך זה בלא זה נ"ע על הרמב"ם דהא פוסק בזה"ז דרבנן. ושיין מ"ל פ"ז הלכה י"ז. ובגם כפ' י"ג בזאת הלכה דאייתי בתרומה בזה"ז. ואלו בא"פ סתם: ומון שאין לו תוצאים. ודו"ק כי עדיין נ"ע.

וכעת אין הזמן מסכים עמדי לעיין כל הצורך. ואולם מתני' ח"ל לאוקמא בסכי דא"ב למה תפלם לעצמה הא בעל בתרומה תובע ש"ש יש לו ומולא ליתנה לכהן אחר. ונ"ע נמי בכתובות דף ל' ע"ב בתוס' ד"ה זר שאכל: **מ"ב** ומה מפלם. עיין בה"י הטתיק דבריו ע"פ הרמב"ם בהלכה שנלאה מהבריו שם שירושלמי הקשה ואי' הכי אליבא דרבנן. ואלו לפי' הר"ם מבואר שהירושלמי הקשה ואי' הכי אליבא דר"מ. ונראה מהר"ם שלא פי' אליבא דר"מ הנקשיתא בכתב ר"ש דאליבא דר"מ. אך דמי תרומה מפלם כי אם אף על הבעה"ב חולין בעי שלומי ולכך חקר מה ל"מ. ואולם פירושו נקשיתא של הירושלמי הלא בכר אכלו אחוה לר"י אליבא דר"מ נע"ב. כי נראה שלשון מיוחד קלא ואולם הטתקת הס"ל מן הרמב"ם בהלכות ערך פ' כי הקדש מה הוקשה לו ושלא בכר אכלו מה בכך הא הם נריכים לשלם מה שאכלו בחולין מתוקים. וזה צריך לחדר לסם. כיון שיש מחויב להם להאכיל חולין. וי"ל כיון דלרבנן הפוטרים מחויבים לשלם חולין ע"כ הייט שעמה לא משום תשלומין כדין אוכל דבר של חבירו דהא לא אכלו כי אם תרומה שייב פחות. אלא כי היכי דחיוב לו בכרה כדין אוכל בשגגה. וע"ה הוא. ולא"כ קשיא כמו שהבעה"ב פטור מדין השלומי חומה מחייבים הפועלים ככה לפטור מתשלומי דמים הריבים החולין על התרומה. שאלו נמי לך בכרה כמו התומה. ועל"כ הייט עשמה הא הבעה"ב מחויב להאכיל להם הפועה וחוי כמו בעדיין לא אכלו. ולכן יפלם להם דמי הפועה שמחויב להם דהיינו חולין. ועי"ז מקשה ולא בכר אכלו. ומשני דלא מחשב אכילה ודו"ק:

הגה"ה ב

בלא עיון כל הלוקן. דו"ל נמי דדינא דר"מ לא שייך כי אם בתרומה דעפשיה. אבל זר באוכל תרומה דהכרי' מה שבפרים אף דעדיין לא נבה בה כבן חייב אף במזיד ומשום דהוי ממון שיש לו תוצאים דאם בעל"ש בגתרומה אבה ממון. ותרומה יש לבעלים בכן ע"ה. אך לרבנן דוזה אפשר דאין לחלק. וקושית הגמרא מן מכור לו בני מעי' דמשמע אפילו פטור י"ל דהתם שאני כיון הפסעלים מכרו לו עפיר הוי ממון שאין לו תוצאים. ודו"ק כי עדיין נ"ע.

בתרומה בזה"ז. ואלו בא"פ סתם:

וכעת אין הזמן מסכים עמדי לעיין כל הצורך. ואולם מתני' ח"ל לאוקמא בסכי דא"ב למה תפלם לעצמה הא בעל בתרומה תובע ש"ש יש לו ומולא ליתנה לכהן אחר. ונ"ע נמי בכתובות דף ל' ע"ב בתוס' ד"ה זר שאכל: **מ"ב** ומה מפלם. עיין בה"י הטתיק דבריו ע"פ הרמב"ם בהלכה שנלאה מהבריו שם שירושלמי הקשה ואי' הכי אליבא דרבנן. דאלו לפי' הר"ם מבואר שהירושלמי הקשה ואי' הכי אליבא דר"מ. ונראה מהר"ם שלא פי' אליבא דר"מ הנקשיתא בכתב ר"ש דאליבא דר"מ. אך דמי תרומה מפלם כי אם אף על הבעה"ב חולין בעי שלומי ולכך חקר מה ל"מ. ואולם פירושו נקשיתא של הירושלמי הלא בכר אכלו אחוה לר"י אליבא דר"מ נע"ב. כי נראה שלשון מיוחד קלא ואולם הטתקת הס"ל מן הרמב"ם בהלכות ערך פ' כי הקדש מה הוקשה לו ושלא בכר אכלו מה בכך הא הם נריכים לשלם מה שאכלו בחולין מתוקים. וזה צריך לחדר לסם. כיון שיש מחויב להם להאכיל חולין. וי"ל כיון דלרבנן הפוטרים מחויבים לשלם חולין ע"כ הייט שעמה לא משום תשלומין כדין אוכל דבר של חבירו דהא לא אכלו כי אם תרומה שייב פחות. אלא כי היכי דחיוב לו בכרה כדין אוכל בשגגה. וע"ה הוא. ולא"כ קשיא כמו שהבעה"ב פטור מדין השלומי חומה מחייבים הפועלים ככה לפטור מתשלומי דמים הריבים החולין על התרומה. שאלו נמי לך בכרה כמו התומה. ועל"כ הייט עשמה הא הבעה"ב מחויב להאכיל להם הפועה וחוי כמו בעדיין לא אכלו. ולכן יפלם להם דמי הפועה שמחויב להם דהיינו חולין. ועי"ז מקשה ולא בכר אכלו. ומשני דלא מחשב אכילה ודו"ק:

מסכת חלה

פרק ב מ"ב עיסה שנעשה מני פירות. ר"מ הניח בשם הירושלמי דאם כולה מי פירות פטורה. ולענ"ד נלי שיש עיון בספר כי אם לפוס הרוצה אני כותב זה לזכרון דברים בצלמא. יש לבניא ראיה לשיטת הירושלמי ממה דקי"ל בשיטת ר"ת בתוס' דף ל"ו דכולה מי פירות אין מחוייבין כלל. והפלגתא דחכמים ורבן גמליאל שם מיירי במי פירות עם מים. ע"ש בתוס' ד"ה מי פירות דף ל"ה ע"ב. ולא"כ לענ"ד נראה דס"ם מה דר"ע מחייב בחם מלבד עוני פרע לעיסה שנילושה ביין וכו'. הייט נמי דוקא עם מים דאלו בלא מים חיפוק לי' דיש למעט משום דאינו בא לידי חימוץ כמו דממעטינן חתם אחר מיינים שלא כ' מיינים ע"ש ע"ש. ולא"כ נחלה נמי דגמרינן לחם לחם דדוקא לחם הבא לידי חימוץ הוא דחייב לאפוקי אחר מיינים. ס"ם דממעטינן בשילוש כולה נמי פירות ומשום דאינו בא כלל לידי חימוץ לא מקרי לחם ודו"ק. שוב שיינתי קצת בפוסקים ולאיתי שכולה אינם מרגישין בדבריי. אולם ע"י עיון אחר מעשה הכשר הוא דאחי עלה וצ"ע. ולכן ע"כ לומר שבניתי בדמיוני. ושיטה כולה מי פירות אף לר"מ דאיתי מתחיל כלל. מ"מ ליכא למעוטי מן הקשיא דלא תחלה ממן. כי אם דברים דהיינו חוץ מה' מינים שאינם באים בשום אופן לידי חימוץ. אבל מי פירות שהי' אפשר לבא לידי חימוץ אולי הוה נילוש במים ליכא למעוטי כי אם מצד שאינו לחם עיני וזה אין לו שייכות לחלה וק"ל. **שוב** מצאתי בהרמב"ם ס"ו מסל' חצן הלכה ה' בהסה"מ שם ומ"ש בלחם משנה שפי' בהם מי שכתב שהניח הסה"מ כמו דס"ד מעיקרא. ולא"כ הי' שייכות קושיא עצומה ממתני' דלעיל ומן הירושלמי דס"ל מעשה הוקש. לכן לענ"ד שלא דק הלח"מ. ומיהו מי שכתב שבניתי הסה"מ נמי אין פירותו לעיקש זה. כי אם נמה דכתיב ומרמתם נבי מעות.

ורעב ר"ג ורדו זיין

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דף מ׳. אלא דל״ש נשמע מדברי יש מי שכתב מדמסיים וכל שאינו בא לידי תימון אין אנו יודעין בו שנשמע נמי מן ובמרתם נמי בעובדא נמצר שאין יודעין בדיעבד. מה שלא״כ שימור מ״ש אף בד״ש נמה לו בהיקש על הון מה׳ מינים ת״ל נמי מן ובמרתם אלא ש״מ דמן ובמרתם לא נשמע כי אם מצה דלכתחילה ולא לעיכוב. וע״ש:

פרק ד מ״ו נוטל לדם וכו׳ תלה דמאי לפ״ר ע״כ לפרש מה דאמר תלה דמאי קאי על כולו בין על הפיסות שבולה לספרים עליהן. ובין על הפיסה שבולה שיהיה תלה. הכל הוא נספק אם נפרש ממנו התלה אם לא. (והספק שפי׳ הרמב״ן לענ״ד הפשוט שלקחו מהדס החשוד על התלה. דהיו דלה נזרו על ביתם עם הארץ היינו נסמנת. אבל הרמב״ם פי׳ המשנה בחשוד כי אף שדברי הרב״ם נכונים. מ״מ אין לשון הרמב״ם סובל פירושו ש״ם וק״ל). דאל״ה אלא שהפיסה שיעשה תלה הוא ודאי עכול לתלה אין אפשר לספרים מן החיוב ודאי על הספק פטור. כדאי״ם דדמאי לענין תרומה ע״ם סוף פרק ומ״ם תלה ומ״ם בהומה ומה שנאמר דמאי׳ טולל לדם כדי תלה מעשה בלה הורמה תלתה. כ״ל הלה המתויב להנטל ממנה מתמת הפק לא הורמה ממנה. ואם יבא קלי על ודאי לא הורמה תלתה ע״כ נמי דינו בהורמה שלא יאכל הכהן תלה עד שיוציא עליה כדי תלתה שבדי היא בתה מן הפיסה שהיה בו שיעור תלה ומחויב ודאי והמעיין בהרמב״ם סוף פ״ז מהל׳ בכורים יראה בסתירת לשונו ויתמה לכסן לא נשמע הכי

וגם הנד״ל שכתב שם לא נשמע לחדיא כהרבתה תמלה ע״כ ל״ע:

מסכת בכורים

פרק ב מ״ב מלאכול בירושלים. כתב ר״ע ברטנורא כלומר אם נתערבו סמ״ם וכו׳. אבל מעשר שני ובכורים שנתערבו בתוליין הון לירושלים אינן אוכרים. ואני תמה מאוד על פירוש זה דודאי מוכח הכי להרוא פי׳ מדקתני בירושלים. ותיתא בכורים דהוי בון לירושלים דבר שאין לו מתירין. אבל מ״ם הא הוי הרבינ״ם ע״ר פדיון ואפילו הוא פחות מבית פרשה. כמבואר במס׳ ב״מ דף ג״ב דמי״ם הא לפרש כיפא דמתיתין של פרק זה משנה ו׳ דקתני מבא״ר בעבר דבנל ברוב לייני בשנכנס ויצא ונפלו מתיות ע״ם והו״ק. וע״ש. משא״כ לפי׳ הרא״ש מתא דאפילו נתערב הון לירושלים אוסר בכ״ם לאכול הון לירושלים כי אם בירושלים. גם בבר הקבה כהונן הפר״ח יו״ד סי׳ ק״ב על פי׳ ר״ע ממס׳ יבמות ע״ם. ובילבר דבריו דאף בהם נבי הנעלה ר״ל הוא׳ ומקרי דבר שיש לו מתירין לענין לאכול הון בתנה בבית מקדש כ״נ אסורים לזרים. ולא בהרמב״ם בפירושו כתב ובשאר לירושלים אבל בלבוש הלא שבתמיים נתנו כלון דין דבר ביל״מ דמשמע מיעיה דלא הוי דבר שיש לו מתירין ממש. מ״מ אין הן הבכרת לזר על רב אחי בדותה היא דדילמא אף בפ״ל עבלו התמיים כדבר שיש לו מתירין. ודו״ק. לכן לענ״ד פי׳ הרא״ש מוכרח. ומה שכתב הפר״ח עוד שם לבאורות דעת הרא״ש לדעת הרמב״ם לאיירי בבכור לירושלים כגוונא דמתלקי הרבים ר״מ בין רוחק לקרוב. זה ודאי אינו דהא הרא״ש הוציא דבריו מדלא מבני הירושלמי קושיותו מבכורים הכי. ולדברי הפר״ח מדיין קבה דלעתי בתם לאיירי ברחוק מירושלים. ת״ו זה אינו בכוונת הרא״ש. ומה שהקשה הפר״ח הרא״ל על דין המוחזר בהם בגבה״ם דבתיבור בלוא לא אמרינן דשל״מ מדין גדולים דבכא לפי׳ הרמב״ם לפוס הרוחק לא מידי שבבר פי׳ הרמב״ם בפירושו דלא הוי דבר שיש לו מתירין ממש כי אם שהבאתם אבלוהו בדשל״מ וא״כ אין לאוחר מזה לאיסורי מלאכות ובכ״ג נרוכים אנו לחלק לכל הפירושים לביעת הפוסקים הי׳ הרא״ל דאבר בים לו תקנה בלבי לא מק ר דשל״מ ישן שלא לא נאסר מעולם, וקבה לכל הפירושים הא מקרי דבר שיש לו מתירין מה ביאול לאוכלו בירושלים. לף דלא לא נאסר מעולם. אלא ב״ש דשאני הכא דבאמת לא הוי ממש דשל״מ כי אם כל״ל. אך ל״ה אף לפי׳ הרמב״ם ומ״ש ובסבמת התוס׳ ב״מ. לענ״ד אין לאמוד ביתר מזה דהיכא דצריך הוא׳ לתתיבו לא מקרי דבר שיש לו מתירין דל״ל דשאני הכא דלא הוי דשל״מ ממש. אלא ע״ב דודאי זה אינו דומה לגלי וביכול. דהפיסקים דימו גלי וביכול לבני בני אדם, כמו שבגמרא יבמות ממה דר״ל בדותא היא ואין לדברים אין ביתר כן לא מקרי דבר שיש לו מתירין מה שמותר לו בגלי יאין לבביכול אין ביתר. כמבואר בה״ם סי׳ ק״ט. אבל במקום אין קבידא ודאי. וכיון שיוכל לאוכלו במקום בכל לפני הכילה טוב מקרי דבל״מ אף בדשלילה באותו מקום לא נאסר מעולם וכי מותר אף בלא ביעול דומיא דבילה דמקרי ש״מ לעתר. אף דבזמן זה דהיינו לעתר כי׳ מותר בלא ביעול. ומה שבגמרא כתב מתקנת הכמים היא שבעשאוהו בדבר שיל״מ זה לא כתב כי אם על מה שאסור נמי לזרים ובבמות כמבואר בלבונו. ובאמת שבבר כתב ת״ם עצמו שיש להלוק על הבינו בלגי וביכול. ול״ל דיש לומר נמי דלגי וביכול נמי דומה לזמן ולא לבני בני אדם. ודו״ל. ולענ״ד הקושיא שהקשיתי על פי׳ הרמב״ם ור״ע דבמ״ם מאי מריה בירושלים הפילו הן לירושלים הא יש לו מתירין ע״י פדיון. ובקושיא הגמרא ב״מ. נראה לענ״ד לומר כבי דהא מיון דבינה דיש לו מתירין אם אפשר לא מקרי דשל״מ להוא מיעה לא שבתה לזה ממש דמדמה פסחים ר״ע ב״ב בני לירושלים לבני קופות ולא אמרינן דהוי דבר שיש לו מתירין בבדיקות. ת״ל ע״י טורת הבדיקה ל״מ יש לו מתירין). וא״כ עד כאן לא מקשה הם הגמ׳ הכי כי אם כאופן דלא הוי לזה בריה (לן דוחל לפרוק ממם בתנם) כמו תהלת הבוגרת דבתם ואם לזיעבד כדחתי׳ דוחק ממם בתנם בלא דמיה כלל. וקשיא לתוס׳ דבכ״ם לזיעבד. ואפילו מזה דבריתם מקום לא שייך. וסיינו נמי דעת הרמב״ם כמבואר בפר״ח שם. ואין לתקשות ומה היה שאם אם לא נתערב הא נמי שיש מוכרת לתעלות כיון דתלה לו בבדיק כדמוקי שם דזה אינו. דהא עתה נתערב ברוב ע״כ והטיתה ואיתר מבסי מבלו לא נתערב. אחרי כן בהסיפא דבנכנס ויצא דאיירי בקירוב מקום ומקבה סגמרא ולזיעבד ולכך כיון שנכנסו פעם א׳ לירושלים. שוב יש להם דין ירושלים לקרוא יש לו מתירין אף בדאמת לאסורים לגבהמה. ואיש דומיא דבכא באמת בכורים נמי לזרים בכ״ם. ודא״ל ים לייסב דעתם דבקבו בהרבעות ופר״ח אבל מעשר שני ובכורים שנתערבו תון לירושלים אין לזרים בכ״ם. אין לאוסר שם שנכנס. דהא ודאי מקרי של״מ ממש ע״י פדיון. אלא ר״ל שנכנסו ויצא רחוק דומיא דבכורים דודאי בבכי אחרי בכ״ל והבריתה הכי מתפרשא בלאיזה מעשר אמרו בבכנסו ויצא רחוק. לו דבלו מחיות. דזה נמי יצא מקרי ולכך סתם ולא קתני ויצא רחוק. בכל זה דתקרי מעשי כדי לייסב דעתם. אבל עם כל זה לשון הרמב״ם סוף פ״ז מהל׳ מ״ם דחוק מאוד. ודע לפי זה הל״ל מוכח מדברי הרמב״ם דהני בכורים סוף הלכה הל״ל שסעקקתי לעיל שכתב אבל הוצא בכורים קודם שיכנסו הגיעולין חוצין ש״מ כל״ל שלא נרם שיכנסו מ״מ לזרים. אלא שאינם במיתה ופ״ג דאלו מלי אחרי גידולין ועדיין ל״ע. ומ״ל דברי הרמב״ם בלי מ״ם בפוטים. תמלה כתב דינו בשתערב נרם שנכנס ואח״כ כתב לחיפך לם בתערב בירושלים לאסוקי תון לאחר שנכנס ויצא רחוק. ואח״כ הענתיק הבריתא. ומכלתי לא יפה עשה במה שהוסיף

לגאון הפר״ח כי נגע:

מסכת ערלה

פרק ב מ״א תרומת מעשר של דמאי עולה באחד ומאה. קשיא לי מ״ש שרלו חכמים לגזור על תערובות תרומת מעשר של דמאי ומ״ש שלא גזרו על הערובות דמאי דלתיתא דשלין דף

עליו על הרלשונים אנו מלטערים שדמכו ר׳ אושעי אכילות לעמי בני אדם. והוסיף איזו אכילהם בטהרה לו שלא בטבלה. ונם ודאי לענ״ד לזמן דומה כ״ל. והעיקר מה שכתב הרמב״ם שלא הוי ממש יש לו מתירין כ״מ מחקנת חכמים כבר בילמתי לעיל. ודו״ק: ומבאין שהלה לענ״ד עיקר פירוש הר״ם מתמיתין דמה דקהני בירושלים היינו בדפיר״ם דהוסרן בכ״ם דלאכול כ״ל בירושלים ולא כפי׳ הר״מ והרטנורא דלמשנתו תון לירושלים. וכדהוכחתי מן מ״ם וממילא מדלא קתני באיזה מקום היה הפערבות ש״מ דאפילו בכרחון מן ירושלים נמי הכי דינו. וכיון דמ״ם ובכורים בחדא ליכא מתני ש״מ דאפילו בכורים דל״ל שיהר פדיה נמי חבורין דשל״מ לחיות בריחוק מקום וזה ברור מלבד שכתבתי הרש״י מן ירושלמי לענ״ד מעופא דמתני׳ שמשיגן לה. ואי משום קושיא הפוסי נמס׳ ב״מ בבר תילמה דש״ך ז״ל דה״ל דאיירי בנטמאה. ובכ״ם נמצא מזה דטורת בלי הפסד ממון אינו מגרע כת בהיתר: שוב שיתתי בכ״מ מה׳ מעשר שני ולאיתי בהסכים בסן הרמב״ם שם עם פירושו לנמשנה ועם פי׳ הכ״ם. ואמרתי שלא דבר הוא. ולאיתי שפי׳ נמי כוונתו שלא על הדרך שבינו הפר״ח ביו״ד. ואעפיק לשון הרמב״ם פירות מעשר שני שנתערבו נתולין יאכל בכל בעהרה במקום לו יפדה את המעשר. לכיוך אם נתערבו בירושלים אחרים בכל שהוא נמינו הולל והוא בירושלים הרי הוא בדבר שיש לו מתירין ויאכל בכל בטהרה. ומראה שכן הבינו הר״מ. מחלה כתב אם נתערבו תון לירושלים יאכל במקום לו יפדה. אבל ודאי באינו נבל. ואח״כ כתב לסיכן אם נתערבו בירושלים לא אין לו סיתר בל בדיה כי אין פודין מעשר שני בירושלים אף על פי כן הואיל והוא בירושלים מחוייב לאכול בכל בטהרה. ועל דרך זה אפשר להסביר נמי פירוהו בנמשנה. זה לשונו. דשל״מ אפילו בחלף לא נבל ואומר לך אלו בשנתערב וכו׳ ויהיה אותו הערוב בירושלים בלבד וכו׳ ע״ם שמסיים ואומרים לו לאכול בכל בתורת מעשר לו בכורים. ול״ל נמה שכתב בירושלים בלבד לאפוקי אם הוא תון לירושלים לא יש לו סיתר פדיון ואין אומרים לו דוקא לאכול. אבל זה אינו עולה לבכורים אלין לבם פדיון אפילו תון לירושלים. ומדיון ל״ע גדול. ובעל כרחינו דסוכר לאלן בבכורים דתון לירושלים לא הוי יש לו מתירין משום הטורת ולכך הטיל הנלו דוקא בירושלים בלבד. ובמ״ם הטיל תנאי זה כדי לבטל ממנו הסיתר פדיון. אבל ודאי דמ״ם אפילו תון לירושלים הרבה אינו בטל מעשה הסיתר פדיון. ולא״כ מ״מ מוכרח הסילוק בלמד הפר״ח הרמב״ם מדין בכורים שא״כ סוכר דתון לירושלים אם בטלים ברוב ולא הוי דבר שיש לו מתירין לבטלות. ובסוף הפרק כתב בחיזה מעשר אחרת שלא לבטלנו. ש״מ כתי׳ הרמב״ם תקוב הוא. ודו״ק. ואולם כל זה בפי׳ ר״ע ברטנורא ל״ל. ופירושו ודאי תמיה כאשר התחלתי לדבר בו. וגם הפר״ח בעיקר פירוהו בהרמב״ם דמ״ם תון לירושלים בטל ברוב. וזה ודאי לענ״ד בטל מעיקרו הוא ולא ברוב. ומה שהרמב״ם ספ״ו הל״ל הנא דיוקא בלוקח זה בחיזה מעשר אחרת ממעשר שני שלא ובפלו מחיות. ובגמרא איתא מלי יצא דבפלו מחיות. דמשמע דהמעשר נשאר בירושלים ולא שהמחיות נפלו ושוב אין לו סיתר לא בתחילה ולא בסדיון. ואיהו נקיט תרוויהו בשא ולא״ל לרבי הדר מכוס דנפלו מחיות. ובקבה תרתי למה לי. והשתוללי בלגה רבא המ״ל פ״ו מה׳ בית הבחירה סוף דין יד שכתב בם והבית הבחירה דנפל מחיות. המעיין היטב בדברי הגיגו כפ״ו מהל׳ מעשר שני שהביא דין זה ותיבשב לי קושיא זו. ודו״ק. ובדבר המוה דבמה יתיישב ולפשר דיוון לבני הסוגיא דהרבה אולם נמ״ר לא קידבה לעיקר לבא ומיד שנפלה מחיות ל״ל לאכול הא״ם שבתוכו. אבל כיון שפסק בהל״ל ואמרינן מ״ם אע״פ שאין תומה הקדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא. לכן בעתיק הדין בבלי מ״ם בזה אוסן שיצא ונפלו מחיות וסוכר לחלק דבני דמרבי הקדושה לאכול מה שיש שם מקודם שנפלו המחיות. אבל לא הבני לזה להחיר מה שיצא ולא לבני כוון הא״ל עדיין לא שיתי לחבין מאין הוצא הרמב״ם ז״ל חילוק זה ולא״ש: שוב עיינתי עוד בזמן זה ולאיתי פ״ד מס׳ בכורים בלי ט״ו כתב הרמב״ם לגזון זה אע״פ שהבכורים אסורים לזרים [ביל שזה פירוהו בהמתיתין אף לזרים] ואעפ״כ מולין בחדר ומלה אם נתערב נתולין בירושלים אסורים בכ״ם בתוכן בכ״ם שהוא מקום אכילתן עכשיו בדבר שיש לו מתירין ואע״פ שהבכורים אסורים לזרים אף בירושלים הרי הן לוסרין בכ״ם עכיל. והנה מה שהתנה לא נתערבו בירושלים דמוקם ודאי לאפוקי תון לירושלים לא אפשר דהיינו שנתערב מרם שנכנסו לירושלים אחר שהוצאו. דא״כ ודאי קבינא מה מיהי׳ שנתערבו. ת״ל דהא פסק פ״ב ס״ב קודם שנכנסו הם כתולין לכל דבר. והאיך אפשר לומר שמוקי הרישא דהיינו דינא דמתניתין פ״ב דבכורים שהם מולין בחדר ומלה בשנתערבו נתון מרם שנכנסו דהא אפילו פחות ממחה אינם ראוים לאסור. דהא כתב שהם כתולין לכל דבריו. וא״כ הי דינא דאפילו מרם שנכנסו אסורים לזרים ולא שאינם בעוהם מיתה עד שיכנסו כדמשמע לשונו בהלכה לא פ׳ הל״ל. מ״מ מדכתב בהלכה ב׳ שהן כתולין לכל דבר. שפיעת דל״ת ליתן לבם דין תרומה שיעלה בחדר ומלה. כי אם כדין תולין אסורים דבריבא בעלו. ולא ע״כ דמוקים לבא מתני׳ בשנכנס ולא״ל דלא בטלין במלה ובחד. ולא״כ ודאי ל״ש מה שעמי דאין לומר דוקא בירושלים אף לאסורים לזרים ול״ל מתירין הוא. בעשאוהו בדבר שיש לו מתירין. וכמבואר בפי׳ המשנה אלו בירושלים הוא דקגרים. משא״כ בבילאו לתון בעלים בהחר ומלה ודא״ל לאחרים בירושלים. דא״כ ודאי קבינא עליו מה מקבה הגמרא ב״מ על שנכנס מ״ם ויצא דלהבר ולעיולי׳. ת״ל כיון שנכנס ויצא שוב אין לו היתר פדיון ואסור לגבהמה. ולכך לא מקרי ולעיל מתחת בעלתו דומיא דבכורים הואיל ואסורים לזרים בחדר ומלה ולא מקרי יש לו מתירין ונחמנם בעלאתם ואין לחלק בין בכורים יען שאסורים לזרים לא מקרי ל״מ. משא״כ מ״ם כיון שהוא מותר לכל אדם תון בחנם שפיר מקרי יש לו מתירין ולא בעלתה. דבפירוהו לאמיתה מבמנה דהמיכנו. אלא ע״כ לכך נהדו ר״ע ברטנורא והפר״ח דבינו עשאה דבכורים ומ״ם בשנכנסו ויצאו דלא מקרי דבר שיש לו מתירין. הייגו בשל ו רחוק מירושלים ונחמנת טורת בעלי. ומה שהקשה הגמרא ב״מ ולעיבר לעיולי׳. הייגו כיון דבבריתא סתמא קתני ויצאו דמשמע מיד כדפירוהו הכתוב אפילו נקרבו ולכך כיון שנכנסו פעם א׳ לירושלים. שוב יש להם דין ירושלים לקרוא יש לו מתירין אף בדאמת לאסורים לגבהמה. ומ״ם דומיא דבכא בחמת בכורים נמי לזרים בכ״ם. והא״כ יש לייסב דעתם דבקבו בהרבעות ופר״ח אבל מעשר שני ובכורים שנתערבו תון לירושלים אין לזרים בכ״ם. אין לאוסר שם שנכנס. דהא ודאי מקרי של״מ ממש ע״י פדיון. אלא ר״ל שנכנסו ויצאו רחוק דומיא דבכורים דודאי בבכי אחרי בכ״ל והבריתא הכי מתפרשא בלאיזה מעשר אמרו בבכנסו ויצא רחוק. לו דבלו מחיות. דזה נמי יצא מקרי ולכך סתם ולא קתני ויצא רחוק. בכל זה דתקרי מעשי כדי לייסב דעתם. אבל עם כל זה לשון הרמב״ם סוף פ״ז מהל׳ מ״ם דחוק מאוד. ודע לפי זה הל״ל מוכח מדברי הרמב״ם דהני בכורים סוף הלכה הל״ל שסעקקתי לעיל שכתב אבל הוצא בכורים קודם שיכנסו הגיעולין חוצין ש״מ כל״ל שלא נרם שיכנסו מ״מ לזרים. אלא שאינם במיתה ופ״ג דאלו מלי אחרי גידולין ועדיין ל״ע. ומ״ל דברי הרמב״ם בלי מ״ם בפוטים. תמלה כתב דינו בשתערב נרם שנכנסו ואח״כ כתב להיפך לם בתערב בירושלים לאפוקי תון לאחר שנכנסו ויצא רחוק. ואח״כ הענתיק הבריתא. ומכלתי לא יפה עשה במה שהוסיף

לגאון הפר״ח כי נגע:

מסכת ערלה

פרק ב מ״א תרומת מעשר של דמאי עולה באחד ומאה. קשיא לי מ״ש שרלו חכמים לגזור על תערובות תרומת מעשר של דמאי ומ״ש שלא גזרו על הערובות דמאי דלתיתא דשלין דף

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

* וברמב"ם פי"ג מהלכות מעשר הלכה י"א ותרוייהו ליסורין אזיל. זה במיתה בידי שמים וזה במיתה בידי בשר כמבואר בסלי תרומות פ"ו ס"ו דין תרומה, ודין טבל בהלי מאכלות לאסורות פ"י הלכה י"ט. והן אמת שהתוי"ט פס וכן בפ"ד דמס' ב"מ. ביאר הכרמב"ם שמיעו פ"ו מה' מע' דין ת"מ של דמאי מבטל הירושלמי דמסוק הכיא מתני' ירחלה היא דהיינו ר"מ. וא"כ לפסד דהסוגיא דהולין הכרבן אתיא וזה אין להקשות על התוי"ט. דהא פה בפירוש הרמב"ם על המשנה סיים וכתב ואין הפרש אצלנו בכל הדינים בין ת"מ של דמאי לו ודאי. די"ל דמפרש המתני' לגיכא דבלון דתבלא לא. אך הא קשיא הרי איתא במס' דמאי פ"ד סוף משנה מ' תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה. ר"ש שורי אומר אף בחול שאלו ואכלו על פיו, נשמע מינה שעמת דשולא הא לאו הכי אסור. ואי הא לא גזרו על התערובות מעשה קושייתי. וכ"כ לדברי התוי"ט לפסק הרמב"ם ומשנה זו אי לפסר לאפוקי מהלכתא. כדאיתא פ"ד דחולין דף ע"ח ע"ב דהלכה כר"ש שורי ומבואר דהתא מתיר יותר דאפילו בשאלה לסור. והנה כל המתניתין לפסר דל"ק דנסי דלא גזרו לפי הירושלמי לבנן דר"מ על ת"מ של דמאי והרמב"ם פסק כוותייהו. היינו שיהא דין בעולו שוה לתרומה ודאי כמ' ומלה. אבל מ"מ לא גרע מכל איסורי תורה ואפילו של דבריהם דפסקינן מנ"מ ומכ"ש מבטל"מ בלא בטשים והכא אייירי בלא. אך לבון ואוכלו לאו טופל כ"א על ידם. ואעפ"כ היה לפסר לדחוק דאיירי במבטל"מ דלפ ביכם ארץ עשים. ולהכי בעי שאלה. אבל דאיתי להר"ם ורש"י מלין והכרטערא כולם כסגנון אחד פי' להמתניתין כדמע גמור שחזרה למקומה דהיינו ת"מ ואעפ"כ לאסור. והדין עמהם דהא למקומה הגן ולא"כ ת"מ. ומו לפי דאיתי לדערובות דמאי משמע בתולין דכלל לא גזרו על התערובות כי הם בטיעה ומשום קולא דדמאי דבוב מעשרין. ולך לדי' מ' שם דוקא בתבלין. ובילאר רש"י ז"ל בעמעון דזה כעיקרו תשיב משל"ל יין במוריים. משמעותו לפ דודאי מעורו מרגש מ"מ לא גזרו עליו. ומכ"ש במ"מ לחרי רוב. ובאמת שהרמב"ם פ' ג' מה"מ הל' לא הביתיה על דוגמה זו ת"ש. והנה לאיתי כתוי"ט מס' דמאי הל' הבית גירסת משם הירושלמי לגבי דמ"מ בטל בשאר המתני' אז ר"ה סיל דוקא לקומה מדמעת וכ"ם ס"ל דבין במקומה לא בלא במקומה אינה מדמעת והסוגיא אמתא כר"ל. ות"ש שפר איכא לאוקמי הכיא אמתא כהלכתא דדוקא במקומה אתמרו הכמים על תערובתם. אבל בלא במקומה לא וכו"ל. אבל מ"מ שעות הר"ם שמעו שהתוי"ט מעמע דהפלגתא הוי ליפכא דלר"ם לאיל בלא במקומה נמי מדמעת כת"מ של דמאי. וכן מבואר הגי' בהל"מ פ"ב מה' מעשר. וא"כ לא"ת דר"ש דס"ל דוקא לקומה ל"ק כל הל' דאיכא דאיתר דבוב דוקא מלאה לים להתמיר. אבל פסקי הרמב"ם ז"ל ודאי שאינה פסק כר"ש דאפילו בלא במקומה ודאי ל"ש. ולולם יען שפי' הכ"מ שם לבנגת הרלב"ד בלא זה מוקשה בלשון הרמב"ם ז"ל ממש כוותי' שכתב אמר הפרשתי' וכן הבנת הרלב"ד ז"ל מכוונ. ובודאי מבמעות לשון שתיקן מוטל. והי' עולה על דעיוני לתוק בטוחה הרמב"ם ז"ל שמפני קושיא הל' שפוסק כפי הבנת התוי"ט ממן דת"מ של דמאי לאים מדמעת בביטול מלה ולא דוקא לגבה כת"ק דר"מ ומתני' זו מוכרת לגבה דוחק לייחב וסוכר דהי דת"מ של דמאי אמיר בטלה. מ"מ איכא דלפסר מחייב לגרים מה בטל מפני גזל הבעב. וזה הדין ודאי נכון ובילאר מהבות עשמת המתני' בין בטל לגמלה לו פחות הכל שוה דאין כאן איסור אמר מתיקון בכפיים וגרים ולכן סיים ולא כתב המסבר לגמה בטל. וסיימו משום דבכל ענין משעל התיקון ולא משום קושיית הרלב"ד ז"ל מה אינם דימוע איכא בכא. על זה בע"כ לדחוק דסוכר לגבי ע"ה דלא ידע טעמת של דבר לא מן הקולא של בטול. ולא טעם ההרמה דלך משום גזל הבעב עצמו. סוכר דכל כמה שלא הוכיח דימוע גמור הוא ואינה דימוע עליו ולכן נאמן. וכזה עולה הכל כהוגן [ולפסר סוכר הרמב"ם ז"ל באמת אף דהתמירו בו בתרומה בדין הרמה מפני גזל הבעב. מ"מ תכמים הטו מדותיהם ואמרו דכל כמה דלא.ניתקן לסור כדמוע גמור. ודין ת"מ של דמאי בפתות ממלה עם ת"מ של ודאי במלה שוה לו מפני גזל הבעב ותה שב בר כמס' תולין דלא גזרו היינו משום דלא לפסר לקולה בהרמה ודו"ק] משא"כ לגבנת הרלב"ד ז"ל בדבריו שבטל לגמלה מכל כמ' לא בכ"מ לפתות ממלה קשיא סתימתן. דכבלמת המתניתין למקומה תנן דהיינו ל"ש. אבל אינו הא מסיים סתיים. משא"כ לשיטתו הל"ל

כגון ועדיין ל"ש. וגם פירושו במס' דמאי לאמתיתין ודאי ל"ש עיש ודו"ק. והי' יאיר עיניו בתורתו בסה שבעלה מלהי:

פרק ג

מ"ג ידלק הבגד. הטוי"ט הביאיק לשון הרמב"ם ולא נאמר בזו הבעלה מפני שלא נתנה תורה בהם שיטור בשום פנים ר"ל כיון דאיסור הגיהה ד"ת בכ"ם לכן לף האיסור הבלה מכן לף דמבואר בהר"ם שהות מדבנן התירו בו לאסור בכ"ם. אבל א"כ והלי קשיא לשה ארוך מלא הסיע לכן נראה לעל"ד בבתיבורו חוד בו כתבר הבאר לקרן. והנה פירשה לף לגיכא דתכמים דפליגי במשנה מ' ב' ודלא הירושלמי שבביא התוי"ט בשם הר"ש. ולענ"ד לפוס הרוקא תמיה הלוך בוכר דבר לעצמו. ויכא לענ"ד לומר שהולך הה לשיטתו פפוסק בפ' ע"ז מהלי מלכות לאסורות הלכה ג' כר"ש והשיב נמי כל הדברים התכמים ופי' שם הר"מ הליני' דלהתכמים דמשנה ז' הבשה לו הי' לאן דוקא דס"ה כל הדברים התכמים. ודברים אלו בדברים שאינן בכל הס"ם דדברים תכמים לא בשיטי. וא"כ לשיטה זו ודאי הירושלמי שבביא לשבה מ' ב' שהלכו בה לשיטתייהו דמשנה ז' ע"ב פליג על הבאורה דידן שהרי מסיים הירושלמי ולבנן אין מקדשין אלא שבה דברים בלבד והיינה לא ו' דברים דוקא אבל לם ה"ם כל דבר הבוב. תמה תמה אני וכי אין בגד טוב מיפה שנעבר בקליפי ערלה. אלא תשיבה הכלוי' להתכבד לו דבר תבוב מקרי. ולכן לענ"ד פירוש הבלוגתא דמשנה מ' ב' דבשעמת לתרומה פליגי. דודאי בגד לו אפילו אלא הסיע דבר תבוב מקרי. אלא דשעמיי דתכמים סיון דבגד מלד עלמותו היהר הוא לף שנעבר בקליפי ערלה אין שהנעבר עלמה עולה בגי' ומלתים כמבואר בדבריו פע"ז הל' ב' אין הבאסר תבור מן הבאסר ולא אתמיון דבר הבוב לא. בטל ל"ש בליסור מלד עלמו. כדאיתא יו"ד סי' ס"ע. משא"כ בשאינה ג' דהאיסור מלד עלמו ס"ל דלף הוא אלא הסיע דבר תבוב מקרי ולא בטל בבגד. וזה נראה כוונתו ממה שבתיבורו פ"ג מהלי בכורות הלכה י"ג נתן טעם לשה דבתבאר בשאר בכורות דגיהה לוסר בכל שהות. משום שהות דבר תבוב ולא בטל. והרלב"ד ז"ל הקשה עליו הדרי לפילו בשאר בשיון ביעורה כמלא הסיע. ולענ"ד לי משום הא ל"ק מידי דס"ל דוקא גיהה ל"ש שבל פורתא רלוי לאסתרף ולעוות ממנו חוט יהי דבר הבוב אשא"כ בבהות בבר בעווה והוא חוט כ"ם פתות אלא הסיע ואינו רלוי לבלוס. לא הוי דבר תבוב עד שיהא אלא הסיע. ואי"ה יש לתרץ מה שהקשו עליו כל הראשונים מדוע בבריו בכלי בכורות הל"ל ובהלי פסולי המוקדשין הלוקיאתא בל ר"פ שבבוף תמורה ביאיתא. דל"ל דהוקבה לו מה מקשה כתם ולעבטל ברובא. הא תיינו דגיהה ל"ש אבל דבר תבוב. וא"כ דל"ל דחוט בלא הסיע אשוב דבר תבוב ולא בטל. לכן נראה לי דל"ש בשיטת הירושלמי הל' ל אחיב. שבפרש לתתיתין ע לגיבא דל"ש דוקא. [ובבר מצאתי בהר"ם שם על משנה ז' תוך לתיכות דבריו הירושלמי עצמו פליגי לגבלאי בזה]. ולכן הקשה הגיה הכל אחיב. שבפרש לתתיתין ע לגיבא דל"ש דוקא. [ובבר מצאתי בהר"ם שם על משנה ז' תוך לתיכות דבריו הירושלמי עצמו פליגי לגבלאי בזה]. ולכן הקשה הגיה הכל אחיב. שבפרש לתתיתין ע לגיבא דל"ש דוקא. ולכן הקשה לגיבא דל"ש דוקא. ולכן הקשה לגיבא דל"ש דוקא. ולכן הקשה

ומדי דברי בזה. אלא בעיני על רש"י אסתיים דף מ"א ב' גבי לאו שבכללות דמכל אשר יעשה כולל עולין ולונלין. וכן למ"ד חד מיסא לקי פי' דהיינו על עלין ולונלין ומדוע שמה משמתו כי' לעיעזר בהיר דף ל"ה דלא כתרי סתמי דהכא ואתם דף ל"ה דמוקמינן דלא כר' אליעזר ואע"ג דרש"י בעי לאוקמא לי' למידי אחרינא כמ"ש נעיל ג"כ גבי בשל מבושל וכי אם לבי אם. ועי"ש בתוס'. ועי' ברש"י שם ע"א גבי יכול אכל ממנו כזית חי מ"מ הכא לא שייך כלל משום דמתגיתין מוכח דמותר לגמרי והיינו מעשה כלל ופרש עיי"ש בהיר. מ"מ מני לאוקמי בגוסרקי ועכבי דוכרא עיי"ש בהיר ולריך עיון:

מסכת בכורים

פרק ג מ"ז בתוי"ט ד"ה בגד שמבגד כו' הא כיצד מגיעין כו' ומסיים הירו' מגיעין על קרן דרומית מערבית והכיתה בדרומית על קרן ע"כ. ומפרש שם פירש דסגך כתובים במקרה הם ולא לבכורים מהתם. ולענ"ד אין זה נכון אלא דהך מ"ל אל פני המזבח ע"ם וע"ל לפני המזבח בבכורים גופיה כתיב ולקח הכהן הטנא והניחו לפני מזבח ה' אלקיך והדר כתיב והנחתו לפני ה'.

מאת הרב הגאון החסיד האמיתי המפורסם בדורו כבוד קדושת שמו מוהר"ר **אלעזר** זלה"ה שהיה אב"ד בק"ק בראד ובק"ק אמשטרדם (בעהמ"ח ספר מעשה רוקח על התורה ועל המשניות וספר ארבעה טורי אבן):

מסכת תרומות

פרק א מ"א ממעשר לא יתרומו. כ' הרב למפרשי הא דר"י לקמן דאמר קמן אלא הביא שמי שמרות תרומתו תרומה קמ"ל דאין תרומתו תרומה וכתב עליו המוי"ט כתב הר"ב וכן כתב הרמב"ם וכו' וכ"ש דממעשר לר' יוסי ומיהו תימה לפירושו למפרשי בכה"ג וכו'. גם במשנה ו' כתב הרב ממשה לא יתרומנו מטיבה למפרשי דבריו בפ"ב דין כ"ח וכ"ב מדקא מפליג הרומת מעשר ותרומה גדולה במרי בגא שם שכתב המלה דין מעשר אלא טיבלה ממנו תרומתו הייגו תרומת מעשר וכו' ובסוף דין כ"ב כתב המגיה פירות לחיות מפרש עליהן תרומה גדולה ולרך שיהיו עבולין לתרומה מוכח בהדיא כמו שכתבתי דלענין תרומה גדולה לרך שיהיו עבולין לתרומה גדולה דוקא ולא עבולין לתרומת מעשר וא"כ הדברים שכתב בפ"ה המה כפשטן לא ממעשר לחשון אלא כמלה תרומתו הייגו תרומת מעשר שבו אבל תרומה גדולה בבר הופרש ממנו כדינו או שהקדימו בשיבלין שהוא פטור מתרומה גדולה מיקרי אין מקדשו בתוכו לענין תרומה גדולה ואשמעינן המתניתין והרמב"ם רבותא אף אלא טיבלה ממנו תרומתו מ"מ אם עשאו תרומה גדולה על מקום אחר

אין תרומתו תרומה ובזה נתחא הכל בס"ד ומסולק ממנו הטעם הראב"ד:

פרק ב מ"ב כתב המוי"ט והרמב"ם במיבנו פ"ם מחר מפירושו דבכה וכו' וגם פסק אם כי' יודע בו שהוא אמת אמת אמפ"י שנגע וסבר שמותר לתרום מן המתח על הטהור בזה לא עשה כלום אבל אם נגע משבת שהוא אמת בזה תודה ר"י שתרומתו תרומה ולא כפירוש הר"ב אליבא דר' יהודה ולישנא דמתניתין אם היה יודע בו בתחילה לא משמע כפירושו דהא לרמב"ם אף אם בבריו יודע שהוא אמת אף שנגע וסבר שמותר לתרום מן המתח על הטהור ואמר נראה כפירוש הר"ב וכר"ם: מ"ג ד"ה שמעשר. כתב המוי"מ ומתילה נמי אפשר לומר דבבא בפני עלמה היא המעשר דלבקע שהם אלא שהמקבן דפריך מתעשר בריעא הולך למיקבע הולה מילתא וכו' דבריו אינם מוכנים בלל בזה ואולי איזה מ"ם יש בדבריו: **משנה ד ה** פסק הרמב"ם בת"ק דאם יש בכן תורם מן היפה ואם אין בכן תורם מן המתקיים ולא כר"י ולפי מה שהביא המוי"מ לקמן בריש פרק בתרא דיין מבטל הוא מתקיים יותר מבטלו מבטל ואינו מבטל יפה לבחיה יותר מן המבטל ומ"ב בשאין בכן יוכל לתרום מבטלו מבטל של המבטל ומ"ב ל"מ על הרמב"ם שפסק בריש פ"ה בת"ק ובאותו פרק עצמו בדין י"ח כתב שהם תורמין מן שאינו מבטל של המבטל ולא מיפבה בשהם מתניתין דהכא ולא מילק בין יש שם בין לאין שם בין ואפשר לומר שמתך על מה שכתב למעלה:

פרק ד מ"ז בד"ה ועוד קב נמאה הביא המוי"מ לשון הרמב"ם וכו' ואינו אמר קב נמאה בלבד היינו אומרים כי הוא קב מאה של תרומה וכו' ולאיתי בריש תמהו בדברי הרמב"ם אלו דהאיך אפשר לומר כן דמ"ר מתי ר"מ אם יש קב יותר הכיון שגם הקב הוא מדומע בחלק מאה של תרומה וא"כ אין כאן רק מאה שם התרומה וא"ש:

פרק ה מ"ב ד"ה ותשרף. כתב המוי"מ יפי' הר"ב דומיא דנרקב שלא יהנה ממנה אבל לא גזרינן הכא שמא יהנה ממנו כדלעיל וכו' דבריו תמוהין דמה ראה לחלוק את הטעם דבאמת גם כאן גזרינן שמא יהנה ממנה ולכך יכריחם מיד ותדרבא בכאן יש לגזור יותר דלמא אתי למיכלה כמו שכתב הר"ב. וכן כתבו התוס' בכתובות דף כ"ב בד"ה מיכוס כמו שם"ל לתכמים בחמת תעלה ותחכל ולכך קחני כאן ותשרף מיד. ולעיל קחני יקבו דעד שיקבו יש המשך זמן יותר וכתבואר בלשון הרמב"ם הביאו לעיל בד"ה יקבו ותשוס דבבאן יש לגזור יותר שמא יבא לידי אכילה ולכך אינו רשאי להמתין עד שיקבו אלא שרוף מיד. ולפי אותו טוקחא שהוא בס בבכורות שנוכם גם כאן תיכוס ותרקב פשיטא שהמה שויס שגם כאן גזרינן שמא יהנה. אבל התוס' בתס' פסחים דף ל"ל כתבו לגירסא תיכוס ותשרף מותר להנות ממנו בשעת שריפה וכ"ש בד"ה ובלבד אלא יהא בתקוס אחד בבילה. כתב המוי"מ לשון רש"י בבכורות ותאכל עם חולין ותשוס גזירה ול"ל גזירה משום תרומה שהוא שנפלו לפחות ממאה חולין ומין וכו'. ואינו מבין דבריו דא"כ כל תרומה שמתה בטל במאה לגבי פחות ממאה ולא תלינו גזירה כשאם

אלא דסך ליעבא דירושלמי דשמי מגיעין לא ידעתי לפרשו. דלא מלינו בבכורים שנשה. ובהדיא שנינו במתנות פ"ם מ"ו אלו שעונים תנופה ואין שעונים הגשה וכו' ובבכורים. וכך דמתנות דף י"ע קאי על המתנות. ולאיתי בהרמב"ם פ"ג מה' בכורים הי"ב שבריא דבדי הירושלמי ולא כתב הגשה. ואפשר ליעבא דירושלמי דהגשה לא דוקא אלא שמקריב לשם. שוב מצאתי בהרמב"ן ז"ל פ' בשלח שכתב דבכורים שעונים הנופה והגשה והוא אלא אל"ע. ועל הרב יש לתמוה מדוע שבק סוף דברי הירושלמי דומניתו בדרומה על קרן והרמב"ם ז"ל מביאו שם אלא דבאמת נ"ע כיון דלפני ה' כתיב בסוף שהיא עיקר ההכתה והיא משמע מעבב כמ"ש הירושלמי. מיהו לפי מלי דאיתא במתנות שבאתי לעיל אליבא דר"י ניחא ודו"ק. ואין לאמר דלר"י ליכא למילף כלל דלא קשיין קראי אהדדי מ"מ אפקי בלשון הכתה ודו"ק. ודע דאפי' לפי מה שהגהתי ביהו' ל"ל דמדמה לי' למתה עיי"ש במתנות פ"ה מ"ו בתוי"ט ד"ה תנופה ודו"ק. ואפשר דמגיעין דיהו' לאו דוקא. ואנעלי' קאי שהולכים ממנו לאותו קרן. שוב מצאתי בתשבה לאלף פ"ב מה' שחיטה ס"ג בד"ה לך העתיק מדברי הרשב"א פ' המולר את הספינה ז"ל וקא מעייל חולין בעזרה פי' מפני שהם שעונים הנופה והגשה ע"ג המזבח. ודמיא להקרבה ושחיטה ואסור לשחוט חולין בעזרה. משמע דהגשה ממש קאמר והנופה לעיל"ד. וכן בתוס' שם. וז"ל דהולאו לא דקו בלשונה:

יין

מאת הרב הגאון החסיד האמיתי המפורסם בדורו כבוד קדושת שמו מוהר"ר אלעזר זלה"ה שהיה אב"ד בק"ק בראד ובק"ק אמשטרדם (בעהמ"ח ספר מעשה רוקח על התורה ועל המשניות וספר ארבעה טורי אבן):

דלשמת הרמב"ם בחיבורו הוא כך הא דאיתא בספרי דבשמקדשו בתוכו יכול לעשותו תרומה על מקום אחר שפירוש כך הוא בשתרומה גדולה עדיין בתוכו דהייגו שהקדימו בבכרי אז יכול לעשותו תרומה גדולה על מקום אחר. אבל כשנפלה ממנו תרומה גדולה אז שהקדימו בשיבלים שהוא פטור מתרומה גדולה אף שתרומת מעשר עדיין בתוכו מ"מ זה לא מקרי מקדשו בתוכו לענין תרומה גדולה ואינו יכול לעשותו תרומה גדולה על מקום אחר רק תרומת מעשר יכול לעשותו על מעשר אחר וזה מבואר מאוד למפיין בדבריו בפ"ב דין כ"ח וכ"ב מדקא מפליג הרומת מעשר ותרומה גדולה בתרי בגא שם שכתב המלה דין מעשר אלא טיבלה ממנו תרומתו הייגו תרומת מעשר וכו' ובסוף דין כ"ב כתב המגיה פירות לחיות מפרש עליהן תרומה גדולה לרך שיהיו עבולין לתרומה מוכח בהדיא כמו שכתבתי דלענין תרומה גדולה לרך שיהיו עבולין לתרומה גדולה דוקא ולא עבולין לתרומת מעשר וא"כ הדברים שכתב בפ"ה המה כפשטן לא ממעשר לחשון אלא כמלה תרומתו הייגו תרומת מעשר שבו אבל תרומה גדולה בבר הופרש ממנו כדינו או שהקדימו בשיבלין שהוא פטור מתרומה גדולה מיקרי אין מקדשו בתוכו לענין תרומה גדולה ואשמעינן המתניתין והרמב"ם רבותא אף אלא טיבלה ממנו תרומתו מ"מ אם עשאו תרומה גדולה על מקום אחר

אין תרומתו תרומה ובזה נתחא הכל בס"ד ומסולק ממנו הטעם הראב"ד:

פרק ב מ"ב כתב המוי"מ והרמב"ם במיבנו פ"ם מחר מפירושו דבכה וכו' וגם פסק אם כי' יודע בו שהוא אמת אמת אמפ"י שנגע וסבר שמותר לתרום מן המתח על הטהור בזה לא עשה כלום אבל אם נגע משבת שהוא אמת בזה תודה ר"י שתרומתו תרומה ולא כפירוש הר"ב אליבא דר' יהודה ולישנא דמתניתין אם היה יודע בו בתחילה לא משמע כפירושו דהא לרמב"ם אף אם בבריו יודע שהוא אמת אף שנגע וסבר שמותר לתרום מן המתח על הטהור ואמר נראה כפירוש הר"ב: מ"ג ד"ה שמעשר. כתב המוי"מ ומתילה נמי אפשר לומר דבבא בפני עלמה היא המעשר דלבקע שהם אלא שהמקבן דפריך מתעשר בריעא הולך למיקבע הולה מילתא וכו' דבריו אינם מוכנים בלל בזה ואולי איזה מ"ם יש בדבריו: **משנה ד ה** פסק הרמב"ם בת"ק דאם יש בכן תורם מן היפה ואם אין בכן תורם מן המתקיים ולא כר"י ולפי מה שהביא המוי"מ לקמן בריש פרק בתרא דיין מבטל הוא מתקיים יותר מבטלו מבטל יפה לבחיה יותר מן המבטל ומ"ב בשאין בכן יוכל לתרום מבטלו מבטל של המבטל ומ"ב ל"מ על הרמב"ם שפסק בריש פ"ה בת"ק ובאותו פרק עצמו בדין י"ח כתב שהם תורמין מן שאינו מבטל של המבטל ולא מיפבה בשהם מתניתין דהכא ולא מילק בין יש שם בין לאין שם בין ואפשר לומר שמתך על מה שכתב למעלה:

פרק ד מ"ז בד"ה ועוד קב נמאה הביא המוי"מ לשון הרמב"ם וכו' ואינו אמר קב נמאה בלבד היינו אומרים כי הוא קב מאה של תרומה וכו' ולאיתי בריש תמהו בדברי הרמב"ם אלו דהאיך אפשר לומר כן דמ"ר מתי ר"מ אם יש קב יותר הכיון שגם הקב הוא מדומע בחלק מאה של תרומה וא"כ אין כאן רק מאה שם התרומה וא"ש:

פרק ה מ"ב ד"ה ותשרף. כתב המוי"מ יפי' הר"ב דומיא דנרקב שלא יהנה ממנה אבל לא גזרינן הכא שמא יהנה ממנו כדלעיל וכו' דבריו תמוהין דמה ראה לחלוק את הטעם דבאמת גם כאן גזרינן שמא יהנה ממנה ולכך יכריחם מיד ותדרבא בכאן יש לגזור יותר דלמא אתי למיכלה כמו שכתב הר"ב. וכן כתבו התוס' בכתובות דף כ"ב בד"ה מיכוס כמו שם"ל לתכמים בחמת תעלה ותחכל ולכך קחני כאן ותשרף מיד. ולעיל קחני יקבו דעד שיקבו יש המשך זמן יותר וכמבואר בלשון הרמב"ם הביאו לעיל בד"ה יקבו ותשוס דבבאן יש לגזור יותר שמא יבא לידי אכילה ולכך אינו רשאי להמתין עד שיקבו אלא שרוף מיד. ולפי אותו טוקחא שהוא בס בבכורות שנוכם גם כאן תיכוס ותרקב פשיטא שהמה שויס שגם כאן גזרינן שמא יהנה. אבל התוס' בתס' פסחים דף ל"ל כתבו לגירסא תיכוס ותשרף מותר להנות ממנו בשעת שריפה וכ"ש בד"ה ובלבד אלא יהא בתקוס אחד בבילה. כתב המוי"מ לשון רש"י בבכורות ותאכל עם חולין ותשוס גזירה ול"ל גזירה משום תרומה שהוא שנפלו לפחות ממאה חולין ומין וכו'. ואינו מבין דבריו דא"כ כל תרומה שמתה בטל במאה לגבי פחות ממאה ולא תלינו גזירה כשאם

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

בפל האיסורין. ולענ"ד נראה פשוט דס"ס יש שם ברש"י וכך צריך לסיום ומשום גזילה סיימו משום גזל הגבא יפן דמיס לכהן כתו שקייס שם רש"י. וגם לגרסתו צריך להגיה ברש"י ויפן דמיס ויומר כלון גרסתו ברש"י ובאמת עכשו דעולא קאי גם לרבנן וכן הוא בטוסאת שלפנינו בד"ה מאי עסמא לו שיש איזה ס"ס שם:

פרק ו מ"ה כתב הר"ב אבל לקח שבתה ופאה מעולם לא נראה לחיות קודם. והוא מירושלמי והבפקר בריכין לפרש שהפקיר בעודו מחובר אלא בתלוש הרי היה לאוי להיות קודם שהפקירה וק"ל: **שם** כתב התוי"ט בד"ה שעולה תרומתו והרמב"ם מפרש שעולה תרומתו אע"פ שמדיין לא נעלה תרומה גדולה כשהקדימו בשבלים וכו' דבריו תמוהין דמאי אע"פ דהא לר"מ משום הכי אין תעלמין ממנו מאחר שלא יעלה ממנו תרומה גדולה. וכ"ל דכאן תקפה עליו משנתו שהוא שמתיק כן מדברי הרמב"ם בחיבורו פ"ו דין י"ח ובשם הוא בדקדוק דהרמב"ם פוסק כחכמים שמותר בכל אלו כר"י בירושלמי. אבל לר"מ ודאי שלשון אע"פ אינו מדוקדק כלל. גם מה שכתב כשהקדימו בשבלין וכן הוא בר"מ שם ותמיהני עליהם דמשמע מדבריהם דדוקא כשהקדימו בשבלין אבל כשהקדימו בבכרי שחייב לאפרש ממנו תרומה גדולה מן הסתרה כתבואה בש"ס בכמה דוכתי מודים הכמים דאין מעלמין ממנו ר"ל היאך מפרשין אח"כ בר"מ והקדש שלא נפדו כהלכתן דהיינו מ"ש שפדאו ע"ג אסיפון והקדש שחיגל על גבי קרקע שזה ג"כ מן הסתרה אינו פדוי ואפ"ה פליגי הכמים ותמיהין באלו וא"כ קשה מר"ע לו היה לפרש גם בריש"א לף שהקדימו בבכרי אפ"ה פליגי הכמים אלא ודאי ס"ל דמה שמן התורה אינו תעוקן בזה לא פליגי הכמים ר"ל גם בסיפא היה לפרש בר"מ והקדש שנפדו דהיינו שנתן את הקרן ולא נתן את התרומה ולכך תמיהין הכמים דאין התרומה תעכב. אבל אם נפדו אלא כהלכתן מה שתעכב מן התורה גם הכמים מודים לר"מ ובאמת הרמב"ם בפירוש המשנה כתב בהדיא בסיפא כמו שכתב הר"מ וא"כ גם בריש"א בשהקדימו בבכרי אפ"ה פליגי הכמים והלכה כדבריהם הגלמ"ד:

פרק ז מ"ה בד"ה אבל אחר את הכנים פשוט. כתב התוי"ט ובכא כל אחד לשאול על עלמו ובזה אחר זה וכדאיתא בפ"ה דתרומות ואינו יודע מה ענין זה לזה דבשלמא גבי איסור לו מרבות אחרינן שפיר דכשבאין כאחת פ"ר לריך אחה לפסוק לבניהם לחומרא כמו שמבואר שם אבל כאן איסור בכר בלבל והנפקותא הוא לענין ממון דוי המע"ה אף בכבאין בניהם בר"ח בשוה. אחר כותבי מלאחי בפירוש שנדפס על הירושלמי שמסקנת הירושלמי באמת היא כאשר כתבתי והאמת:

פרק ט מ"ז תרומה שנטמא שאלו שבו מלמעה ופיין בפירוש הר"ב ותוי"ט. והא דכתב הר"ב בפ"ק דשבת והגזילה הג' שיהיו גדולי תרומה תרומה וכו' גזירה משום תרומה שמאה ביד כהן וכו' וגזרו שמאה בשמה הראשון והרי היא תרומה שמאה מיישיון וכו'. ע"ל דתיכא שמאה שמשך לשמה לתיכא מיישיון וכו' כלומר דדוקא גבי תרומה שמאה מיישיון דילמא משהי לה כדשמיק אחם בש"ס אבל לא נמשך לחעלה שנזרו שחהא שמה הראשון והרי היא תרומה שמאה דהא הרי אינה בהדיא דשרו תלמוד רק גזרו שמאה תרומה ושיבא נמשך לחעלה:

פרק י מ"ח בד"ה וכ"ש אומר אחר משנה אבר בו הוא התוי"ט בשם הרמב"ן הטעם מדת"ק מלריך י"ו פעמים ס' שהוא שתק"ס אלמא שעיבור י"ו היה מלוי בעיבור מכמים לחומרא וה"ה לקל ע"כ. בכאן תקשה עליו מעכתו דלדבכא הרמב"ן כתב שם לריך עכשו לדברי הש"ך מכת כ"י. אך יהיה מה שיהיה מ"מ קושית התוי"ט היא במקומו דמה עכשו יש בעיבור ששה עשר. ולולי דשתפינא מרבותי גאוני מילא שהמה מפרשין דברי ר"י בשבעה ע"ל דאיסור הוא בטל בששה עשר ובאמת היא אמיתה דהלא כל איסורין שבתורה הוא בשנים והש"ך וכ"י מתחיבין כאן בבריה והאיך נקיל לר"י כל כך. אני הייתי מפרש דר"י קאי לדברי ת"ק שס"ל ביטול בתתק"ס שהוא י"ו פעמים ס' אבל דבאחרי איסורים בעולין בס' מ"ש בריה אינה בטילה אלא בתתק"ס ע"ז קאי ר"י ואמר אחד מי"ז בו ואיכא בו לא קאי אאיסור אלא לאיסור דאמר ת"ק בלומר דר' יוסי ס"ל דביטול בריה היו תמוד משאחי אסורין ובטל בס' שהוא אלק ששה עשר תביטולו של הת"ק ולכך קאמר אחד מי"ז בו. ואין להקשות דאי קאי על דברי ת"ק א"כ היה לשתנה להקדים דברי ר' יוסי לדברי ר' יהודה י"ל דשנה נקטינהו כסדר שהם פותחין והולכין ואין לטעות ולומר דביטולו של ר' יוסי קאי לאיסורא של ר' יהודה דביטול אלק י"ו אמתאים לא אלינו בשום מקום. אבל אלק ששה עשר תביטולו דת"ק אלינו בכל האיסורין בכלל"ד. וסמך לדברי הת"ק מלאחי דהדם שמא שולה תעומאתו במקום מ' אלה שהוא אתק"ס לוגין:

מסכת מעשרות

פרק ג מ"א בד"ה בנין ובני ביתו הוכלין. כתב התוי"ט בירושלמי פריך ואין להם תזונות בתחי' ומ"ש תזונותיו הביפה ומשני כמ"ד אין תזונות לאשה ד"ת וכו'. מזה הירושלמי מוכח דאשתו נכלל בני ביתו היא ואשתתיב ירושלמי זה לבעלי התוס' במס' נכרות דף כ"ד בד"ה והתני היה יתן בתמה וב"כ וכו'. שהקשו שם לפירש"י דלא אשכחן דאשתו בכלל בני ביתו וכו'. ובדברי רש"י שבירין וקיימין. אך תמהני בירושלמי הנ"ל דמשמע דסתקשו היה סבור דתזונות אשה ד"ת דיש כתה מ"ד סוברין כן כתבואר בתס' כתובות פ"ד וה"כ מתי מקשה הה תבואר בפ' לעניל האוכל מה"מ פעור אלא ודאי שתקשה תבנו ושאחי ב"ב אתין אוכלין מן התורה אינה דכ"ש רק מלד תבאי ב"ד וה"כ מתי תשני בת"ד וכו' וע"ש: **מ"ד** בד"ה מוריד מהן לבהמה כתב התוי"ט והלא ס"ה בנו וב"ב אמורין דבר"פ לא שריין אלא היכא דשדיין לא הובאו לתקונן. תמהני דהא גם כאן שדיין לא הובא לתקונן לראש הגג כתבואר בהדיא עד שלא כיסן לראש הגג. ואין לומר דתיבת מוריד דייק מכלל שבבר היה בראש הגג אלא שדיין לא כיסן לראש הגג מכלל שבבר היה לתפלה ופ"ז מלאן שפיר דבר"פ לא הובאו כלל לתקונן אבל הכא כבר היה בתקונן והוריד מהם קצת. ז"ל דה"כ מתי לראש הגג בראש הגג ה"ל לתני לפ"ד. ועוד דהיפכא תפתבנא דאם המה כבר בתקונן והוריד מהם קצת גם הוא בעצמו יהא שרי לאכול דמידי הוא עשאתא דהוא בעצמו לא יאכל אלא בתקונן מעוש שאת ימלך עליהן אלא לעצותן קיומית כתבואר בדברי הר"ב בר"פ וסא תינא שדיין לא הובא לתקונן אבל היכא שבבר הביא לראש הגג להוריד מהן קצת הרי רשאי לאכול אלא בתקונן. ג"כ גם הוא יהא שרי לאכול אף אלא בתקונן. וכן הוא באתת בירושלמי כאן אין תנא שנתן אבל מ"מ להיות אוכל בשוק ופיקח הר"ת וכן המפרש דה"ה לאדם שתר לאכול תן המחוגין והא דתנן שוריד לבהמה משום אין בנתו וכו' אלא דהרמב"ם הסמיק למאמרו כפשטה גם"ב מה' משבר מבתם דוקא מוריד לבהמה אבל אדם אסור לאכול. ונראה הטעם דלא אלון בנן במילתייהו ואומרין דא"ת בתוקה בתקונן ולענין בניו וב"ב אפשר לתר דשרי לאכול כמו בר"פ וע"ש:

פרק ה מ"ה בד"ה ואם קלף. כתב הסוי"ט משמע אפילו אות אחת וכו' אלא שהתוס' וכתבו וכו'. הואיל והוא קולף הרבה ביחד עד ולפ"ז תקשה קושיתם על התוס' וכו'. ולענ"ד שגם התוס' אין כוונתם שקולף הרבה ביחד דבאמת הוא קולף אחת אחת רק מאחר שמתקנן הרבה ביחד ברי הוי נמר מלאכה דאלא"ה שהיא אחת אחת רק דאחר ר"ת וכן לשבת אמר ר"ת דקאמר אם קלף ונתן לתוך ידו חייב אייר אפילו כאחת אחת והכוונה עכי. אלא ודאי הא דקאמר אם קלף ונתן לתוך ידו חייב אייר אפילו כאחת אחת ובאמת גם מאחר שמתקנן הרבה ביחד וכן לשבת ולכך מקשה שפיר דהא הרבה מקלפא לבו כסי:

מסכת מעשר שני

פרק ג מי"ג בד"ה במקום שדרכן למכור בתומות אבל במקום שדרכן למכור פתומות לא יצא קונן לחולין ומפרש הר"ב הרי בבא קלי אחשבה דלעיל אמשנתן קנה מעשר ובכר הקשה עליו התוי"ט ועיין בדבריהם וכך בבא דסיפא אבל אם כלה להחמיר על עלמו כו' מפרש הר"ב לענין קונך יין בירושלים מתומות מ"ש. ולכאורה תמוה מאוד דא"כ היכא וסיפא אין לכם שייכות גם לכאורה הסיפא שמה לפירושו דהלשון מעשר יצא קונן לחולין כמו לעיל פ"ק משנה ג' דהלוקח אינו לריך למכור הקונן ולאכול דמיו בקדושת מעשר. ואמתי. הרי המוכר לא מכר לו אלא היין במדה. וגם מ"ש ואפילו הקונים שתומות הוא תמוה כמו שהקשה התוי"ט. ולולי דמתפיסא מכרותי הייתי מפרש פירוש מרווח נמשנתינו דריש אחשבה קלי אחשבה דלעיל אבבא עד שלא נפן לא קנה מעשר ובאמר הכא בד"ה במקום שדרכן למכור שתומות ולכך עד שלא נפן לא קנה מעשר דבמקום שדרכן למכור שתומות אם מכרן פתומות לא הוי יין הקונן אפל ליין מדלא כתבן. והא דקתני לעיל פ"א משנה ה' כדי יין פתומות מייני אף במקום שדרכן למכור שתומות:

מסכת ערלה

פרק ב מט"ז כתב התוי"ט ותמיהני על הר"מ וכו' ולפי מה שמבאר מפירוש המשנה מבואר שאין זה ענין להיתר מעלה האיסור. ואני תמה עליו דדברי הראב"ד והר"מ המה כפשוטן דהרמב"ם סתם דבריו וכתב תמיכה על קדמי קדמים וכו' עד ומוכרם לבהמה ולא כתב בהדיא דמייני שם באותן התיבות של מולין שאים נגד החתיכה קדמים וכו' ולזה כתב הראב"ד והוא שם בעל היתר כדי להעמות ובטל את האיסור וזה פשוט וכן כתב הרמב"ם בהדיא בפירוש המשנה זאת וזה לשונם הר"מ ואינו חוכפי' לא מין שפיר בדברי הראב"ד והר"מ והשיג עליהם בחמס: **שם** בד"ה של פיגול הביא התוי"ט בשם הרמב"ם ותמה מה שאתר כאן שמותר לבהמה בין שהוהים בין שמתים שהכל נעתה בטותר ופיגול. ולא זכיתי להבין דבריו אינו כאן שהוא או שמא מותר. אבל קדשים שמתים אף שהוא שמא רק שדרכן ואי נאתר דשאני הם דכתו שהאיסור של פיגול ונותר נתבטל בתוך החתיכה של חולין. א"כ הוי רק בחולין שמתרן ולכך רשאי לאכול אף כשן שהוא מין אלינו לאכול מולין בשהרה. מ"מ ל"ש מאי נתינה עשה הוא זה לפי שהכל נעתה דשמעתא דבריו מבה שנעתה ולכך מותר לדבבה אי לא נעתה פגיעה דמותר אף לעתתים מאחר דשתבטל שם קדשים בחתיכות חולין וזוק ול"ע ועיין בחמשנה לקמן:

מסכת בכורים

פרק א מ"א ודרך הימיד ודרך הרבים בהמה. לכאורה משמע דתבואה מייני בכורים הרבים והתלוק הוא דדרך הימיד הוא ד"ת ודרך הרבים ע"ז אתה כמו שמפורש בריש פ"ב דפאה אך מדכתב התוי"ט בסוף ד"ה כ"י אומר ומבל הלין דר"י לא פליג אלא בדרך הרבים אבל לא בדרך הימיד ואי מייני שייהן בכורים הרבים. א"כ מאי איכא בין דרך הרבים לדרך הימיד לפי טעמו של ר"י שמיהר לעבות אבל אחת הה"ר. אלא ודאי שמפרש דרך הימיד היינו בכורות הימיד. וכן משמע לכאורה בירושלמי דמוקי שמיכר שביל לאכילו ומ"ש: משנה ד הגר מביא ואינו קורא וכתב הרמב"ם שאינה הלכה וכו'. אבל כ"ע מודים שלא בהתלוקה האדם לגרים וכן בסיפא דמתניתין ואם היתה אחי מיבאבל מביא וקורא. ותמיהני מאוד דמי עדיף גר מאשה הרי באם מזבח יבאבל אשה"ה מביאה ואינה קורא לפי שלא נעלו חלק בארץ. א"כ מכ"ש אף להתלה בירושלים נאמר לאחיתיו מ"מ אינם יכולים לומר אבל אתה לי שכבי לא נעלו חלק בארץ וגם על הרמב"ם יש לתמוה בזה שפסק כן בפ"ד מהל' בכורים דהאשה אינה קורא ובגר כתב שהוא מביא וקורא ול"ע. ובאמת בירושלמי מוקי לתתניתין דוקא בגר שבא מביני קיני שהמה נעלו חלק בארץ שאתו להם דומנה על ירחם אח"כ מלאתי בשו"ת פנים מחיות סי' ס"ו שתפלפל בזה: **מ"ז** והשני מאותו המין אינו מביא. וכתב הרמב"ם בפרק ד' דין ה' והלוקח אינו חייב לפרנס בכורים אחרים מאותו המין שבבר הפרנס ממנו המוכר ואם הפרנס מביא ואינו קורא. תמיהני מאוד מנ"ל להרמב"ם זאת דאם יבא מביא הא אתמא דמתניתין תשמע שאינו רשאי להביא כמו בכל כך דאין מביאין דלא כתב הרמב"ם בשום מ' מהם אין חייב לומר מאי לראש הגג בראש הגג ה"ל לתני לפ"ד. ועוד דהיפכא תפתבנא דאם המה כבר בתקונן והוריד מהם קצת גם הוא בעצמו יהא שרי לאכול דמידי הוא עשאתא דהוא בעצמו לא יאכל אלא בתקונן מעוש שאת ימלך עליהן אלא לעצותן קיומית כתבואר בדברי הר"ב בר"פ וסא תינא שדיין לא הובא לתקונן אבל היכא שבבר הביא לראש הגג להוריד

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מ"ח והשניים אין חייבין עליהן תומס. וכתב הר"ב וכך מתניתין ימילאה היא ואינה סלכה והוא מיכולמי מ"ל יומן מכוס יחידי אני שונה תומה ובהיות כן המיהני על הרמב"ם בפוסק כמתם מכנתינו בפ"ד מהל' כנוסים דין ט' וי"ע: מ"ם בד"ה הרי שהביא ממין אחד וקבה. כתב הר"ב לא נלכה אלא לר"י וכו'. ומתיהני הא בב' מינים גם הס"ק דמכנה ז' ס"ל דאחר קולא וכאן מייני בב' מינים מ"ב מיעורין גם לת"ק לאמטוטינן דבאדם אחד אינו מגיד ומוזר ומגיד לף בב' מינים ויש לייפב:

פרק ב מ"ב בד"ה ונדוליהן אסורין. כתב המוי"מ ומימא דבמכה ד' פ"ע דתרומות הכן גידולו כרומה תרומה ומבמע מדבריו במקבה זה על הר"ב והרמב"ם אין לא הבינו כזה ומה שמיבב הוא דומק גדול. ולעל"ד הר"ב והרמב"ם מיבבים קבינה זאת בלבוסם שכתבו וגדוליהם אסורין מערוגות של מעבר וכבוסים וכו'. וא"כ לא קבינה מידי כיון דמייני מערוגות שהמעבר וכבוסים כבר נמעבו במולין וקאי אבבה בלפני זה דקתני ואסורין בכל שהן דמייני בנמעבו וקאמר דאם זרע אוכן מערוגות אפ"ה בגידולין

אהבת סדר זרעים איתן

מהרב הגאון וכו' מוהר"ר אברהם אבלי ז"ל אבד"ק ווערזאן.

מסכת ברכות

פרק א מ"א חוי"ע ד"ה א"כ. עכה כלומר ע"ד כש"י ולפי פירושו הקבה בפיר מה שהקבה ע"ם. אבל בבור מדהבינא רש"י מתמיה דמגילה כמו שהיא ולא הבמיים קבה"ע שאין לה מקום כאן מה מוכח שמה מבינא לאי' כמו לא שיך סיג בקה"ע שבי' בעסק בגזל בקיבון כמה עיירות מש"ם כבר כל לילה ס"ב בקבר חו"א דמיתני בבדי' נחד בגא ע"כ הקבים בהגא קה"ע לבקבר חו"א. ונהשך כוה חדא דהקבר חו"א תדיר בכל יום משא"כ קה"ע ועיד גם בהורה מוקדם לבקבר חו"א בפ' ו' וקה"ע נמ' אמור אלא לגלוי שהם בוין ממם בדין כל לילה וכמו שכבר נקה"ע ס"ב לבקבר חו"א. ומה שהקבה תוס' רל"ג על הוי"ע מבחים פ"ה דתני אלא שיתני ליום ולילה עד חצות. אין זו הבנה דאגב דאייני בדיעה דיום ולילה לומר שאינו כמו שלמים בשאכל לבי ימים ולילה ג' הני נמי קושטא דדינא שבוא רק ע"א משא"כ בשלמים לא אמרי' ביהא נאכל רק ע"א דיום בי מבוס שיכר לכל מתי יבי' הבקיעה וכמ"ש תוס' זבחים דל"ז ע"ב ע"ש. גם מדתני בבי פסח שאינו נאכל אלא ע"א דדייקי' מינה זבחים ד' ל"ז ב' דמתני' לאב"ע מדתני אלא איינו מדאוריתא אבל באיכך דמשיב סייג לא תני ע"ש. לפ"ז לא בהגם בוגה הגמ' שם ע"א לשוות דבבי שלמים אינו כן וגם בבי פסח אינו כן אבל הקבר חו"א בפיר יש לומר בדברי הוי"ע ע"ש. ומ"ש הוי"ע דהרמב"ם ידע לה מן הבוספתא. לפע"ד יש לומר דידע לה ממילתא בבילה הבזרחי פ' בא דתני בה מלילה בפחים אחלילת זבחים והקבר חו"א כו' ומפ"ש אמרו ע"ה כו' ואבא אין לפרש בפרש"י ומתני', מדתני בה הקבר חו"א סמוך לומפי מה אמרו פ"ה כו' אבל מתני' סמיך כל הבאלים ליום א' כו' לפ"מ אמרו כו' יש לומר דקאי רק לדסמיך לי'. ומ"ש רל"ל דהרמב"ם סמע לה מומבתינו מדלא תני בה הקה"ע ס"ש דלא הני רק מה שומנים ע"ה וגם הקבר חו"א בכלל כו' ע"ש. לפע"ד לאו לאי' איא דמבתינו לא תני רק מה שאבר בהורה עמן יום ולילה לו שיבה וקיומה לו בוקר אבל קה"ע ידע' רק ברכת מדבריה תמיומות לו מבחל מרמם כו' עיי' מנח ת ס"ו ג'. משא"כ מתני' דמגילה חביב כולמו מה שומנים ביום לו בלילה ובכרי רמ"ז בבלן תמוסים בבאב דבבי אבילת קדשים עבו סייג לפי שאסור לבבים ושף כו' ע"כ. שבבי נאכלים ליום ג' כם ב"כ תחלת ואשם שנאכלים רק לזכרי בהורה. ואי משום קבינים כמ"ש הא"י בלן אית יו"ד דקבן אוכל ואינו אולן בדאי' זבחים ר"פ י"ב. גם הא ליתא לרי"ד קבן אי"ב אין ב"ד מצלה"פ ואין כדי לעשות סייג לא"ע בהבילת קדשי' לבייאן לבים"פ בשביל זה. אבל הת"לוק הוא משום דהקבר חו"א לא נפיק מיני' חובת שאין ליבה פוסלת בראש מוצת ומב"ש אחר שמצלה בהם בהור ונעבו לאחו לו מזבח ובהמים זבחים שיהיה הם לבעלותם וב"כ לבקבים קודש ע"ב. ואפי' ומבך אחר ע"ה אין רע כמ"ש. משא"כ הבילת קדשים שאם יאכלו אחר ע"ה הם בבבת ומי יוכל לבוון עתיו וכבעיו אולת ה' לבדו בדאי' לקבן בבי בחצות הלילה אלא יאמרו מבם בדאי הוא כו' ובדאי בב"ר על פסוק ויבל ג' ביום הבביעי ע"ש בבש"י הגם שבי' די לזה בהתקה שבה לו חיים קודש ע"ב. מצינו כיוצ"ז ביומא ד"ב ע"ב בבי אין בקר לבקבו בל לילה ע"ש בבש"י ותוס' ד"ה בקבנו חבמים הבבמה ע"ח אמן יוצא עיי"ש ובזה לא מהבי זריזות בהבים שהולבים מבשם בל"ל שמי יוכל לאמלם כמו רגע ושיי' הו' רע"ק סי' ה': **משנה ד'** ד"ו לות כ"ו תמה על הקוי"ע שהתוס' לא כ"ב אלא לבש"ד דש"ם דלא ידע כו' ע"כ. לא ראה דברי התוס' ד"ב ג' ד"ה אי הבי כתבו בפי' דלתי' קמא דהבא קאי לקבה דבשבבך לא קבד חבא לבתחיל בש"ע בק"ם אבל אי יאמר' מבבייתו ס"ע יש להקבד בכל מילי סרי ממש כמ"ש הוי"ע. ודברי הח"י הם לבי' ב' דבבמי' ע"ש:

פרק ח מ"ח לות כ"ו חיבוש בנו לא בבין דברי אביו שהרי בגמ' בתמורה ד' ג' בריך בין מיע אחרה למוניא ס"ש לבעולה דוקא דוסבלה ה' ג"ע למוניא כו' בין שוגב בלא אחרה ואי קרא דלת ה' ג' תיבה בלי לאו אחרה לאו הוא אלא אחרה עבה ומש"ה קאי בסקבה דקאי לבקבל תבנו בבם ויבה הקבה אבנו הא חיבה אחרה לאו אלא תבה הא בם כו' וז"ב בס"ד. ומה שהקבה על מהרש"א ר"ה ליג ג' — הממיי' ברש"ו תמורה שם ירחה שבבסתנו לא בי' לת ה' ג' חיבה אלא קרא דלרבה הא ה' כו' ע"ש מיבו להפוס על התוס' בזה לא בי' לו לאהרש"א לבפוס בבי' התוס' בי' כמו הבי' בלבינו ע"ש. ולפע"ד יש לוישב דלאו דלא הבא הוי לאו בבבלות בבולל בבוסה שוא ובבוגעה בקר. ביטוי בבבה שא"ל, מוליא ס"ש לבעלה, בבלבל אבינו בבם ושוד אחר מילי, מב"ם ע"ת הגמ' שם להבבותי לאו אחרינא, בבלפע"ד בס"ד:

מסכת פאה

פרק א מ"א בהרע"ב ד"ה הפלה שאדם חייב כו' עד פ"ם בקומרך ע"כ. פסוק בבי' ויקרא סי' כ"ג ב. המוה אלא הבינא מפ' הבוקדם שם סי' י"ט פ"ע והבוס' תגיגה ד"ו ע"ב ד"ה שאין בחמת הבינו קבא הבוקדם ע"ש. ולפבר מבוס הך דר"ם בתג בהלבה כותי' כמ"ש ר"ב שם בחפי' אם הנית בתחלה ארוך לבבלים לו לבנית בל הבישור בסוף ע"ש בר"ב ותוי"ט.

וזה ידעי' מקרא המאוחר כמ"ש תוס' תגיגה ד"ו ב' מיכולמי דמקרא המוקדם מבמע הן פלה לע"פ שיש לך עדיין לקבוץ ממ"ש הר"ב בתג ומשום שבתב הר"ב הבא שחייב לבנית בסוף הבדם מי מ"ה מוכרח לבנית קרא המאוחר דבתיב בי' בקומרך: **שם ושם** הוו' הבדשים בתב דעיקר לשון קבן מינו בבי פרה בדמ"י פ"ג דר"ה כו' ע"ש. לא דיבר לבוגה שהרי בתיב ליל אחר כו' בקבינו עוד בתיב וקרני ראם קרנין עוד בתיב משור שר מקרן מפרים עוד בתיב בדמיגל סי' מ"ש והשיר קבן הוות בין עינו ובמבבה דר"ה עיקרי' מייני בשור ותני פרה לאשמעי' דלא בעי' דוקא שופר מוכרים בבמבעות לשון יוכל כמ"ש הוי"ע שם ד"ה הון בשם מהר"מ כ"ן. עוד בתב שם בשם רש"ן וז"ל ואי' נראה לבבות בדי לבהאותו תקשו בל לפור בלא סי' בה בקבות אלא זכרות ולפיבך קרא קבן ע"כ. הרי בהיפוך ממ"ש הוה"ד. ומ"ש הו"ת לדייק מדלא בקו לשון הכילה כו' אין זה בלוש דבבי שירות בשור"ז מינו בבתוב אמרו מדיק כ"ע כי פרי מעלליהם יאכלו אבל בקבן לשור"ב אין שם הכילה ושתי'. וביותר אי"ש לפמ"ו הבמה"ם בפיה"מ בעניין קבן ופירות דקבן נקרא מה שעושה בעצמו כו' ע"ש ובסי' ש"ח לבבר"ח ז"ל:

פרק ב מ"א תוס' רע"ק אות ח' ד"ה הקבה על הרע"ב בתב להביא לבהמות כו' ע"ש. המעיי' בלשון הרע"ב יבול לפרש דבריו לפבבא שהרי בתב בתחלה וז"ל. דקבבר כל לשתת לבי' רק לפרש מבו בתת ולא קאי על דינא דר"מ בבבר פי' דבריו. עוד יש לומר מבוס דבעי' לבייבב ואין בלבה הר"מ מש"ם הזכיר בהמה לבבותא דאפי' שתת דבהמה לא מבסיק דאתחלתא דקבינה היא ובם הרע"ב סובר דר"מ לא בשיטת ר' יהודה אמרה ובמבקבת הגמ' מבתות ד' ע"א ב' ע"ש. ומ"ש לפי' הרע"ב מבתות שם בפי' הבינא בלים בר"ש בייבו שלים אחרון ע"ש ולהי לא קאי ר"מ בשיטת' ועיי' ש"א פי' הקבר בתב בפי' דוקא לבהמה ועיי' מ"י בחידושים כ' לייבב בגר"א דבבר ר"מ בשיטת ר"י אמרה כו' תמוה שבגר"א בזמני בפ"ב מ"ב בבינא ירוש' דר"מ בשיטת רע"ק אמרה ע"ש. ומ"ש מ"י כי היכי דלא לאוקמי בתחלת מבלי תמוה ובמעיי' ברש"י מבחות מ"ד דרק שם שייך לאמיר הכי מבוס דאמתי דר"י לפרש ומה שייך זה לר"מ דמתני':

פרק ד מ"ג חוי"מ ד"ה בגל בתב דמבמעות המבבה דמהלך לכ' בנות דלא בהרמב"ם כו' ע"ש גם בבשיטה מקובלת ס"מ יו"ד כ"ב בשם רבב"א לאוביח עוד מבעיי הלבון דרישא הני אין לו בה בלום וסיפא הני מעבירי' לוחו בימנה כו' ע"ש. אבל בתב עוד בשם ס' מלבאוים דגם ברישא אין לוקחי' ממנו מה שבעל בהיתר ודתני אין לו בה בלום קאי על זה שלא לקוחה דלא שייך ברישא מעבירין בעדיין לוקח ברבותו כו' עיי"ש. לפ"ז אזיל לי' דיוקו בל הוי"ם ויש לפרש מהני' דברישא המידום הוא שאפי' בתה שבעל קבסי' לי', דמה מידום יש בלוחה שעליה זרק מה בבינו סרי היא רחוקה ממנו ובמה קבה לוחה אבל סיפא מידום גדול יש בלוחה שבלה לקבת דקאי בד' אמות דילה כדסרין בתמת בגמ' כ"מ שם מעמתי' למ"ד ד"א ש"ל קונות לו בכ"מ ומבבי מידוים בתמ"ב הרע"ב ולבון אין לו בה בלום מסיע לזה בתמ"ם בהבב"א, לפ"ז דיוקו בל הוי"ם בכון. אבל בביפוח מדברי דברישא קבסי' יותר מבסיפא ומבחוספתא מוכח דרישא לא קבסי' בתה בבעל אבינא דתיק רק לר"מ ע"ש: **שם** חוי"ע ד"ה וכן בבומר בתב היה בבבתת קמה אלא דבבתת עומר כו' לפע"ד יש לימר מבוס דקאי בגם מרישא בעל מקבת בלה וזרק כו' וכן בסיפא לרבתים בבתוי"ע לעיל ד"ש בפל קבסי' לי' גם בתה בבעל מש"ם מוכרח לבתיבי עומר הבבתה לבתיבי מידוים זה וביותר מידוים דלא חבבי' לי' עני המהפך בתרבה בתו בבבית בתיבק קובלת לו בם בבמי' ב"מ ד' יו"ד ע"ש מ"ם הני סיפא ל"ב בחלוש מבוס הני מידוים: **מ"ז** עיי' חוס' רע"ק אות ע"ד שבית בקובלת על הרע"ב והרמב"ם. ותפ"י בתידוחו תי' ע"ש. דבין עם רע"ק אינה ז"ל. כי מה ב' ביח הת"ל מפ"ם מ"ח. מוכח הביפוח מפ"ו מ"ב מ"ד ודן בבתה: הוא גם בבעת הבודת ע מרי' לא בבעת הולבה לבדים דוקא רק בלינו ביבר הבבתה רק מבה שלינו מולין עומר זה בבמי' הבאר אבל גם מה שבינת מלעמר מפתח שבבת ב"ב בבתה בדאי' בפי' פ"ו שם ע"ש הבי לפי' שבתת הבה הוי שבתה בדלופי' מפי' בבדה ע"ש. ובמה מבהוחק יש בדברי הפ"ש לומר דשם קיבר בבבר יותר מבם עומר והרלי' בסבינת מבל עומרי הבדה בו' ליתא דס"ב בתיב קבינך בבדה בבו דבתיב עומר בבדה. ומי בגיד לו דבתבולה בגרים ס"ו אלא בידוים מקבת קיבר ולא עומר. ושוב דהא מבבי' מייני ג"ב בחיוב פלה ולקבו. ודלא פי' לו לבבות יפדה קיבר ולא יפדה עומרים דבבו בתיב בלוויי' לשון קיבה. וע"ק לדבריו מלי הלי דהני בבמה יפדה עומר' פטורים שבבעת חובתה היתה פטורה, בעומר' בופי' הו"ל למיתני הבי כי גם בבבה יש בעת פטור הייבו בעת בבודה בוים הולבה לגרים. ח"ו דמה דתני במתני' עומרים הוא מבוס דבעי למיתני גם הלינה דר"י ובמ"ש:

תוס' רע"ק, וח"ב ואמת:

פרק ה מ"א בחידושים של הגאון ת"י בתב לתרן קושיית תוס' רע"ק אות ע"ן ולאיי' לבבבת מהרי"ל פוקרקן ממ"ש בחו"מ סי' כ' ס"ח בהגא"ם גם הלי' ממ"ש המחבר שם סי' רמ"ח ס"ד כ' ע"ש. במתב"ם לא קבב זה"ז בפי' כ' מייני בקנין תור דבעי' מבתמר לדעת הקונה ובבבם מעבבין בל לוקח בבל מוכר לא הוי מבתמר וגם זה בבר הביגו שם הש"ך סקיב והבו"ע על הרמ"ה ע"ש אבל הבא לאמר לא יבה הענין בבינבלה בבינבי' לא בל הגדים, ובסי' רמ"ח

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ס"ד מפרש שאם מכר לו חלק מבדה ידועה אפ"ס שלא סיים החלק קנה לוקח א"כ אדרבה ראי' לרע"ק אינר ז"ל ועיי' תוס' ד' קל"ח א' רש"י ד"ה דאמר, ליתא אחריעא שיכול לומר לוכות בחרומה שבו ע"ש: מ"ב בתירוצים כתב הר"ל להקשות אי הירושלמי לומר מביא ממתני' דבכורות פ"ב ולא מייתי בריית דב"מ ר"ב א' דסבר ר"י ילקח בנו לתרוי כו' ע"ש, לק"מ דשם יש עשמים אחרי' א' כדאמרי' שם דהוי כמי שהלכו בה מיומות לו כקושיות הוס' שם ד"ה אא"כ ע"ש. לו יש לומר דסבר ר"י קנן אית לי' זכי' לנפשי' מדאוריי' וכן מורה פשטות דבריו בגי מלאת חש"ן בש המקי' לו לחו רב חסדא ע"ש מש"ס מוכרח לחתוך מבכורות. וא"ש ת"י הא לא דמי דשם חלוקו ביד כהן, יש לומר דה"ל שכולת של לקח כל היכא דאיתה ברשות עני היא ועיי' חוס' בכורות י"ח א' ד"ה עשו: מ"ב הוס' רע"ק לות ק"ח הקשה על הגמ' ביעון דאמר מיהדאה לא מוקמי' כו' ע"ש. אין זו קושיא כ"כ לפ"מ דאי' בירו' הביאו ר"ש והוי"מ מלן ת"ק דר"א ר' יוסי היא דסבר במס' בכורות עשו אמי"ז כוותה. ועדיפא מזה הקשו הוס' ביעון ד' לומ"ד דשמואל גופי' דלא מוקי כר' יוסי סבר בפיק דב"מ עשו אמי"ז כוותה ע"ש וגם ת"י אבל הא מוקמי' בכ"מ בש"ס מפני שהקנה עשו אמי"ז כוותה ע"ש. וע"כ מה דאמר ביהודאה לא מוקמי' הייט בפלוגתא לא מוקמי' ע"ש:

פרק ו מ"ט תוי"ט ד"ה אם בא. הקשה הא בלילן כ"ו משכחת רשות עני בפאה ותירץ דמחובר מגיל ומכח זה המה על הרמב"ם בפיה"מ דלסברת לה במחובר כו' וז"ל הרא"ש, ומפרש בירושלמי אע"פ שלא נתן כבר אלא שעתיד לבוא כגון שעובד בבוא מחובר בזיתים ולולי ליטול לקח ביתיסם וכגון שלוקח תבואה ממחובר לחוקה ולאינה לחוי' לגיל כדתנן לעיל שלינו מגעת לקמה כו' ע"כ. וכזה נסתר תירוץ הרוי"ע דמחובר מגיל דהכי גם בתבואה מיירי במחובר שלינו מגיל. ומה שהקשה על הרמב"ם יש ליישב שהוא מפרש מה דלי' בירושלמי לחוי לבוא רשות עני כו' לא כמו שפירשו ר"ש ורא"ש שיש שם תבואה שרצו ליטול שם לקח כו' אלא ה"פ שבא רשות עני בין שכחת תלוש לשכחת מחובר בה כיאפוך בין מחובר לתלוש ופשוט שלו דגם בכה"ג רשות עני מוצע מלגאורף הגם שלא היתה עדיין בשעה שבא רשות עני ו"ש מיי' בפיה"מ כשיהיה נקלת הדבר ההוא לו שבא ר"ע במחובר כו'. פי' לפירושו לא שקדם ר"ע בחלק מהתלוש מלבד השכחה ולא"כ שכחת המחובר לו שבא ר"ע בתלוש בין שכחת מחובר לשכחת תלוש. וי"ע בתלוש היינו לקח לו הפקר. וא"ש מיי' לו במחובר כונתו לו שבא ר"ע במחובר בחלק ממנו ע"י הפקר ולא"כ שכחת התלוש, כן נלפע"ד בס"ד: מ"ו תוי"ע ד"ה ומכ"ת. תמה על הרע"ב שכתב דלא הכנסו מ"ה לו כו' ע"ש. המעיי' שם יראה הכי היכי דלא קלי הבריי' אליבא דר' יהודה ה"נ יש לומר לרבנן דבריי' לי' דר"י ממעט עמון מבבדה והגמ' מסיק משכחה דומיא דקיר לא"כ לפי מה דאמרי' שם הם מעייני' דקרא שכחה דומיא דקיר ממעט עמון כתב רחמנא בבדה לרבות עמון. הלי בבדה, היינו בבדך. כי היכי דבני עמ"ע מעייני' דקרא כי יומא כל היכא דמשכחת כתב רחמנא בלאדמה לשעבד עמון בבדה, דמאיכי לבדדי ה"נ כבי גבי שכחה. אמרי' לו לרבנן מבבדה בבדך תרתי ש"מ היינו דה"מ לאיכתב בבדה ומרבי' קמה. בבדך לשעבד אפו שומרין לחוך בדה חבירו כו' ע"ש, א"כ לרבנן שכחת קמה מבבדה, בין הכי ובין הכי לי מקמת לי מבהרא. ובלריכי' לאיתר כל בישנו בשכחת קמה ישנו בשכחת עומר כי הך דפ"ד מ"ו ופיקוי מ"ז נסבי בבדה בחרא. אבל עיקר ש"ק מבבדה קמה א"כ דבריי רע"ב כדבריי הבריי' ס"ל כיש ביעבא דבריי רע"ב: מ"א תוס' רע"ק לות ק"ח הקשה מה שיין הנלי בקלירה. ולי קלמר שהקלירה לא פסי' קלירה. ותוי' הקשו מ"ש דבני ע"מ מה שאני שיכח כו' מ"ש דלא תני לקט שו"ש כו' ע"ש. עוד יש להקשות דמתחיל הקולר בל לה והמעמר כו' ומסיים בקולר לתוך. ברייני קולר ע"מ מה כו'. וב"ה מחוק דיעה שתנני לפרש מתני' ע"פ מ"ב דפ"ה שבולת שבקליר ולאשה מגיע לקמה אם נקלת עם הקמה לבעה"ב שהקמה מלא לוחה כדתנן פ"ו מ"ח. והייט לם אמר הרייני קולר ע"מ מה שאני שוכח אני לאוכל כו' לדידי נקלת עם הקמה והרייני קולרה עם"ק כבדי שתיגל ע"י הקמה יש לו שכחה, אלא ניחן תורת כ"א כיון אלא אם לשכר כ"א היא נקלרם עם"ק יוצלת אי לא לא כי ידו בתר ידות דעלמא בגירת ולא תשיבא לאיתאי בדידי:

עוד יש לפרש עפ"מ דאי' לעיל מ"ח הקמה מצלא לא בעומר כו' העומר אינו מגיל עומר ולא קמה והכיא ר"ש תוספתא אם יעקר קמה שאינה שכותה בעוד שלא נזכר בהשכחה אין מגיל ע"ש וזכו הריני קולר ע"מ מה שאני שוכח אני לאוכל, פי' מרגה אלא יפי' נגרע כמו בקלרה ז אלא לגיל עוד אלא יפי' כקודם קלירה הגם דלא ביאך כאן שאם לא כרבנן בגולה הקלירה לא בני' הכא תאלי גמור מתמת שהבדר שלו ובדרוהו ומתנה שלא יצא הדבר מרשותו ע"י שכחה הבאה ממילא בלי שום מעשה ובלי רצון לדומא דבאמרי' בעלמא מחשבה הינכרת מתוך מעשיו מוציא מידי מחשבה כו' עיי' תוליו ד"ג א' ובכאר דוכתי, ואפ"ה לא אמר כלום ממתת מתנה עמ"ש בהולה כפי' הרע"ב. ובעיון ע"מ שאין לך עלי לוחלה. כתב הוס' רע"ק שמתנה שאם יבלה שיוחזר לו לוחלתו יפי' בעל מקח. הקשה עליו ת"י מהא דתו"מ סי' רכ"ז סכ"ח יודע אני מה שבוה רק מנה ולפי מוכר נמלה ע"מ שאין לך עלי לוחלה כו' הרי דמייריי ביותר משהה דהוי במ"ק ולפ"ה אמר ע"מ שאין לך כו' לק"מ. כי רק המתנה יכול לבטל המקח ולא המתנה כדאי' בת"מ שם ס"ז ולפי' רת"ח מודה לם שהק המתנה כו' ע"ש. ע"כ מתנה המתנה ביפי' בעל מקח משום דלמא כ"ע דינא מילי וסובר שהמתנה יהבע לוחלתו ביותר משהה ולא יבטל המקח. ע"כ מתנה שבאם יפי' כן מבטל בוא המקח. ובעיון ע"מ שלא המבמיטני בשעיות כ' תוכ"ק שאם המבמיטני יהיה המעות אצלך פקדון כו'. מהיתום גדול בעיני שלא הביא דברי הרמים סי' ס"ז סיק י"ע שכתב הכרח לפרש כפי מעשה אחר לבן דיעה נתו"מ סי' ר"ז דע"מ לא נסלק הסמכתא לפי' כי אמר בשביעית:

פרק ח מ"א תוסרע"ק לות ע"ת הקשה לסברת ר' אלא ג"מ ד' י"ח א' דלא בע' תלר בדוחק יש לי אב דשאני מתנה עניים שהבירה תורה לא חלקם לעני אחרים לעני על אלו כדאיתא בגיטין ד' י"ח יעיין לעיל פ"ד מ"ט ועיין פ"ס מ"ב ומ"ס תוי"ע ד"ה שקבלו ועיין כ"מ ד' יו"ד ברש"י והוס' שם ובשע"ק שם. ושיטת רש"י דלא מלי מיירי בבעל הבית דאסור לשלו הגם דאמרי' מיגו דה"ב מפקיר כל נכסי' והוי עני כו' לא מהני זה לגבי בעל הבית. דאלינן בתר שעת קיצרה אלא לא הי' עדיין הפקר. ועיי' תוכ"ק לות מ"ג הסכים לפירש"י ועיי' ש"מ ג"מ שם הביא שתוקים הרא"שונים על רש"י זה וסוברים דאלינן בתר הבתה דהפקר הוא ע"ש. וזה יש לומר דאלינן לא עדיפא מידו דעני בעל הבית דלא אמרי' עניים גופייהו מיילבי. ואמרי בעל הבית יקם הכל. אלא דאסור ליקח ובדרוה עניים קלי. ומה"ש גם מבלבלו הימונות לא אמרי' מיקני לי' אחירו ומכי מיסתלק רשות עניים מיירייהו יד כל אדם כו כיד בעל הבית. דוגמא לדבר דברי הוס' ב"מ כ"ו לי' ד"ה דשיך שאין תר קונה דבר שלא ידע בעליו מזה ויכול לחיות שלא ידע עייש: מ"ב הוס' מדשים הקשה כה לא דמי מ"מ לפ"ב דתנא לי' פוטרת וגם אחר מתקנה היא אחר ממתנים משא"כ ת"מ אבל לגי' מ' מיי"ד כו'. לשון הירושלמי נוסף' מתרץ קושיתו שלא אמר בקיצור לא מתבר בן לוי על ת"מ אלא בזה"ל כשם שלא מחבדו יבטל על ת"ב כך לא נחבד ב"ל על ת"מ ולמה לו בכל הארכיות הזה. אלא ודאי הא כדאיתא והא כדאיתא, הכא טעמא משום דמלאוריתא חבה לי פוטרת. והשיעור דרבנן הוא מועט. והכא טעמא מבוא אלין זה מבלו

אחר

ממש רק שנתן לו מלתרים לבני מינו יקר בעיניו כ"כ כי כן טבע האדם כדאמרי' בפלמת רוצה אדם בקב שלו מע"ק ש"ת כו': מ"ד הוס' רע"ק לות פ"ג הקשה ע"ד רמב"ם בחיבורו שכתב דאחמן ע"י מינו כו' ע"ש, וכמ"י בחידושיו חשב לייחב וכמה מכוחות יש ביישובו ומר דמינו הוא לא דוקא. ולפע"ד יש לומר דרמב"ם סובר בדבר מועט יוסר בחמן לומר בעה"ב נתן לי מלומר אני בשלתיו לפי שאין דרך לנבל דבר מועט ומפרש מה דאיתא במשנה שכן דרך בע"ה לחיות מוצא מלאסו שיהיו ליהן מעט מנובל מקדיחתו לעני לא כפיר"ש ורע"ב מוצא שיהיו מ"ע הם שכת כו' ומה"מ נתמן לומר ג"כ אני בשלתיו ולא הוי מינו במקום עדים כמ"ש ר"ב במ"ג דבאחי הם שאין דרך כלל ליהן קמח ופת משא"כ ביטול דבר מועט הגם שאין דרך אינו מהמנעות רק דמה"מ שאין דרך לבטל ד"מ לרבים למינו אבל מינו מסני: מ"ט אינו נעבר מן העולם ובסמוך אני אינו מת מן הקנה. עיי' תוי"ש מ"ש בזה. לפע"ד יש לומר כי הרבה פעמי נבטלו בלים בזה כי שיה פיו פרות. כל כיוס בכלב מנבת, גם יד פסוטה, לקבל פרוטה. כי האדם יבלה רק בעיני בבר ואחזיו שמעבה אם הדבר הזה בגם ויילוי. אומר שלא אבל יום ולא. בוודאי יתן לו כפי מתת יד ונדבת לבו כי יבטל לחמנים ר"ל. ולוש בזה ודאי גם מדין קרובים. מעלין מעולים בכדי שיסרכו רחמי הברות עליו. וכולא יצבור בעבר בסף, ועל נפשו לא חס. עוכר שלהו כי ממונו חביב מגופו ממלא כי בעדרו מובה היא לעולם שפטרו ממנו וזהו הינו נפשר מה"ר כו'. לו לפבר כ בהתגלות קונו יבחנו בו ובקמלעותו נשים מוצות בלבנה ויתחרטו על מה שנתנו לו. וזהו לינו נפשר מה"ע כו' מלבן יבעירו נשפה לו מלבון פעיר ממש וכמ"ש לעיל:

מסכת דמאי

פרק ג מ"א מתכילים כו' ע' ר"ב ותוי"ע ותו"ח ותוע"ק מ"ש כולם בדיוק לשון מתכילין. לפע"ד בא לרמז לנו למיירי אפי' בעניי ע"ה דלא כר' יוסה אלא כר' יוסה בירו' עיי' ר"ש ש"ת מזה. וממילא כשמתיים להם יאכלו בלי מעשר ולא הי עניים אוכלים דמלי היא דלא שרי ליהן לע"ה ועניים אוכלים שיהו מבריים כבלא הודישון ומלן דמוקי בעניי ע"ה מוקי נמי אכסניא בבריים מש"ה שייך ודאי ליישא דמלכילים גבי בכרי עפי מלבון אוכלים ובאכסניא יש פקודת המלך להאכיל ושייך מתכילים. ממילא דייקינן נמי דוקא דמלי לבל ולאי אפי' לבכרי לאסור להאכיל לי מעשר דעבל לאסור בהנאה של כילוי אפי' להאכיל לבהמה כמ"ש התוס' שבת כ"ה א' פסחים ל"ע א' ע"ש לי מעשר דאכסניא הוי פרע מונו עיי' עירובין ד' י' בתוס' שם ובש"ל כלן. ודע דמשנה זו הובאה בה' מקומות בש"ס ובכולהו מסיים ולא"ר הוא תנא בש"ל אין מתכילין כו' ובש"ל מתכילין ומאוד תמוה זה ובכר הקשו זה התוס' שבת ל"ס ב' ד"ה ולא"ה ע"ש ובירגאס ג"כ לינו מובן שבתנו דלי מבכתא בריי' כו' דבש"ש היא. אלא משתיינו מפורש בס ג"כ דבכרי ב"ש דסבכרי הכי. ועיי' עכזן לבר שם מ"ש בזה. ובמבתיינו לי' בבלי מקה בש"ל נוהגים לא המעשר לשלו"מ כו' ולמרו בירוש' דב"ש לא פליגי לריעא דמיירי בעניי עולם ומה תוצלת אם יתנו להם כלן מעשר ולכלו בתל"ל שלינו מעשר רק ב"ל שמחלק ם לעניי העיר בזה סבכי ב"ש סבריתם וכ' הגר"א בש"ל דגמ' דינן סבכה דגם לריעא פליגי ב"ש ע"ש. לפ"ז בכל הני מקומות דמיירי מתני דתמי מתכילין עניים דמלי ולכולהי לא מיירו בעניי עולם כמו מעבדי' בדמלי. מפני דמלי. מחמנין על דמלי. וכן בספחים ובסוכה ע"ש מכולהו מסמע דגם בלאנשי עיר הדין כן ומכ"ש לביעת הרמב"ם שסובר דוקא אם אוכל אבל בעה"ב כו' עיי' תוס"ד מ"ש בזה. וב"ש וב"ה דבריי' הייט ב"ש וחכמים דמתני' דסבכרי גוזין סתם ומתלקין סתם כו' רק מדב"ש ידעינן סבכה ב"ה דסא ב"ש בעניי עיר ודאי פליגי מינה בשמע דב"ה אפי' בעניי עיר מתיריס. ומסיקנא יש עוד סברא לחתיר יותר בעניי עיר דלב"ש יהיה צריך שני כלים כי לשעבר ולי' לאין מעבר ובשיטה ע"ה שהוא נתבד לא יתן כלום לע"ל כו' ע"ש שהו מרוחים הכמים לפי שנוגים סתם ע"ש מתלקין סתם והקולא כו' מש"ה מייתי הך בריית דפסיק ותני לב"ש אין מתכילין ולב"ה מתכילין. כלי שום תילוק בין לב"ש בין לב"ה. אבל מתני' מיפא מוכיח על ריעא דמייריי רק בעניי עולם:

פרק ז מ"ב תורע"ק לות ע"ת. כתב דסכנה לא נעשה בסיס אלא סיה היין בתוכו מע"ש כו' ע"ש. לא היה לו לכתוב זה ע"ד הר"ש שבביא לקשות עליו שהרי הר"ש פי' הירושלמי דלא חייבין בכוס לבקיעה דחייבין ממא יבקע הוד דבכוס הוא על אחר פי' לאלהר מע"ש עד לאחר כו' ע"ש. הרי דמייריי שהיה בו היין מע"ש. מיהו הרע"ב פי' מוצו לי ביום שבת. גם מה שהקשה כלי של חבירו לין נעשה בסיס כו' לומר אני זהו דוקא שלא לדעתו והכא הם עשוים מוצו לו והוי לדעתו ולהיתה בירוש' לחתיר לחבור אוכלים ולין כלן גזל לפי בע"ה רוצה שיהיה לו קורת רוח מן הלורמים ע"ש. ובעיתר בההבר עושה זה בשביל ע"ה אלא יבטל בלילת תרומה ובשביל זה הבחר מעלבל הכלי כדי לשפון היין דאיתא בירושלמי עיין ר"ש וב"ל להגר"א ל"ב הוי לדעתו ולעוותו. וזה ל"ל מה שהקשה מע"ש בשו"ע לו"מ סי' ש"ם סע"ג אלא המוקה כבר בידו מותר לטלטלו להניחו במקום אילה כו' ע"ש. שזהו רק בשרוצה לסלק המוקה מידו אבל הכא הוא ראשי לבפוך הכל בב"ל משום הפסד משקים ולריך לשפון מעט מעט מהי הכלי נעשה בסיס בשעה שאינו רוצה לסלקה מידו אלרבה בקיומה בידו ומה מהני מה שהיה המילת המחייה בהיתר. וכר מן דין הרי בשעה שלקח הכוס בידו עם היין לא היה מוקה רק אחר שהיה כמחייה בהתרומה לבר לא נעשה מוקה מלד מומאתה ל"ב ה"ז דומה לטלטל כלי אלם ומבר בעודו לוחה בו אלא נאמר שמותר לטלטל הבריס בידו רק אם נטל בהיתר כגון כלי שמלאתו לאיסור לגזר בקומו לו ע"י שכתה כמ"ש מג"א סי' ש"ת סק"ח. זה אמרינן שיותר לטלטלו ולהיות בכל לא נהיו מלטלו מוקה בבעל בידו כשלא היה מוקה והרי פיס תרשון בלו לבלן. ומסתיינא לאמר מילתא חדתא אלא היה המוקה בידו מע"ש וקדם היום ב"ב הוי כפיס תרבות ולריך לזרוק מידו וזה היה מהוון קונית מג"א סי' רס"ו סי"ב סק"ח ש"ע ע"ש ועיי' ס' ת"ל מ"ש שם בזה. ומה שהקשה סה"ל לות ל' ממפרים לאיבוד ב"ק קע"ו ע"ב לק"ש דכתה בשעת הפשה לאבוד הוא שקרובה להיסבר לו בהגלזה אבל הכא בשעת קריאת שם לא לבוד הוא ולא משום עומלה מה שיו ליה מן המעמה על הטמאה ולפי' ר' נחמיה דאוסר שם נודאי מודה בדמאי ע"ש:

מסכת כלאים

פרק ט מ"ד תוס' רע"ק לות מ"א הביא דברי התוס' ודה ס"ל ד' ד"ה אבל ע"ש. הביא שם ערוך לר קושיא בשם בית יעקב הא גם בתפילין וס"ה אסור לכתוב לביה"ק וכן לקרות שם ק"ש כו' ע"ש. לפע"ד יש לחתן ע"פ הגמ' מעתה שבביאו בהוספות שם הבית בעתה ודאי דמיינן ליה משום לועג לרש לחתן ע"פ הגמ' מעתה שבביאו בהוספות שם הבית בעתה ודאי דמיינן ליה משום לועג לרש כו"ע אינם לא המתים יש להם ליצים ולפ"ה אמרי' ברכות ד"י"ח א' דליי' לכנפך שלא יאמרו לאחר הן בלין לצלנו כו' הייט משום שלאחרו מעשים ומקיימים ורלאתם לוחנו ומכרתם לא כל מלות כו' לבל מלות בל המת אבל עשים לו ולא ידאה מה תועלת לו בלילת שעיקר המצה לרלאיה ולהיכרה מש"ה שייך לועג לרש הגם שיש להם ב"ב ליצים אבל תפילין וק"ש וס"ת שלין להם זה ודאי שייך לועג לרש. ועי"ש בתוס' שבתנו בזה"ל דמכריחי המת שרי כדאמר במסכת כלאים תכ"ח אין בהם משום כלאים דכיון דאסורי בהנאה לא משתמשי בהו ולא

אחר

אחי לזבוני לעמ"ס כר ע"כ. נראה דמפרבי מתני' בתכריכין בסוסדין בסס ואח"כ מסירין ממנו ומוחנין על מת אחר כדאיתא בס בנדה בים חילוק בין לסופרו לו לנוכרו ע"ם. לאמעינן מתניתין דלא דמי לאמעאתו סבים דפעמים בחיקו מס"ה לוסר ר"ל במ"ג אבל תכה"מ מכיון שהיו על מת פעם א' אסירי בהנאה כו' ע"ם. גם יש לפרש בלוסן בהיו עניו בחיין ומת כשהוא לבוש בכס לאמעי' אכ"ז בסות מת אין עניו מכוס איסור כלאים וכמ"ש חוס' בס ד"ה א"כ יוהגן דמס"ה לא אמר ר"י מילתיה אמתני' רק בנרייתא שם אמר בפי' עוסה אותו מכריכים לאת כו' ע"ם. לפ"ז לא היה לו להגיהון לפניה דברי החוס' על מתני' כי אולי מתני' לא מייני בסמלביסין אותו כלאים. ולולא דברי החוס' היה נראה לומר דמה שעושין לכבודו ליבא משום לועג לרש לכלאסכתן בהוקי' ביאלי פ"ק דבינ שהיתה ס"ם על אחוזו ואמרו קיים זה מ"ם בזה גם הוציאו יבינם על קבלו כו' ע"ם בסכנות פנגון ר"ל חיות זל"ל. ר"ל מה סמלביסים אותו לכבודו הגם בים כו כלאים ליבא משום לועג לרש:

מסכת שביעית

פרק א מ"ז תורפ"ק אות ז' המה על רמב"ם ורע"ב מנא לה דסביעות המירי מלילות כו' ע"ם. תמוה דבתוספתא פ"ח אי' להדיא דסביעות הלוקים מלילות בקלקולא בין לחומרא כו' עי"ש ומ"ם מחידושין לייסב קושיתו לא מהיבא. נראה מ"ם דסך מתני' הלכה למ"מ היא כמ"ם רב"ו תעניה ד"ג כו' הלא גמ' עדוכה היא בתעניה שם וכמו"ק ד' כ' בסוכה ל"ד ח'. גם מ"ם לחיבר בסביעות ל"ל הלכה לגמ"ם דמסכת לאסור כמ"ם חוס' מ"ק שם. תמוה הלא פליגי רע"ק ורי"ם בזה עי"ש ליבא קבא לאיסור דקיבוא ולרע"ק ליבא קבא בהרים ובקיבר הבנות וגם רע"ק לא ליה כן הלכה לגמ"ם כדמוכח מהני' דהכא מ"ח דמ"ר עקיבא בעיבה כמה ועי' תורע"ק חות ע' בשם הע"ל ובפיה. ועיי' ערוך לנר סוכה שם מ"ם בזה ולרע"ק צריך מאוד הלכה לגמ"ם. ובוחר לגמ"ם חוס' מ"ק ד"ה ח' ד"ה אלא מ"כ דאיסור.בלבים יום דזקינה לפי אומר חכמים ולא כחיבו בכם כו' ודלי אמרי' דהלגמ"ם לא לאיסור זקינה אלא לחיבר ילדה וכ"כ רש"י בפי' בסוכה שם ע"ם. ורש"י שם כתב שבים הלגמ"ם גם על סחית מיו"ד בעיבות שיהיה מוחר לחרוש עד ר"ה רק שהחיבים לפי חבנון עבדה לבר"ם ובה זה היה הלגמ"ם שאם הם יו"ד חורשי' כל ב"ם עיי' ערוך לנר ובפ"ת שם ולא תיקבה לרש"י שהיה לו לומר בעיבות הלגמ"ם. יש לומר דבגם בפרות מיו"ד חורשים לפי חבנון יו"ד לב"ם מש"ה אחר עבר ובגם סחות בכלל. מבאר"ם הרמב"ם ורע"ב בבדי דעל פחות לא היה כלל הלגמ"ם וזיל בתוספתא מה בין זקינה לבעיבה זקינה עד עלית בעיבה עד ר"ה זקינה ממין אבלבה בעיבה עבדה כו' ע"ם. מזה מוכח בר"מ ור"ב ודלא כרש"י. ומ"ם שם הפע"ב לחרן קושית כ"ם על רש"י מדלא הני בני בעיבות היו פחות בכו' כדהתי בני זקינה ש"מ דבעיבה בפחות חורש לפי חבנון שהו יותר מבדבה כו' המיהני אין הבלים מין מה"ם רש"י שם גם בזקינה בבחות מב' חורש עד עלית לפי חבנון והשאר עד הבבה כו' ובמתני' לי' שאינו חורש אלא מלא אוכה ובלו ואוצה לו עי' מ"כ: מ"ח מ' בחידושי מ"י קושית תוספרע"ק אות יו"ד על רמב"ם שבחר א"ש כו' ע"ם. לא ידענא מ"ק הא בסוחה מ"ג ב' שבהיא דפחות מבעה אינו מקדם זרעים לא מבד שאינו חשוב אינן ויראה מה שיהיה וכי בעיבה אין מקדם זרעים אלא מבוס דשאר זרעים לגד קבנים ולוף אסירי לא מדבבן. ובכי הלי ברם ל"ג לבן בס"ם רש"י שם ובאינו בגידול הבנים הם כך ולא יבנלו יותר וגם זה דוקא בבחים בכ"ש ולא יגיע אבל לא בכרם גדול ע"ם וביו"ד סי' רל"ז סב"ב ר"ל אלא בעיני שבינו"ד שם לא מבר בלוס מבחילוק של רש"י. אבל פחות מבבת מפלא אלא גדל מדיין ולהבא יבגל עוד יותר ולולי מקדם זרעים. ובוה דבריו סותר לגמ"ם בתחילה דבין אלא מיתבב אינן אלא בעיבה ר"ב אמתי נגמם בחוס מבפת פעור מעבלה וקובים תוסרע"ק אלימתא היא:

פרק ט מ"ט חוי"ש ד"ה מייב מיתה. הקבה על לבן רש"י בבחות ד"ב ע"ב ע"ם. והחו"ת הקבה על לבן פיה"מ לב"מ דסיפה לא מ"ם רש"י ע"ם תירוצו גם מדייק בבש"ל לפע"ד יש לייסב דבחוס' שם ד"ה כיון הקבו הא אסבר לספרים מעיבה שאינם דבעיבה ויקרב אותם לבהם מב"מ ותירצו לי ימא היא אלא מבוס בריבה לא מני לבהם מיבה ובה לה בבעיה קבא מרחבית ערוכותיכם, פי' דמבבע מבך עיבה בוסה תרומו חלה וזה מוכ לדורותיכם. פי' אפי' בבעיבה תרומו מיבם ובה. ומיובב נזה מה שהקבה הו"ת לבה הבעיה בר"ש קבא המאחר ולא המוקדם דבהיב בעיה ג"כ ראבות ערוסותיכם ע"ם: עוד יש לייסב לפ"מ דאמרינן שם לחלק בין חלה לבכורה דחלה עיקרה לאכילה קיימא כו' א"כ לפ"מ דאיתא בחס' חלה פ"ד מ"ח שיש מקומות שוהגין כ' חלות אחת לאור ואחת לבהן כו' ובכי עיקרה לבריבה לא מקיים לדורותיכם לזה כתב מראבות ערוסותיכם כו' דבאמת הלי לדורותיכם קאי רק על מקבה חיובי חלה דהיינו בעוהן לבהן ולא על אור: עוד יש לייסב דקבה לפ"מ דמסיק עיקרה לאכילה קיימא לבה צריך קבא לדורותיכם לחייב בעיבות בחלה להוציא ממעמעות דלאכלה ולא לבריבה הא לא קיימא לבריבה אלא מדבבא דסיפרי שהבכיר ר"מ בפיה"מ יש מקום לומר דבעיבות פעור מחלה וז"ל מראבות כו' מקבחה ולא כולה. ערוסותיכם להבית לקבו שו"ם שחייבים בחלה שהיה בדין ומה שאר פירות שחייבים בחומ"ע פטורים מחלה בקבו שו"ם בפטורים ממעבר אינו דין ביבו פטורים מחלה ה"ל מראבות ערוסותיכם כו' לדורותיכם להבית עיבה בעיבות שהיבבה בחלה שהיה בדין כו' עד לקבו שו"ם יוכיחו שפטור ממעבר וחייב בחלה כו' לא אם לאמרת בלבו"ם שיש במיבן חייב בחו"מ מאחור בבעיבות אבל מיבה פעור מהו"מ לא יהיה בה חיוב חלה ח"ל לדורותיכם כו' ע"כ ע"ם. ובזה מתורץ דברי רש"י ודברי ר"מ מפיה"מ דבאמת הלי לאכלה ולא לבריבה מבחבר דממעבע עומר ובכורה דעיקרי' דהבי חרי לבריבה אלא מהיב דבתיב בבי עומר לדורותיכם כדאיתא בבאמת ד' פ"ד ע"ח ולי מדאיתקר כתיב כרמל תקרבו ולוכה אבל חלה ליתא בבאי מיעוטא דעיקרה לאכילה ולי הוי ליתא בבעיבות לא מהני לדורותיכם להוציי שהרי יש לקיים בעיבה דלאו בבעיבות אבמ"ם חוס' בבמאות שם ובבורות שם ד"ה כיון ע"ם. אלא דלי לאו מראבות כו' דמרבינן מיבה לשו"ם לחיובא הוי פערי' בבעיבות מק"ו הכ"ל. אבל הבאת מרבינן לשו"ם מקבה דמראבות הרי חזינן דלא דרשי' הלי קו"ח מש"ה מרבי' בבי בבעיבות מלדורותיכם לאפוקי מהקרא. מש"ה הבינ רש"י מהאחורה דגם בבפרי מייתי ליה לחיובא דלבו"ם כי הראבון לבוסי' וסבי' לדרשה. עוד יש לומר שהרי יש לומר חיוב חלה בבעיבות מעומר דשיקרי' לבריבה ואפ"ה עובר בבעיבות ול"ל בחילוק של חוס' כ"ל. והוה שבחב רש"י וכהיב מראבות כו' פי' הרי מראבות מבבע מקבה ח"ב גם בבעיבות יש לקיים בדלאו בבעיבות ולי לאו קבא דלדורותיכם

כוי אמינא מראבות מקבה שיש לאפוקי בבעיבות ולא חיקבי לא ליחוב לא כ' ולא ר', שהרי מראבות אינו בדרשא דמקבה ולא כולה גם לחיובי לבר"פ כן בלפע"ר בס"ד:

מסכת תרומות

פרק ב מ"ו חוס' רע"ק אות כ"ל הקבה לבעיבה רמב"ן דוחים ועבנים עמורו' מס"ת מחו"מ קבה מתני' הורמי' שמן על זיתי' ובבבים כו' הא הוי מבטור עס"ח כו' ע"כ. בחב עלין מ"י בחידושי חיקבי לי' מתני' יו"ד דפ"ל שלם הרם הרומה תרומה כו' לא ראה הירושלמי שם הובא בר"ם וש"ח גם ראבי' מגמ' דילן בילה ר"ג ל' דחל שם הרומה גם על שבנים וזיתים כמו בן לוי שהקדיש לבהן בבבים פעור מת"ב עי' עוד שם. רק לבתחילה לאו בר עיבורי הוא אבל זיתים ועבנים לרמב"ן ז"ל הוי מין פעור ממש כמו שאר פירות דפטורי ולאחר שיהיו תירוש ויצאר פיש תרשון בל"ב:

פרק ג מ"ז מ"י אות ר"ם. עלובה מיסה שהמתוס כו' שהוא בעלמו סעיד דבתפורה ליתא לפירושו ע"ם ד"ה ע"ב ובמ"ם התוי"ט ע"ם דילפי' מקבא דבתיב מכל מעשרותיכם הרימו כו'. כי מ"ם דילפי' מדלא כתיב לא תקרים לאו כלום היא. דלא תקדים לא מי קאי אלא על דמעך שהיא תרומה אבל לא מאחר קאי לבמיסה לא מאחר מלאחך אחר דמעך גם לא מאחר דמעך אחר מע"ר ומ"ה מע"ר אחר מע"ם. ובל"ו הוא דבר בטל כי הפסוק מתחיל מלאחר מש"ה כתיב לא מאחר במה בסתחיל ובוחר כי ביבורים קודמי' בזמן ובתורה, דכתיבי בס' משפטים ובס' תשא ותו"מ כתיבי בס' קרח. ובזמן ראה מחיבה שבוכה כו' מבא"ב תו"מ אחר גמר מלאכה. בודאי' מבפע ההקדימה לבה לבזכיר איסור איחורה ולא לבזכיר קדימת דמעך לבבורים. גם מב"ב כאן מעניין ביטלו ולא ביטלו דתרומת דש"ו. אין לו אחר שזה לא שייך רק בלאו המתק לעבה מבא"ב הבא הוא לאו שאי"ב מעבה. עיי' ס"ח לבגר"א דתמיב לי' בין עבדה לאוין שאי"מ שלוקים עליהם:

מסכת מעשרות

פרק א מ"ח חוס' רע"ק אות "גימל הקבה על הרע"ב מהגמ' שבת קמ"ה לי ע"ם. לפע"ד יש לייסב דהרע"ב גורס שם אמר רב. ספא דב"ע מבקה הבא לאוכל כאוכל דמי והבא במבקה הבא לאיבוד פליגי כו' והבא מיותר לי ניתא דגם לי"ם שבת ובבבר דמי מבעמא דבתב רש"י שם ד' ירמי' שם. אלא ודאי דה"ק רש"ם גבי שבת כ"ע ל"ם דבאוכל דמי מבעמא דבתב רש"י שם ד' קמ"ד ע"ב ד"ה לאוך הקדיבה דמוכח מילתא דלא למבקה בעי לי' כו' ואין זה דרך פריקתו ע"כ. ובבא מבקה חביב לב"ע אלא דעומד לאיבוד ובבא קא מיפלגי ודלא כמ"ם חוס' שם דלא מצי לאיתר דב"ע אוכל הוא ל"ב מ"ם דמ"ד בוכבר ע"כ הייבו לפי גירסתם בדר"ם לב"ע לא אוכל הוא לבל גי' הרע"ב ור"ם בגי' הבאוחים דלב"ע אוכל הוא ומפרש כמ"ם שם"ד. וביותר ל"ם לפי' רע"ב ומ"ם המחליק בענבים שמבשבם הענבים על עיגול של דבילה ודלא בפירש"י שם בשבת נתחוס המחליק פפי בכרוחיו בענבים בסוחבו המבקה על הבכר ע"כ. ומפרש שם עומד לאיבוד שמבחילה נבחם אדמתא דאיזל לאיבוד שבאור שואבו וסורפו ע"כ אבל לר"ם ור"ב ל"ם בבסבוטו וגרסי' בא לאיבוד סיים לפי' רגע ל' לא כי' עליו שם מבקה שברי שבבב הענב על הביגול ולפ"ז יש לומר ג"כ דגרסי כגי' הסוס' לאו אוכל הוא פי' אם מולב לאוך הקדיבה שברי מבקה הוא קודם בבבתו לקדיבה ובבא שאני דעומד לאיבוד ובזה ל"ם מ"ב ר"ש ורע"ב ד' עומד לאבתו סליגי ובייבו דברי ר"ם בדי' דר"י בם דגרי מבבע יולא שבן בעיבו רק דאיזל לאיבוד לאבן מש"ם פליגי ר"י ורבנן אי הביב מבקה אי לא. אבל גבי מחליק בענבים לפי' אי עומד לאיבוד חביב מבקה בייבו בבוס דמבקה הוא שעב אי אבל לאבתא שבבבבב לאו מבקה הוא שלא בי' בעולם אפי' שבה אי מיבו לפי' רש"י הג"ל יבי' בהישוב אפי' לפ"ד אינל לאיבוד לאו מבקה הוא בייבו לאיבוד ממש אבל עומד לאבתא לא מיקרי אינל לאיבוד מה בבאור שואבו שברי חיובו ע"ם בבבר מובא קיים. אבל בריבא דמתני' מחליקים בחלים ובענבים שבל אבל אי' רע"ב בבבבר' הוצאה' מחו"ע של שבל כו' ובייבו דלא שייך שבל בחלים שברי גמר מלאכתן בבייבו בגרוגרות וידושו דבאי' בבתני' וכן בענבים עומדין להוציא יין מבם ע"ם רוב. מש"ם אי' בבבקין ובפיר שייך שם עומד לאיבוד אי' נבבן לאבן אבל בבבבר"ם בם"ח שלו אי' בחרוו יהו מבשם עומד לאבתא עי"ש ועיי' מ"י בבתני' אות אי' שבם הוא כתב כמ"ם דשיבשוף מיקרי עומד לאיבוד לפי שלא אי' מבקה אפי' שעה א' כו' עי"ש:

פרק ב מ"ב מ"י אות י"ב הקבה על הרע"ב שבבב דלא כר"י ובבא מ"ה בבבר כר' בחמי' ר"ב ע"ם. לא ידענא מ"ק הא בפ"ג מ"ם הלבה כדברי כולם להמחיר כמ"ם רע"ב שם. ר"ב בבא מייבי בחבר המשתמר חובשין לא"ר בם שקובע אפי' בום לאבול ובחרי ר"ג ביפי' שם אמר מיבתא לחיובא בל שלין אדם בום לאבול בחובה מיבבת כו' פי' אפי' אחד בותה ואחד בועל דלא הרע"ב ואפי' אין בבלים בבמרי' בחובה לא בדר' ישמעאל ע"ם. ובזה קי"ל כר' בחמי'. אבל אם יש בה מילי דחיובא לאחר תבאים דשם לא משבחי' בחה בום לאבול ור' יהודה ביפי' שם בובר הרע"ק בדאי' ביבולמי שם ע"ם בר"ם וש"ח להבר"א ה"ב סבר ר"י קולא דר"ג וקולא הרע"ב ובבא ודאי לא קי"ל כותי'. ות"ב בס"ד:

פרק ד מ"ב מ"י אות י"ו כתב דבקבו מ"ם לאפוקי מדר"א תרומות פ"ח מ"ב כו'. לא ידענא מי בבריבו לזה הא ביבום מפרש דבקבו מ"ם לאפוקי ע"ם דמותר הגם שלקיב לשבת ולפ"ז בסיפא דר"ב המיבי' ופי' רע"ב אפי' בע"ם צריך טעם לחלק לפ"מ דמוקי ריבום' שלקבו ע"ם עם דמדומי תמה. מחשבתו ביבבת מתוך מעשיו אפי' מיומות ואפ"ה שרי בע"ם ולפי' הבר"א בס"ח ל"ם בבתב דבלבלה הוי גמר מלאכה כדאמרי' פ"א מ"ה מבילקט כל צרכו הוי גרע למעשרות וכיון שלקט לשבת לא יקבו עוד כו' ע"ם: מ"ד ר"א ב"ל מחייב פי' רע"ב דבזר שמא יוליא מן סין חוץ לגם ע"כ. יותר נכון פירש"י עיכוזין ל"ט ב' עמעי' דר"א ב"ל דמזיבה ממוצו בבים משוי לי' קבע שברי ר"מ דמתיר מיירי במבבים לאבו ובוכו לגת ובבא"ג כ"ם מודו דלא בזרי' שמא אפי' בהפיס אבריבן לו כדאי' נעירוזין שם בבשבה שמותר לעמוד בר"ם ולשמות ברב"ר לו מיבבא אם מבבים לאבו ובוכו לבקוס בשותה ולא פליג בה אבא בר"ב ע"ם עיי' מיבוזין שם ודי' ק"א ע"ב לאיסר ר"מ אפי' בבמבבה אם אינו מבבים רוי"ר וכ"ם בשתי' דאפי' רבבן דפליגי עלי' בבמבבה מודו בשתי' דבזרי' שמא יבא אלא ח"ב ר"מ דמתיר הבא ע"ב מייבי בבבבים רוי"ר לגם וכמ"ם רע"ב בוסי' בדברי ר"ם ל"ב ע"ב:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מהגאון הגדול כו' מוהר"ר ישעיה ברלין זצ"ל אבד"ק דברעסלויא יע"א והסדינה.

(נדפס פעם אחת רק במשניות דפוס דהירנפורט שנת תקס"ו והוא יקר המציאות)

מסכת ברכות

פרק ח מ"ב תוי"ט ד"ה נוטלין לידים כו' ברש מס' ידים ס'. ע"ש במשנה. ועיין בגיטין מ"ו ע"ב ובגויר ל"ח ע"ב. ובחולין כ"ז ע"ב: מ"ה בר"ב ד"ה שברא כו' ולא בורא המעיין בגמרא כ"ב ע"ב ירלה דלא כן הוא דכ"ע ברא וברא לעבר משמע וכן תמה המ"ח ולענ"ד נהי דב"ש מודים דברא ומי לעבר משמע מ"מ מדנקטו בלשונם שברא נראה דניהא להו בלשון זה משום דברא משמע גם לבא וע"ז כוונת הר"ב שכ' ולא בורא. ויש להמתיק הענין ע"פ הפל"ה דף כ"ה ע"א בדפוס המשברדם שכ' דב"ש לפי שאומרים מאור דחדא בורא שהוא כבר נברא לכך נ"ל לשון המשמע אך לשבר לא כן ב"ה דכמה נווני הן מתחדשים ולכן אמרי' בורא ע"ש:

פרק ט מ"ג בר"ב ד"ה ועל הטובה וכו' ומברך הטוב וכו' ר"ל שהוא דבר הראוי גם לב"ב לשמח בו ע' בדברי הר"ב מ"ב וע' שע"ע סי' רכ"ב ס"ה:

מסכת פאה

פרק ב מ"א בר"ב ד"ה וזרע אחר מו' תלמים של מעניות. תמלא פי' פ"ב דכלאים מ"ב ורפי"ם דאהלות:

פרק ג מ"א ברע"ב ד"ה שבין הזיתים כו' וכ"ש שאר אילנות. ר"ל אנו שאין בכן כל הדברים הנזכרים בפ"א דפאה מ"ד: מ"ב תוי"ט ד"ה בשמים או בשלשה כו' שלשה מצבעיא. ע' שבת ריש דף קכ"ו ע"א: מ"ח תוי"ט ד"ה רש"א וכו' בדברי ר"ש הו"ל לפרש כו' רבים המהו דהא הר"ב כ"כ בהדיא וכן תמה הפר"ח אפשר דכוונת התוי"ט אך לכתב הר"ב ומוקמינן דבור וכו' דמשמע שהרבותא באין לו נכסים ונהפוך הוא: בפ"ד והלכך אי י"ל נכסים אחרים כו' י"ל והלכך לא מצבעיא אי י"ל וכו' דהשתא ודאי כו' אלא אפי' כשאין לו וכו' דכי אמר וכו' (ב"ד):

פרק ד מ"ה תוי"ט ד"ה מכל אומן כו' תרגום ירושלמי אמנה ריסכון. בתרגום שלפנינו ליתא אמנם שם ספוק ס' פאת שדך הרגום ירושלמי אומן אחרי דאית בתקניסון וכן הרגום יוגתן אומנא חדא:

פרק ו מ"ט תוי"ט ד"ה אם נאת כו' ולפ"ז תימה על פי' הרמב"ם כו' נראה דהרמב"ם מפ' רשות העני באמצע דלא כפי' הר"ב שמונח בקרקע באמצע אלא היינו שיזכה העני בשאר השטח התלוש או מחובר ואח"כ ישכח הבעה"ב שלה אחרת ובאמצע היינו בין ג' הסכחות וא"ל על לשון הרמב"ם אחיך כ' שיזכה בתלוש ובדיין מחובר קיים הא נקטי' לענ"ל מ"ח הקמה מלגת כו' באמת בירושי' הקשה כן ומוקי לה בזוכה במחובר תחלה והרמב"ם י"ל ע"פ התוספתא הביאה הר"ש מבואר דאם בעמיים נטלה העני אינה מלגת (מ"ח) ודפח"ה:

פרק ח מ"ב בר"ב ד"ה וכן לו' כו' על ת"ע כך לא נחסד כו' ר"ל לטעם הראבון שכ' לק' ריש דמאי דטעם הב' לא שייך הכא: מ"ז בתשמה מי שיש לו מזון שתי סעודות. ע' יסל"מ:

מסכת דמאי

פרק ד מ"ג בתוי"ט ד"ה אין אדם צריך כו' אבל נ"ע דלא פי' כש"ס דיקן כו'. במ"ח תי' הרמב"ם פסק כרב דאמר במכות ס"ז אכל נבל של מעשר עני לוקה וע"כ לדידיה צריך טעם על מה נחשדו דהא התוי"ט בעצמו כ' ריש דמאי דעל דבר שבטלו בגלו לא גזרו לכן פי' הטעם משום גזירה:

פרק ה מ"א תוי"ט ד"ה ולא שיפרשם כו' ראיתי גם המ"ח גם הב"ד גדלה תמיהתם שהתי"ט סותר דבריו שלמעלה בד"ה הרי. ולענ"ד לקח דבריו דשני מיני הפרשות מזכיר הרמב"ם דהיינו שמתחלה מפרש ומיחה בלדו זאת הפרשה אפשר להיות קודם המעשר שאין זה הפרשה גמורה אמנם ההפרשה הנכונה ליתנה לכהן היא נ"ל אחר קריאת שם המעשר כאשר עין הרואה יראה בחבורו כי כן. אבל בפירושו הזכיר לבסוף הפרשה השניה ובתחלה כ' לשון הר"ב ולא שיפרשם וכו' וזה ודאי קאי אהפרשה הב' ומעשה שכ' שם בפי' אלא שהפרשה הראשונה לא הזכיר כלל וע"כ כ' התי"ט כאן דמונת הר"ב ודאי על ההפרשה הב' וכעשה הרמב"ם. ולמעלה אמר מ"ש הר"ב שתם ולא הזכיר הפרשה הראשונה הוא לשון פי' הרמב"ם ולא לשון חבורו:

פרק ו מ"ו בתי"ט ד"ה של זו בזו כו' ומזה אני תמה על הרמב"ם כו'. עי' תוס' זבחים קף ל' ע"א ד"ה דברי קיימין שקוביתם שייך כאן ג"כ ותירוצם לא סליק ועוין יפה דברי הרמב"ם. והכן:

מסכת כלאים

פרק א מ"ז תי"ט ד"ה ר"י מתיר כו' אסרה התורה משום כלאים וכו' אבל ירק ומלון כו' ל"ל אסרה התורה משום כלאים אבל כשאינם מתחתן להשתות ס' וכשאר נמחק דל"ל להעמידו ומלאתי שהתי"ט עצמו הגיה כך במשניות שמים:

פרק ב מ"ה תי"ט סד"ה אין מחייבין כו' וז"ש התוס' משמע שאין איסור בהנאתו כו' ע' יסל"מ:

פרק ג מ"ב בתי"ט סד"ה התלש כו' דלא ידענא טעמא לחלק. חדא מהרתי מלין למימר דשאני לענ"ל שיש זרעים אחרים בערוגה ובגגוניה והכא האי הלש לתוך קאי. ועוד המזרע בעומק אינו נראה כ"כ כמזרע בגובה הגבול. (הרמ"ן)•

מסכת שביעית

פרק א מ"ד תי"ט ד"ה עד שיסיו כו' כתב הר"ב וכו' לפוס רהיטא מדברי הר"ב בסמוך דכל ג' צריך שיעשה פרי וביחד יעשו כבר דבלה אמנם מדברי הר"ש נעיל מ"ג לא משמע הכי ועל תמיהת התי"ט כ' הרמ"ז ד"ל מוטא אחד מאבל עובה הרבה ולכן נרע אם ימלא ג' שלוש עושה אף שיהי' הרבה שעין וכבר הסיגו על הרמ"ז ובלעדי זאת צריך מובן לפי' הר"ש כיון דאשמעי' לאחד שאינו עושה מפסיד כ"ש שיש שאינה עושין מה שאין כן להרמב"ם ואשמעינן אע"פ שאחד עושה כ"כ הרבה וס"ד לחשובתי' מסחיי':

פרק ג מ"א במשנה ר' יוסי אומר. ע' יסל"מ: מ"ט תי"ט ד"ה והקבלן כ' הרמב"ם בחבורו כ' כו'. ע' יסל"מ:

פרק ד מ"א בתי"ע ד"ה שלא בעובה כו' משום לאחר התקנה כו' ר"ל בראשונה היה מלקט בתוך שלו כדרך שמלקט עכשיו לאחר התקנה בשל חבירו. וזה מסולקת קושית הרמ"ז ע"ש: מ"ו בתי"ט ד"ה המזבח כו' דכ"ש לת"ק, ר"ל דשמעת לר"ע דלא חש למראית עין בעי שלא שביעית (מ"ח): מ"ו תי"ט ד"ה אבל מוכר כו' לעמן הבואה וקטנית דדרך (לקוברס) כו' ל"ל לזורעם:

פרק ז מ"ב במשנה והעקרבן. עמ"ש בס"ד מ"ו פ"ב דשירוזין:

פרק ח מ"ד תי"ט ד"ה שכרו מוחר ומ"ת ומ"ש מלובע כו'. נראה דלא דמי לצובע דזה ודאי דמי לשמורה משא"כ פועל ידו כיד בעה"ב וה"ל כאלו בעה"ב עצמו לוקח ואין זה שמורה ומש"ש חוס' בע"ז דף ס"ב (מ"ח): מ"י בתי"ט סד"ה האוכל פת כותים כו' מהכך דאמרו לפני ר"ע נתיסדו. ע' יסל"מ:

פרק ט מ"א במשנה כל הסחיטים מותרין, בפסחים איתא אסורין וע' תוס' שם ד"ה כל וע' בר"ש וע' עוד תוס' ר"ה ד"ל ע"א ד"ה ושביעית: מ"ה בתי"ע סד"ה ר"ג כו' אבל תימה כו' למ"ש הר"ש דר"ג ור"י סוברים דמלאוריתא הוא דכל ירק אחד לביטור אך מדרבנן המיטים חלוקים איכא לתימר דהכא כיון דאיסור מדרבנן לכן מקילינן בטעמן. (מ"ח): מ"ז במשנה המודר הנאה מחבירו. ע' יסל"מ:

פרק י מ"ה בתי"ע ד"ה שטרי חוב כו' ב"ד הגדול להחמיץ כו' הב"ד תמה על מאי דקאמר ב"ד הגדול צריך להחמיץ וב"ד אחר לא ומוסר"ז מזכיר לב"ד הגדול ולכן כ' דכולה בטעות ע"כ ולא עיין כי גם הר"ן גם הב"י בח"מ סי' מ"ג כתבו כן ופשוט הוא דכיון לאינו חוזר ומגיד צריך שיתברר שיוכל לעשות בזה וכעובדא דב"ב קס"ח ע"א צורבא מרבנן וכו' והמה על התי"ע שהעתיק כן בשם הריב"ש והלבריס מבואריין בר"ן ריש ר"ה וכבר תמהתי בחדושי סגסות על הטורים גם על הב"י בזה: מ"ז בר"ב ד"ה כוורת דבורים כו' לא נחלקו אלא שמוגתת כו' ואינה מחוברת בעיר. ע' יסל"מ: שם בר"ב ד"ה והרודה כו' יער אבל דבש כו' ע' יסל"מ:

מסכת תרומות

פרק ב מ"ג תי"ע ד"ה המעשר והמבשל כו' עי' יסל"מ: מ"ד תי"ע ד"ה אין תורמין כו' מפורש בסוף פרקין בפי' הר"ב כו', ע' יסל"מ:

פרק ג מ"ט בתי"ע ד"ה ר' יהודה כו' ובסוף ערלה אכתוב כו' ל"ל ובריש ערלה כו'. (ב"ד):

פרק ח מ"ג תי"ע ד"ה ניני שבת כו' ולי נראה שהכוונה כו'. ואפשר דרש"ל קביא ליה דל"ב ס"ל לומר ליני ימים טובים וכמו דתני ערבי שבתות ערבי פסחים וכן מצינו ליני שבתות ע' פסחים קי"ג ע"ב:

פרק ט מ"ן תי"ע ד"ה שכרו מלמה כו' אבל למסקנא דמעלה כו', המעיין בהרמב"ם פ"ו מה' איסורי מזבח וכפי"ל מה' תרומות יראה דאין המסקנא בתרומה כדברי התי"ע אך בקדשים הטעם דמעלה שם. (מ"ח):

מסכת מעשרות

פרק ב מ"ב בר"ב ד"ה ובעל השער כו' דניתו על אדם כו' ר"ל שאינו סובל לאחרים אם אם מכניסים לביתו אבל ודאי אם הוא מפנה לביתו ונעשית אבל אי נעשה אבל גם לאחרים וזה מיושב קושית זרע יעקב מדברי הר"ב במ"ש אוכלין

חית

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מוכלים וכפורים כו' דמסתם שם שאם רצו פני הבית סוקבע אף לאחריה והכא משמע דאינו שבוע לאחריה ולמ"ם פ"ם (מ"ח): שם מ"ח בתי"ם ד"ה רי"א כו' אלא כשאוכל אחת אחת כו'. ולפי דבריו המחלוק לאכול דקאמר ר"י חייב נ"כ באחת אחת והוא תנוס אר"י בעלמו דאוכל אחת אחת כו' (מ"ח):

מסכת מעשר שני

פרק ג מ"ח בר"ב ד"ה תוכן קדש לשחיטת קדשים וכו', פ' ביבמות ד' מ' ע"ב כי לא קיימא מסקינא הכי בין לענין שהיסה בין לענין טומאה ומלאחי שכבר תמה ע"ז הרב בעל מ"ח:

מסכת חלה

פרק ב מ"נ בר"ב ד"ה וקולה כו' פותחת בקרקע וכל פרוצה מכוסה ר"ל דלא

בעיקר שיהא פותחת דהיינו שיהא נדחק פניה שלמטה לגמרי להוכה על שיהא חלק ולא יהיה מגולה כלל וכתי' הגמ' ברכות כ"ד ע"א וכפירש"י. אלא כדס"ד דגמ' דפניה מגולה לתוך לגד הקרקע והקרקע מכסה אותה והו"ל כבתוך החלוק דמ"מ מקרי רואה את הפריה ושרי מהוס דענבות אין בהם משום ערוה וכסה כרב הונא וכמ"ש המג"א סי' ר"ו, וכזה מיושב דלא תקשי להר"ב מסוגיא דברכות הנ"ל והבין נ"כ הסגיא ביותר: מ"ו בר"ב ד"ה אחד מכ"ד כו' והתורה אמרה תתנו, ע' יסנ"מ:

מסכת בכורים

פרק א מ"ה תי"ט ד"ה ומומטוס וכו' תמיסני כו'. פ' יסנ"מ:

פרק ב מ"א בר"ב ד"ה אשא"כ במעשר כו' היכא דאין לו אחירין כגון שאינו שוה פרוטה דלאו בר פדייה הוא, רש"י:

סדר הגהות וציונים זרעים

מדרב הגאון הגדול מוהר"ר אברהם שמעון טרויב ז"ל אב"ד דק"ק קיידאן.

(בשה"מ הגהות וציונים של בח"נ).

מסכת פאה

פרק א מ"א תוי"ט סד"ה וגמילות חסדים. פי' כיון דלמטה יש שיעור מדאורייתא. נ"ב עירוב שיתוסים יש כאן וז"ל הר"ש למטה יש שיעור מדאורייתא וי"ל שלא בא לומר בירושלמי עכ"ל. ור"ל דהשתא מדאורייתא אין שיעור לג"ח בממונו ועיקר מתני' גם בממונו. והתוי"ט ערב הדברים:

פרק ה מ"א בסברא"ת אות ג"ג. ותמיה לי הא איננו בפ' הזרוע כו'. הרמב"ם בפירושו קאי אדר"א. דלר"א בעני ולרבנן בעשיר משלם ממדת חסידות. ונחבור סיים הל"ל למ"ז דומה לעני שהעשיר שאינו חייב לשלם מבואר לרבנן דקי"ל כוותייהו אפילו מד"ח אין כאן. ובפ"ע מביאורים בדין מזיק מ"כ כתב אינו חייב לשלם. מפני שהוא ממון שא"ל חובעים. מבמע דחייב אף לגי"ש. ועיין כ"מ שם בשם הר"ן:

פרק ח מ"ה ברע"ב ד"ה אין פוחתין לעניים בגורן. כשמחלקין מ"ע בגורן אין נותנין לכל עני ועני פחות משיעור זה לכתיב ואכלו בשעריך ושבעו דברים (כ"ו י"ב) תן לו כדי שבעו לעש"ל הוא ט"ס ו"ל בשעריך ושבעו (שם י"ד כ"ט) דכתיב בי' הנחת בשעריך. וקאי אמ"ע המתחלק בגורן וקרא הכי דייק דכתיב ובא הלוי כי' ובאלמן קרא קאי בשעריך אבר יתום ואלמנה אשר בשעריך. והוא שיבא מהעיר לגורן ונריך ליתן לו שם כדי שבעו. שהרי אינו מוצא שם ליקח מאחר. וקרא קאמר ואכלו ושבעו מסא"כ קרא דפ' תבוא דקאי אמ"ע המתחלק בבית דכ' כי' ונתת ללוי כו' ואכלו בשעריך ושבעו. משמע קרא דמתחלק להם במקומם מתחלק לכ"א אפילו כזית. שהרי ישבע מאכילת רגיס ועי' בד' הרמב"ם פ"ו הי"ב. זה שונתו במ"ש ואכלו בשעריך ושבעו. וכה' ז' שם ג"ל ואכלו ושבעו. ואף דבספרי נכתבה הך דרשא בשני המקומות ע"כ דרק מחד קרא קמא יליפינן לה. ואף דבירושלמי גרסינן נ"כ ואכלו בשעריך ושבעו אף אם אין ט"ם בירושלמי אין רמי' לדילן דהירושלמי משום מתחלק בבית למתחלק בגורן לענין מוצת הכאה ע"ש פ"ו דדמאי ה"ג ועיקרו בגרים פ"ב ה"ג תני ובמעשר עני לית כאן מ"ע. מ"ע ניתן בזכות ואינו בעזיבה. ויתיסב נ"כ מה שנלחק המג"מ בזה:

מסכת דמאי

פרק ג מ"ב הלוקח ירק מן הסוק ונמלך להחזיר לא יחזיר עד שיעשר. הי' שומר ולוקח מותר להחזיר. וע"ע לקמורה דזהו המבואר בברייתא ב"ב פ"ח הלוקח ירק מן הסוק ונירר והניח לא קנה ולא נתחייב במעשר אמר בלבו לקנות קנה נתחייב במעשר ואתה מוכי לה בירא שמים דוקא. ובדיבא דמתניתין משמע דאסור לכל והר"ש פי' סיפא דשומר ולוקח ע"פ הירושלמי דמיירי בבורר (דהרמב"ם מפרש שהמוכר הניח עצירו) ויש לפרש דבר"ג. וקשה מונא לומר אסור בריש לדלא ירא שמים. ובפ"ע שנ"ל סעיף ג"ה הביא דיבא דב"ב במ"ש והשמיע דיבא דמתניתין דהרמב"ם הביאה ברפ"ה דמעשר ודיבא דמתניתין פי"ח ה"ח. והשמיע סיפא דמפרש לה בשהמוכר הניח עצורו ובשלא נתן דמים וסיפא דפטור. ועכ"פ ג"ע לא אמר לא חילק כאן בין יש לאחר ואתה הלוקח ירק ומשך. ולא ביאר דיבא דגמר בלבו. וסיפא דב"ז שכוונתו לברור דפטור. ולכאורה רציתי לפרש דבדמאי החמירו יותר אלא לסוגיא מת"י כהא דר' יוסי דמתניתין דלקמן, והרמב"ם יפרש להא דב"ב בוודאי דוקא דלא כרבב"ם ותוס' וקנא לה בדיני ודאי כפ"ה ודיני דמתניתין בפי"א ומטעם זה השמיטה שם"ע דלא מיירי בדמאי. וזה דומק קלת. ע"כ נ"ל להרמב"ם מפרש בהא דב"ב

מדקתני בה נתחייב ולא נתחייב ולא קתני כלשנא דמתניתין מע"ר ופסור מלעשר ע"כ מבדרש דמיירי לענין אי הוה מקח לקבוע חיוב למעשר. ודיבא דמתני' ע"כ מיירי בדמאי בכולה מכילתין. וכ"ה מפורש בלשון הרמב"ם וש"ע. הלוקח פירות תלושין לאכלן נקבעו למעשר כו' הרי שלא נתן דמים והיו בורר ומיא כו' הרי שכתב להא דיבא בודאי דבהא מיירי בפ"ה. ולענין קביעות מקח. ובפי"א מיירי בדמאי וסבר דבתב אף בדלא ירא שמים חייב בגמר בלבו. וסברא הכין הוא. דלעמין מקח שיקבע בעיין מקח נמור. ולהכי בדלאו י"ש אינו קובע מן הדין. דפסיקא דב"ז שאין מהלוים בפירות דמכוין לקנות פסיקא דמוכר לא מלי מהייב לו לקיים מקחו דמלי מטין בורר אלי ואף שזה יודע שגמר בלבו. מ"מ כל שהמוכר לא יוכל לכופו לקיום המקח לא מקח הוא מדינא. ואינו קובע אבל בי"ש כר"ש מאחר שאין ברצונו להתחרם על גמר לבו מלד ודוכר אמת בלבבו פסיקא דהוי מקח מדינא. דהוא מלי בודאי לאיקף למוכר לקיים מקחו. דא"ל מסוך וקני והי"ש כשהוא מחזיר הוא מחזיר בתורת מכר למוכר ולהכי הוקבע תיקף בגמר בלבו מסא"כ בדיבא דמתני' דמיירי להרמב"ם ע"כ בשכבר הוקבע למעשר ככולה מכילתין. דאל"ה ממ"נ לי דודאי לא הוקבע בחרומה נמי ליחייב. (והא דאמרינן בפ"ד דבילה ש"מ מפשרין דמאי מע"ה אפילו בדבר שלא בגמרה מלאכתו. הוא דוקא בתאנים דכשאינו דורש כבר בגמר גרנו ע' ירושלמי פ"ב דמעשרות במכת פירות שהרמן עד שלא בגמרה מלאכתן. וברמב"ם פ"ג דמעשרות דף כ"ב וע' עוד שם הי"א ה"ט ממשנה דמכשירין) ואי דפסקי סבר הרמב"ם דבשם"ם לא תקנו דמאי ע' הפירות ריש מכילתין ועוד באיזה מקומות וא"כ יהו מותר לאכול ערלי. וע' כ"מ פ"ם הי"ג ומל"מ שם ה"ש. אך דלא הוו ס"ם לאלי ובדבר שהוקבע בבר למעשר בחמת דיבא הוא דאף בלא י"ש חייב כל חבר לעשר בגמר בלבו דמכיון דהוא מלי כייף למוכר לקיים מקחו ה"ה שלא תיקף כשגמר בלבו אף דהמוכר לא מלי כייף לי'. ובב"ד נ"כ לא יכופו לו לקיים המקח. מ"מ לבו יודע שעובר על הקנת הכמים אאסור לחוליא דמאי מת"י עד שיעשר. וזהו נ"כ דעת הש"ע והשמיט דיבא דמתני' דלא מיירי בדמאי ובדעת התוי"ט והרמב"ם דמפרש לברייתא נ"כ בדמאי י"ל דלשיטתייהו אזלי דס"ל דאף בספק הוקבע חייב בדמאי כמפורש בתוי"ט באיזה מקומות. ואף בדמאי שייך דיבא דמקח קובע וגם לדידהו אלי ברייתא מיירי בקביעות מקח. וכ"מ בהרמב"ן דמפרש להא דב"ב לענין קביעות מקח.

בתוס' רע"א אות ו' בגמרא הדבור ונשמן לא יעשה כן מפני הספק כאן וכ"ל דזה חסיב הגמ' הספק כאן. שע"כ מוכר לו בזול דמי תרומה. ועמ"ש בשם שעה"מ ב' ז' דערלה י"א ויהודן נ"כ בזה: שם אות ח' ד"ה ובחידושי ליבמות הא סמוך מיעוטא לחזקה. כ"ב אימור דלא שביני כר' אושעיא פסחים ס': שם אות י"ז ק"ל דמאי שייר תוס' בכורים. בתוי"ט תמי לה וכן ברמב"ם ואולי תליא בפלוגתא ע"ל בכורים פ"ג מי"א ברע"ב: שם אות כ"ח בגמרא הדבור. ותמוה לי סוגיא ש"א דבכורות. עי' רמב"ם פ"ה הי"א ופי"א הפ"ו ממעשרות מבואר דפירות שמרחן עכו"ם פטור אף מדרבנן ולא קי"ל נזירה דבעלי מסיק. וסוגיא דבכורות שהביא מפורש שם דחייב אף בממורחין. והוס' פירשו דחייב מדרבנן מגזירה דבע"כ ובכ"מ שם. ולדקן ד' הרמב"ם והר"ב שפי' משנתנו אליבא דהלכתא לשיטתייהו אזלי: שם אות ש"ח בגמרא הדבור. וע"ד הירושלמי ק"ל הא מבואר בא"ח ג"ח ס"ג. נ"ב לענ"ד לא דמי דכשמוטל הכוס הוא יודע שסיפו לשנמל מוקמה בעת תלות התרומה. וא"כ יבא אסור לשנמלו מתחלה. מבא"כ בדין הש"ע אותר לו תחלת שלטון המוקמה בהיותו כבר מוקמה. גם מה שכתב דא"י לעשות בשים כלי של חבירו. שבא הרבות מכמים קשיב:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מסכת כלאים

פרק ח מ"א שנות אליהו ד"ה כלאי בהמה. לא כפי' המפרשים כו' רק במא"ן דאמ"ר ל"ל בא"ד. והוא ר"ת במשנה ל':

מסכת תרומות

פרק א מ"ח תוי"ט ד"ה ולא ממעשר ראשון בסה"ד. וג"ל דר"ל שהקדימו בכרי ל"ב ע' מל"מ פ"ה הי"ג מה"ת:

פרק ד מ"ג גמרה ומשקל ומנין. ע' רע"ב. ואולי כדי לבטר התרומה הסניה טולה ממעשר. ליך לדקדק במדה שלא יפקיע המותר ממעשר:

מסכת מעשר שני

פרק ב מ"א תוי"ט ד"ה אבל. ולא מלאתי שהעתיק זו הבנא. עי' פ"ג ה"א מה' מ"ע ובפה"מ חסר בנא זו:

פרק ד מ"א תוי"ט ד"ה ויציאת מסתברא דה"ה כו'. ולענ"ד דדוקא במוליכן לנוכן ולגת שהיו לנוכך. דאינו יכול להיתן שם. ובלא"ה קבישותן למעשר הוא רק בציתו בעיר מחוייב ליתן יציאות. אבל במוליכן ממקום זול למקום יוקר שלא לנוכך התבואה והמעשר למה יתן יציאותיו מביתו: שם מ"ג תוי"ט ד"ה ובין ים לתמיה כו' הרי הוא פסק דכמו בהורמו דמין. ולענ"ד לחלק ולומר דהאי פיסקא דכמו שהורמו למין. דמי רק לפירי ולא לגברא. דאי נעי האי גברא מפרש מליהן ממק"א

מסכת חלה

פרק ג מ"א חפמפס בהגרי"ב בגמ' עוס ולא חפפון ובמומעוס שהחמו ולא ניכר אף אחד מבניהם נכפל המלה. כן גם בכיסוי כל חלני הלב נכפל נ"כ המלה: תורעק"ל אות ט"ו אע"ג דדינא כו'. ולענ"ד דדינא דמחמץ בכל שהוא הוא רק לענין איסורא באיסור המחמץ איתבל. דהרגש טעם האיסור אסרה תורה. ומה לי טעם מחוק או טעם חימוץ המשביח. אבל לא לחייב הביבה בחלה ורק טעם לגן מחיבתה חלה:

מסכת בכורים

פרק ג מ"ו בתו"ח מקשה על הר"ב ובאמת גם רש"י נבוסה פי' ק. ואמת יורה דרכו כי רק על האמירה בלה"ק. כוונו רש"י והר"ב וקרא דהנדתי היום הוא רק כנין הודאה לכהן ענין ביאתו. ועיקר הפרשה שנאמרה לבאמר בלה"ק הוא רק מאמרו אובד אני. ובמקרא זה נאמר ועניה ואמרת. ועניה בלה"ק:

מהגאון הגדול כו' מוהר"ר **ישעיה ברלין** זצ"ל אבד"ק דברעסלויא יע"א והמדינה.

מסכת שבת

פרק ב מ"ז תוי"ט ד"ה אין מעשרין כו'. ומיהו קשיא למה החמירו כו'. ונראה לומר דלאו משום שבות ביה"ם קא אתיין עלה אלא הטעם דעירובי התומין צריך להיות בשעה שהוא ודאי יום אבל ביה"ם חישינן דילמא ליל הוא וכמ"ש הרוש' ל"ה ע"ב בנאבל עירובו ביה"ם דלא יצא בעירובי תחומין ע"ש. (מ"ח):

פרק ד מ"ב בר"ב ד"ה ואין מעלטלין כו' ואע"פ שממן כו'. והולרך לפרש כן משום סיפא דקתני כילד הוא שהה משמע אפי' ממן בהן אסור לעלטו. אבל באמת הוא נגד הגמרא. דבגמ' אמר ממן בהם מותר לעלטלן והך סיפא כילד הוא שהה מוקי בשל הפתק דהיינו שמיוחדים לסחורה. (מ"ח):

פי"א מ"א תוי"ט ד"ה הזורק כו'. דמשכחת לה בב"ח כו'. משכח"ל שפיר דבפי' ד' על ד' בכלים וכמ"ש התוס' שם ה' ע"א ד"ה כאן למסה כו' דאין כרמלית בכלים. (מ"ח):

פכ"ב מ"ו בר"ב ד"ה אפיקפויזין וכו'. אבל להכמים אנשו וכו' והיכא דאית לי' לערא וכו'. הנה דבריו הראשונים ונם האחרונים נגד כל הפוסקים חוץ מהרמב"ם ולישב נם את זה נם שאר עניים אשר יפול לב המעיין עליהם בדרתי היטב בהכורי יסל"מ:

מסכת עירובין

פרק א מ"ט בר"ב ד"ה אחד מאני דברים כו' שאדם א' או ב' כו' יוחר מבית סאתים כו'. ברש"י מפ' בהדיא והרב"י בפי' ש"ם נסתפק אם לכל מ' סאתים או לעניהם יחד. (מ"ח). ואפשר שלכן סתם הר"ב ונוכל לפרש דבריו כמו שנראה:

פרק ב מ"ה בראל"ל בתוי"ט ד"ה ובלבד כו' שהם א' אצבע ושבעה תביעות. ואם כוונתו על אורך לבד אינם כ"א שמנה שליטים שהם ב' אצבעות וג' שליטים: בר"ב ד"ה אם הי' וכו' דמרובע הוא דשרו וכו'. הוא נגד סוגיית הגמרא דמסיק דאף לר"א אריכה פי שנים ברחבה ע"ש וכמו שפי' הרמב"ם הביאו התוי"ט. (מ"ח):

פרק ד מ"ח תוי"ט ד"ה ואמר כו' מה שאינו מיכר כו' ל"ל משא"כ כאן שאינו מיכר:

פרק ו מ"ה בתוי"ט סד"ה א"ל לערב כו' אורחא דמלתא נקט כו'. המעיין בגמ' יראה דלרבותא לר"ש נקט הכי דאע"ג דשני מינים ושני כלים אפ"ה א"ל לערב:

פרק ח מ"ו תוי"ט ד"ה אונגו כו' וכפי' הרמב"ם שכתב חולת הכור והסמוך לו. כל"ל. והכי איתא שם בכדיא. ור"ל דקאי אאונגו דמתני' ולכן כ' דל"ל מלת אונגו קודם וכו' כלומר שע"ז ליין הרמב"ם דבריו משא"כ הך דגולסים מלמטן וכו' א"כ מאי ותסמוך לו דקאמר: מי"א תוי"ט ד"ה וכן ושפכם לרה"ר ומש"ה מגריכין לעוקה כגון כו' כל"ל:

פרק ט מ"ב תוי"ט ד"ה וחכ"א כו'. וקשיא אמאי כו' ע' בתוס' ל"ג ע"ב ד"ה חייב

מסכת פסחים

פרק ה מ"ד תוי"ט ד"ה חייב כו' משום דלאו דלא ירלה כו'. לדעת רש"י לעיל ד' ע"א ד"ה בין לר"מ דס"ל דנס אחר שם שעות עובר אין חי' זה שולה יפה אם לא דנימא דבריהא ר"ש ושיטתו לעיל כ"ח ע"א. והבן:

מסכת שקלים

פרק ב מ"ה בראל"ל ד"ה ר' נתן אומר כו' וקל"ע כו' ובגליון מפיות דטוס דהיינפורס כ' ע"ז ולענ"ד לק"מ דהא דתמה התוי"ט דר' נתן לא פי' אם יש עוד וכו' לא מתייחב מן הגמ' שלנו דקתני או או וא"כ לכך דיבנה לו כפם לא פי' מה יעשה כמותר דתרוויהו בהדי הדדי משמע דלא משא"כ בירוש' דקאמר ושעשה לו דלוף:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מהרב הגאון הגדול מהור"ר **ירוחם יהודה ליב פערלמאן** ז"ל הנודע בשם „הגדול דמינסק".

מסכת פאה

פרק ז מ"ח העולות לעניים. והטעם משום דאין אדם מקדים דבר שאינו שלו. ותמיה לי מאד מברייתא ערוכה הובא בכמה מקומות בש"ס. בנדרים (דף מ"ד) ובחולין דף קל"ד) ובב"ק (דף כ"ח וכ"ד ב') המפקיר כרמו והכהנים ובלוי חייב בפרט ובעולות ובשכחה ובפאה ובמעשר מן המעשר. ופירש"י דילפינן לי' מתעזוב יתירה. משמע דוקא אם בעל הכרם בעצמו הכהנים ובלוי הא אם קדמו אחרים וזכו פטורים מהכל אף מן העולות. וכ"ה ברמב"ם (סוף"ה מה' מת"ע) להדיא. וקשה כיון דהכהנים בבוקר למחרתו. כדמוכח בנדרים (שם) דהוא למחר בבוקר. א"כ ודאי כבר נודעו העולות בעת שהפקירן. א"כ גם אם אחר הי' זוכה הי' מחויב בעולות דהא כמו שאינו יכול להקדים העולות משנודעו כן אינו יכול להפקירן דמ"ש הפקר מהקדש. וגם בתוספתא (פאה פ"ג) מבואר להדיא במפקיר כרמו לעניים וטלין ההשכחות והעניים שאינן ההשכחות והעולות. אלמא דהעולות לעניים אף במפקיר. א"כ אף אם אחרים זוכים אמי הייבים בעולות. וא"ש. והנראה לעמוד בזה על כוונת רש"י בב"ק (דף י"ד ב') שפי' והכהנים לבוקר ובלוי קודם שיבואו עניים לבלרה שיזכו בהפקר אם היו קודמין. והדברים תמוהין במ"כ קודם שיבואו עניים הא הפקר הוא אין לעניים ואין לעשירים וגם עשירים יכולים לקדם ולזכות. וגם למאי כתב רש"י זאת. והוא תמוה. ע"כ נראה דרש"י כיון לייחס הקושיא הנ"ל ומה"ה פירש דברייתא מיירי דבעל הכרם הוא עני. ואם אחר הי' זוכה הי' פטור גם מעולות דל"ש לא תלקט לעני להאחר העני על שלו כיון דזכה מהפקר ופטור מנידו ורק משום דהי' חייב בעולות קודם ההפקר משנודע העולות. וא"כ שפיר יכול עני אחר ליקח העולות. רק בעל הכרם בעצמו אם הכהנים ובלוי אף דל"ש בי' לא תלקט לעני להאחר העני על שלו. ואמנם"כ הרא"ש (פ"ד דפאה מ"ט) דאחר שהפקיר לא מיקרי בעל הבית. מ"מ מדכי' לי' מתעזוב יתירה לאחר בהפקר כה"נ. ואפילו לדעת רש"י בב"מ (דף ט') דאף בהפקר אמרינן לא תלקט לעני להאחר עני על שלו. ועי"ש בבמ"ק בשם מ"ה מ"ש בשיטת רש"י מ"מ שפיר פיליגריך הכא תעזוב יתירה. דדוקא התם דבשעת קנירה וקרילת שם פיאה הי' בעל הבית שפיר נאסר לעולם אף אם הפקיר אח"כ. משא"כ הכא דהפקיר קודם הבצירה דאף דהעולות לעניים משמולשו מ"מ הא אין לעניים בעולות קודם הבצירה. כמבואר לעיל במשנה ז'. ושפיר לא מקרי בעל הבית אף לרש"י אחר שהפקיר. ורק בקדם וזכה אסור מתעזוב יתירא. ועי' בתוס' רע"א וצ"ל (פ"ד אות מ"ג). אמנם דרש"י קודם שיבואו עניים דהם היו זוכים אף בעולות משא"כ עשירים אף באחר היה חייב בעולות. ומשום עולות נקט עניים ומשה"מ. ויש עוד להאריך בזה וא"ש:

מסכת דמאי

פרק ו מי"ב ע"ה שאמר לחבר כו'. עיי' ברש"כ מ"ש בפירוש אחר מפירושלמי. ובפי' המשניות להרמב"ם שביא רק פירוש הירושלמי. ויש לתמוה הא בגמ' עירובין (ל"ז ב') מוכיח הש"ס מהך מתני' דיש בריבה וע"כ דמפרש למתני' דהמוכר ע"ה והחבר לוקח ב' אגודות אחת לעצמו ואחת לע"ה, וכפי' הראשון של הרע"ב. וא"כ איך שביק הרמב"ם ז"ל דילן ומפרש כפירושלמי. והנראה לבאורה יש לתמוה הא בגיטין (ס"א ח') במתני' דהני בריבא בשביעית דאסור לסייע לחבורה על השביעית ובסיפא תני דמותר לסייע לאחת ע"ה. ופריך בגמ' מ"ש ריבא ומ"ש סיפא. ומני לבני דמשו"ה בסיפא מותר לסייע משום דרוב ע"ה מעשרין כן. ורבא אמר דגם בדמאי אסור לסייע ומתני' בע"ה דר"מ ותומאה ומברה דרבנן. וא"כ מבואר לרבא אסור לסייע לע"ה. וא"כ קשה איך יוכל החבר ליקח עצור ע"ה מן השוק הא עכ"פ מסייע בו מי גרע מגבור ולכהן דאסור לסייע לע"ה שחשוד על המעשרות ולכן נראה לרבא באמת אסור ויפרש המשנה באמת כירושלמי. והש"ס דילן בעירובין אינו שם לאבי דלדידי' שפיר יפרש המשנה בלוקח מן השוק. ומיון לרבא ע"כ ספי' כירו' א"ש הרמב"ם בפי' המשניות דכוון היטב לשלבה. ויתישב בזה היטב קו' התוס' בעירובין (שם) ד"ה מאן תנא דאמאי לא אמר כ' יוסי הוא דאגודה של ירק לאמאי דאפיק דר' יוסי סבר דצריך לעשר משום דאין בריבה אף לדאמאי הוא דרבנן. ולפי הנ"ל מיושב דהא רבא הוא דאמר מאן תנא ורבא לשיטתו מפרש סך דאגודה ירק כהרו' ואינו ענין כלל לבריבה ומש"ה שפיר קאמר מאן דאמר תנא וא"ש:

פרק ז מ"ד הלוקח יין כו'. הקשה לי חכם אחד איך מותר לשתות לאחר שבת הא אחר שבת לעשה כבוש שנכבש התרומה והמעשרות משת לעת שלש ביין ואסור התולין משום כבוש מהתרומה והמעשרות. ואפי' אם נימא דמיירי שעתה כל היין בשבת קודם שנעשה כבוש משנ"ע. מ"מ אכתי התרומה ומע"ש. יאסרו זע"ז ע"י כיבוש מעל"ע. ולכאורה יפה הקשה. דאין לומר דבאמת התרומה ומעשר אוסרין זע"ז ולא יאכלו הכהנים אותן אלא בירושלים ורק כהנים אכלו לי'. ז"א דא"כ איך רבאי לעשות כן לכתחילה הא תנן לקמן מע"ש פ"ג (מ"ב) דאין לוקחין תרומה בכסף מע"ש משום דממעט באכילתן לזרים ודמיא להא דתנן בשביעית (פ"ח מ"ז) אין מבשלין ירק של שביעית בשמן של תרומה ישו"ש. וה"ל אסור לכבשן דממעט באכילה התרומה ומע"ש. וגם אי"ל דעשה היולא מהתרומה קודם הפרשתה אינו אוסר דהוי כמו שאיר מתחלה בעת תלות התרומה. זה נ"כ אינו דאפילו אם אי' מצייר להדיא לא אי' מהי דהוי דבר שאינו ברשותו ממש. ויעוי' בחו"מ (סי' ר"ם וכי' רנ"ז סעי' א' בהגה"ה) ועי' בירושלמי פסחים (פ"ד הל"ט) המקדים שדה אילן מהו שיעיר בגידולין וכ"ש בכה"ג דלא מהני הבור. ומה שרגיל המכס הנ"ל לתרץ עפ"י דברי הר"ן בחולין (פ' כל הבשר ד' קי"ח) נגי בי זוגא דאין משקה בזוגא ממשקה. ז"א דהר"ן לא כ"כ רק לס"ד ולא לפי האמת ישו"ש. וא"כ קשה כנ"ל. [ועפ"ז הי' אפשר לקיים פירש"י דפירש בגיטין (דף כ"ה) וביומא (דף כ"ה) ובכמ"ד בשא דתני ומיחל ושותה מיד דמחלל המע"ש ונחתך בטעמו של דבר דכל הוכי דל"ל למיסמך אבריבה לא סמכינן. והתוס' הביאו עליו לסוף סוף בלא הפרשה לא אפשר ישו"ש. ועפ"ז הקו' הנ"ל אפשר לקיים פירש"י דהפי' דמחלל ונעולם גם במע"ש אריכין לבריבה לכשיפרש יחול המע"ש והתיאול למפרע ומ"מ אריך לחלל כדי שלא יאסרו התרומה והמע"ש וע"ז מעשה בכוס בנ"ל]. והנראה דל"ל לפמ"ש החוו"ד (סי' ק"ה סק"ב) לייחס המשניות לבבושין מוחרין שהקשה התוי"ט הא בכוס המבושל ות' דהא דבכ"ש לא דאורייתא הוא משום דבטל ברוב אבל הטעם נוסי' הוא אסור מה"ת מכל היולא ממנה מקרא דהממאים. ולפי"ז בתרומה אליבא קרא לאסור היולא גם הטעם נוסי' אינו אסור אלא מדרבנן ומש"ה כבוש מותר דלא אינו מדרבנן ולא החמירו בכבוש ומ"ש, ועוד תירלתי בכמה אופנים והארכתי בתשובה ואכ"מ:

מסכת מעשר שני

פרק א מ"ג יצא השור לחולין. עיין בתוי"ט. ועיין בכ"מ (רפ"ח מהל' מע"ש) דכי' דהא דאמרו לוקחין בשר על גב עורו ויין על גב קנקנו היינו דהדמים לקמן מסנה י"ג). ולענ"ד נראה דהדמים גם בעל השור והקנקן. ובזה מתיישב היטב הלשון דאמרו בשר ע"ג עורו ויין ע"ג קנקנו דאינו מדוקדק דהא הטיקר הבשר והיין והשור והקנקן נקנין אגבן. וכבר עמד ע"ז בחי' הריטב"א בעירובין (ריש פ"ג) ולענ"ד הלשון מדוקדק. דהא לכאורה קשה דל"ל קראי דבשר ונאמן על הבלעה זו הא אף בשביעית דליכא קרא אשכחן בסוכה (ל"ע ח') דמבליעו דמי אחרון בלוב וכן בבכורות (ל"א ב') גבי מעשר בהמה ואף היכי דמוכחא מלתא מוחר מה"ת כמבואר בבכורות שם. ולכן נראה לחלק בין הבלעה דכאן להבלעה דהתם. דהתם מפרש בהדיא דקונה הלוב ומבליעו דמי אחרון בלוב ומבור זה נותן לו כאחרון וכן בבכורות שם גבי מעשר בהמה כדפירש"י שם משא"כ כאן במע"ש, קונה אחמת והדמים באמת בעד שניהם בשתמא וא"ה מוחר הואיל וקונה אותם ביחד. והוא בעין הבלעה דשכר שבת דאף דהשכר גם בעד הבית מ"מ מובלע ביחד עם שאר פירות. ומש"ה צריך קרא במע"ש דאינו דומה להבלעה דהתם. וז"ב. ומעתה מדוקדק הלשון ע"ג עורו וע"ג קנקנו דקאי על הלקיחה דהלקיחה הוא ע"ג עורו וע"ג קנקנו. ר"ל שקונה גם השור והקנקן. ואתי לאפוקי דלא נימא דהבלעה דהכא הוא כיון הבלעה דסוכה ובכורות רק הלקיחה הוא גם על השור והקנקן ומ"מ מותר. כנלע"ד: **מ"ד** תקבר ע"י עורה. עי' בתוי"ט דהקשה ממשנה ג' ותירולו אינו מובן. ולע"ד נק"מ דכאן זה כתבו התוס' בזבחים (ע"א ב') ד"ה ובסריפה ובבכורות (ל"ב ב') גבי פסולי המוקדשין דבעינן ואכלת ולא נלבדין דהיכי דחזי לאכילה שרי גם לעבו"ם ולכלבים והותר גם השור אבל היכי דלא חזי לאכילה גם השור אסור עיי"ש. הרי דאף בשור דלא בר אכילה הוא ומיתר לשחר הנאות בכל הקדשים מ"מ הוא דוקא היכי דקריבן ואכלת בשר והיכי דלא מתחיל הבשר לאכילה גם השור אסור. וא"כ ה"נ במע"ש דיהן רק לאכילה רק דגלי קרא דבבקר דנקחין אגב עורו כדאיתא בעירובין ר"פ בכל מערבין א"כ הוי ממש דומיא דבכור בע"מ ובכור"מ שמיו דאם חזי לאכילה שרי השור לכל הנאות אבל היכי דלא חזי לאכילה אסור גם השור. וא"כ הו' התוי"ט אין לה שתחלה כלל

מסכת ביכורים

פרק ב מ"ז דם מגלבי שחיט. עיין בתוי"ט ועיי' בתוס' רשבון לגיון שתמה עליו ונראה בהא דר"ת מחלק בין אדם להבהמה. יעויין בילקוט איכה (סימן תתר"ב) וכ"ה במדרש המבואר לקח בהאדם דוקא ישראל. ועי' מל"ר בראשית (ל"ד סוף פסקא י"ג) ומל"ר קהלת (פרשה ג' על פסוק י"ח). והנראה לייחס עפ"י מ"ש בתוס' הרא"ש ב"ק (דף ל"ח) והובא בשמ"ק דם להסביר טעמא דר"ת בחילוק הנ"ל משום דהוי מיעוט אחר מיעוט דאינו אלא לרבות דאדם הוי מיעוט וה' דהאדם נ"כ הוי מיעוט המיוחד שבאדם ואינו אלא לרבות. ומעתה לפ"ז יתיישב דהנה מבואר ביומא דהיכא דמדבר מבהמה שפיר הוי עכו"ם בכלל אדם. וא"כ בקרא דאין האדם דירמי' ל' דמסיים משף המאיר א"כ אדם לא הוי מיעוט לעכו"ם. א"כ לא הוי מיעוט אחר מיעוט דליכא רק חד מיעוט. דאדם כה"ג לא הוי מיעוט רק הה'. ושפיר ממשפ עכו"ם מהאדם משא"כ בשאר דוכתי ואשה"ש. וממילא א"ש גם כאן דכיון דלעניינים גם בהאדם דוקא ישראל כנ"ל רק היכא דהוי מיעוט אחר מיעוט א"כ זה דוקא בקרא אבל בלשון חז"ל לא שייך לדקדק כן. וא"ש נ"כ דלכאורה כיון דמיירי הכא גם מבהמה א"כ אדם הוי גם עכו"ם וכנ"ל. אמנם בדברי חז"ל אין לדקדק כ"כ כמובן ומכ' לשמה רוחתא ומהי שפיר היטב:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מסכת מעשר שני

פרק א מ"א אבל נותנין זה לזה מתנת חנם. עי' ת"י אות ס' מ"ם לרמז בתי' חנם. לפענ"ד נראה עפ"מ דאי' במס' ע"ז דף כ' לא תחנם דרשי' נתן חן לנתן הגיי' לנתן חנם ה"ג, יש לומר חנם דמתני' מרומז בו מזמינו על שלחנו מלשון הגייה בביתו על של שלחנו: מ"ב ופין מקדשין בו את המעשר. עיי' ת"י אות זיין כתב מילתא דפשיטא היא ומה"ש לא תני לי' במ"א נבי מעשר שני כו' פ"ש. תמוה שהרי משנה מפורשת בקידושין פ"ב מ"ח המקדש במע"ש כו' אלא דלא תני לי' הכא משום דפליגי שם ר"מ ור"י בקידש במזיד במ"ש ע"ש דלר' יהודה במזיד קידש ע"ש בגמ' דף נ"ס נ"ו מילתא בטעמא: מ"ד ת"י אות כ' דבריו תמוהים שהרי הך מתני' סברה שמותר ליקח חיה לבשר תאוה והיינו קודם שגזרו שלא ליקח בהמה חיה ועוף חיים שמא יגדל מהם עדרים ועדרים ושהה מעשרותיו כדאיתא בסוכה ד' מ"ב ע"ב לחכמי' דר"מ רק בהמה לבשר תאוה אסור שמבריח להבהמה מע"ג המזבח ולא כדבריו שאסור להבריח מעות מ"ש ממזבח גם בל"ז דבריו תמוהים שהרי מתני' מיירי חוץ לירושלים כמ"ש הגר"א בש"ש שזהי גזירה דאשונה שלא ליקח בהמה לבשר תאוה ומה שהקשה מהתורה דמיירי בירושלים גם הא ס לומר להתורה התירה וחכמים אסרו אם לא שנאמר עפ"ד הש"ז יו"ד סימן קי"ז דכ"מ שיש היתר בתורה בפירוש אין כח ביד חז"ל לאסור וכ"כ עוד הש"ז בחו"מ סי' ב' ועי' ערוך לנר סוכה שם מ"ש בזה לפיות בעל המאור שחילק על הוס' וס"ל דאפי' בירושלים אסור ליקח חיין ע"ש:

פרק ב מ"א זה כלול כל שנתנו מכר הנתן לפי חשבון וכל שאין שנתנו מכר הנתן לשני. נלפע"ד דאפי' דברי בירושלמי דאמרי' לר' יוחנן עיסת מע"ש שאפאה בעיס של חולין ותפחה מיקרי שנתנו מכר והנתן לפ"ח ומתניתין מיירי בלא תפח וכן דנים בקפלוטות של מ"ש מיירי שעדיין מעורבין ויש חותיר במדה אבל עשה לו כלום הוא ולרים לקים מיקרי שנתנו מכר כמעשה אבל עיסה שתפחה הנתן לשני לפ"ז לר' יוחנן אשמעי' כל שנתנו מכר דהיינו תפח הנתן לפי חשבון לפי שאין שנה עיס בשת כסברת חכמים נפכחים דף כ"ז אפי' באינ"ש וכל שאינ"ש לשני אשמעי' דינא דתבלין וקפלוטות אע"ג דטעמא לא בטיל. אינ"ש אפי' הוסר התבלין מהדנים יהי' הנתן לפ"ח קמ"ל כל שאין שנתנו מכר פי' במדה הנתן לשני ולרים לקים הי איפכא זה"כ דרישא מרבי אשם מכר בטעמו אפילו אין הותיר מדה הנתן לפ"ח ודסיפא מרבי נבי עיסת מ"ש אפי' תפחה מיקרי אין שנתנו מכר דהרי אפי' נבי ערלה וכלאי הכרם סברי רבנן בנפכחים כ"ז ב' אין שנתן עיס בשת אם לא שתבוקה כנגדו ע"ש. ומה דתפח לא כלום היא: בת"י בבועז (אות ת) כתב דבר תמוה לדרבי בון בירושלמי פ"א מ"ב דאמרי שרי לאכל מע"ש ודאי מה"ת כו' ואם אי' בהיפוך דל' בון מוקי מתני' דאם בת"מ של דאמרי ולא במע"ש ומידך מ"ל מוקי לה במע"ש של דאמרי עיי' ר"ש שם אי' הכי ומוקי לה שם בפחות מכביצה ובפרוסה. אבל בבלימה אפי' זה אסור אם לא שהוא פחות מכגרוגרת עיין שם: מ"ב אם היקל בתרומה שכן היקל בכרשינין ובתלתין כו' יש להקשות שאח"כ מקדיש תלתין לכרשינין שדין תלתן במע"ש ודין כרשינין במ"ד ומחא לי ע"פ הירושלמי הובא בש"ל להגר"א אמרי' אם דמתני' ר' יהודה היא דאבר בפלוגתא דב"ש וב"ה הכי ואילו לר"מ שברי ב"ה כדאברי ב"ש לר"י בתלתן אבל בכרשינין לר"מ שברי ב"ש כדאברי ב"ה לר"י ולב"ה לר"מ כל מעשיה בטומאה כו' ע"ש לפ"ז ר"מ מתאיר בתלתן ומיקל בכרשינין ואפשר דר"ש שבר כותי' מש"ה אמר היקל בכרשינין ותלתן דנבי קולא שייך לאזכיר כרשינין קודם לתלתן: מ"ב תפארת ישראל אות ב' כתב בפשיטות דמ"ש מותר בזילוף ולישתא זה רק לדעת ר"ש ורע"ב שביעית פרק ח' מ"ב דמ"ש טהור מותר בהבערה אבל לדעת רש"י יבמות ע"ג א' וסגר"א בש"ל שם ותוס' רע"ק שם אות ל"ז אסור זילוף במע"ש ע"ש: מ"ה זה הכלל המתלקטים למ"ש והנבלים לפ"ח עיי' תוי"ט ותוח"ד מ"ש בכאי זה"כ לפע"ד יש לומר ע"פ הירושלמי הובא בש"ל להגר"א דלא אמרי' מתלקטי' למ"ש רק בליקט בערבוביא אבל ליקט על אומן הוי כמו נבלים כו' ע"ש ויש לומר דמרבי בסיפא בכולל הנבלים אפי' ליקט על אומן ובסכי אינ"ש מה דלא הני בסיפא הנחסרין אלא דהא ליתא מדאמר בירושלמי חיי והתפנין ע"ש. ואפי' כן אין זה סותר למה שכתבתי. עוד יש לומר דאשמעי' מה דאי אבל וחפן פי' אז חפן כדאי' בירושלמי והיינו דאשמעי' זה"כ דסיפא ועיי' רנב"ם הלכות משקה וכ"ר פ"ו ה"ח משם יש לגמוד עוד מה דמרבה זה"כ: תפארת ישראל אות ג"ג כתב טעמא דכל מה שלקח שייך למעשר שני משום דקבוע הוי כמע"מ והקשה נימא כל דפרים מרו"פ ותירץ דהוי דשיל"מ א"ל מסבא חשיב ולא במיל. דבריו המוסי' דמה עניין קבוע לכאן הרי הכל מעורב ביחד ורק נבי בע"ח דחשיבי מיקרי קבוע דרבנן בתערובת כדאי' בזבחים ל' ע"א ע"ש בגמ' דנזרי' שמא יקה מה"ק וכמ"ש הוס' פסחים דף מ' ע"ב ד"ה היינו ע"ה ע"ש. ובמסבא לא אשכחן דמיקרי קבוע והרי התוספות שילמו מעילה נבי פרוסה של הקדש שכפל לכיס הקבו תוס' שם ליבטל ברובא ולא כתבו דהוי קבוע ויותר תמוה מ"ש בתפארת ישראל דנימא כל דפרים כו' מה שייך זה לליקט כידוע מן התערובת וכמ"ש תוס' שם נבי ככר בפי עכבר דלא הוי כמו ממלא ביד גוי משום שנולד הספק במקום הקביעות עיי' יו"ד סי' קי"ד ס"ד ס"ה ס"ך ס"ק ל"ז ל"ח ומשם מפורש כמו שם הילוק בין פירש ממילא לפרישו במתכוין ע"ש. אבל הטעם מפורש בירושלמי הובא בש"ל להגר"א דכיון דבהפזרו מילא ב"כ וב"כ יאכלו מה"ה אמרי' מה שלקח הוי למע"ש ואומר אני זה מרומז במתני' דתני ליבטל יחידה עד שיבלים. פי' דמשום הספק מע"ש אמרינן דמה שליקט הוי למע"ש:

פרק ג מ"א אבל נותנין זה לזה מתנת חנם. עיי' הוי"ט ות"ח וש"א ותפארת ישראל מ"ש זה לפע"ד לאשמעי' שמותר ליתן מתנת חנם אפי' לאמצע אם לא אמר בתחילה הטעם לחלק הנם שיכול להיות שמותן לו בשביל שהעלה וקמ"ל נמי שזה שיתר נמור הוא משא"כ שיתר אמירה הטעם שמאכלם ומשתה פריך עלה בירושלמי מ"ש ריבא ומ"ש סיפא ומשמי מהלכות של שימושים הא פי' שאין הסיתר ברור רק ע"ל הדוחק כמו פת פלטר ושוד דברים דתניא שם ע"ש. ומה מיושב לשון אבל שנלחק בו התוי"ט ע"ש ולדידי א"ש שהיתר שמקודש עמעוש יש בו אבל זה היתר נמור אפי' ליתן מתנה לאי שהגיע המע"ש:

פרק ה מ"א הגיע תוי"ט קושית הוס' ב"ק ס"ט מ"מ מקדיש רבני לערלה כו' ע"ש לפי הירושלמי שהגיע הגר"א א"ש דרבני הוא רק שנה א' מע"ה מציאו באדמה ושל ערלה אלא שנים צריך חרשת ושל קברות לעולם צריך שיר ע"ש. אבל קושיתה היא לפי הטעמים שבגמ' דידן עיי"ש: מ"ב תוספות י"ט ד"ה ותנאי שאריך לייחב ליחנא דמתני' גם ליחנא דר' יוסי שאמר הי' התנאי הזה שהי' לו לומר התקנה הזאת עיי' תוי"ט ד"ה משחרב ולי שוד יש דקדוק שהת"ק אמר והתנאי הי' דבר ור' יוסי לא אמר הי' הדבר — והנה מה שהקשה תוי"ט מה שייך התקיע בדבר שהוא ד"ת לפדות מע"ש כו' אינה קושיא כ"כ שהרי מצינו במס' ר"ה דף ל' ע"ב נבי התקון ריב"ז מאי התקון דרש והתקון ופירש"י דרש להם המקרא כו' ע"ש. ומה שהיכן תוי"ט שהי' התקנה שאסור להעלות הפירות כו' תמוה וכי זו מצוה היא הלא תוספתא ערוכה היא במ"ש הגלי"ח ביאה ד"ו שהקשה מתוספתא זו על רמב"ם ה' מ"ש פ"ט ע"ש. והנה טעם תקנה ראשונה אמרי' בר"ה ד' ל"א כדי לעבר בוקי ירושלים בפירות עיין שם דר' יוחנן אמר שי אבל בירושלמי הכא אמרי' הטעם בכדי שיהי' מלוי יין לנסכים לפ"ז לא היה תקנה ראשונה רק בענבים ולא בשאר פירות ולפע"ד בהא פליגי ת"ק ור' יוסי דת"ק סבר תקנה ראשונה הי' בשביל לעבר מש"ה אמר שבטול התקנה הי' בשביל רבוי הפירות ור' יוסי סבר שהתקנה הי' בשביל נסכים רק בענבים מש"ה סבר שבטול התקנה הי' ע"י חורבן ביהמ"ק ממילא מיושב מה דלא אמר ר' יוסי התקנה הזאת. כי בהא תניא אם היה התקנה תחילה לעבר בוקי ירושלים בפירות הי' אח"כ תקנה שאסור להעלות בכדי שלא לפחתית הבעבר כמ"ש תוי"ט אבל לר"ז לא שייך לתקן איסור להעלות ענבים אז יין כי מהרה יבוא ביהמ"ק כו' כדאיתא בגיטין דף ס' דף י' ובר"ה שם נבי תקנות דריב"ז עיי"ש ובפ"ב דשבועות ד' ט"ז ע"ב ע"ש מיהו הא קשיא לבאורה מאמר ר"י ותנאי הי' אימתי שיבנה ביהמ"ק יחזור הדבר לבמות שהי' ע"כ הרי ב"ד הרמשון אין כח בידם לבטל נסכים מביהמ"ק ולשתם לא הי' כלל לבטל מ"ע דאוריתא ומה שייך כאן אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו כו' הלא אם יהיו דאוקים לנסכים ממילא יעלו ענבים אז יין ומה צריך לתנאי ובאתא לי ע"פ מ"ש המל"מ הלכות בית הבחירה פ"ו הי"ד שבאם יהיו רשיון מהמלך לבנות מזבח אז יהי' מאכל בירושלים בכור ומע"ש לפ"מ שפסק הרמב"ם כר' יהושע מגילה דף י' ע"א שמקריבין אע"פ שאין בית כו' ע"ש ובכר הלכו בו הממושות גאוני קשישי בדין הזה. ובאורו הי' בזה מלחמת תמוסה בין הגאון בעמ"ח מחנים למפשם ובין הגאון בעמ"ח ערוך לנר ובנין ציון ע"ש. לכן היה התנאי שלא יוחזר הדבר לכשהיה היינו שיהא אסור לפדות מהלך יום. רק כשיבנה ביהמ"ק מאת הש"ית אבל לא ע"י בנין מזבח שיבנה רק ע"י רשיון מהמלך בהיותם בארץ אויביהם וכן שיעור דברי ר"ש ותנאי היה אימתי שיבנה ביהמ"ק יחזור הדבר לבמות שהי'. פי' שזה נופה היה התנאי שלא יוחזר הדבר לבמו שהי' אלא ע"י בנין ביהמ"ק דייקא אבל ע"י בנין מזבח לא הי' התחדשות רק בהיות דוחק בנסכים הם מעומה יעלו או ענבים או יין ולא היה עדיין חיזוק תקנה ראשונה בחיוב לעלות הפירות ומה שהקשה הגלי"ח ביאה שם לומה הי' התקנה ראשונה רק בבבלי ולא הי' לא ע"ב ימלא כמעט מפורש שהיה התקנה הזאת גם במ"ש עיי"ש: מ"ש עובדא דר"ג וחקים תוכ' רע"ק אות כ"ב בשם ת' בא אהרן דמיירי שנתן לו ר"ג לר"ו רשות להסכיר לראב"ע דאל"כ אין השוכר רשאי להשכיר כו' ע"ש. ולפע"ד יש לומר ע"פ המבואר בחו"מ סי' קל"ח ש"ך סק"ו בשם ריטב"א שאין אדם שאולה קונה מטעם אדם רק אם שאיל לו להשתמש בה כאים בשלו אבל לא אם אין לו רק רשות בה לדרישת הרגל כו' ע"ש שהוא כן מהגמ' דפ"ק דב"מ. וזה ידוע לדרישת הרגל לא קפדי אינשי ואפי' במודר הנאה שהי לרבנן דפליגי עלי' דר"א עיי' מגילה דף ח' ע"א ואפי' לר"ל לא אסיר רק במומ"ל דאפי' ויותר אסור בי'. והנה לסוגיא דב"מ דף י"א ע"ב זולת רב פפא והכי דהשא סוגיא דקידושין דף כ"ו ע"ב היה הכא שקנין בגנב ולא מטעם הגר ואפי' הקרקע שלו אסור לו רק לדרישת הרגל מהני קנין אגב עיין חו"מ סי' כ"ב ס"ח סק"ב כ"כ בשם דעול מרבנה ע"ש לפ"ז לא שייך הכא אין הבואל דשאי כו' והוס' רע"ק אות כ"ח תמה על מהרבנה ע"ש בח' ועל הגאב"ד דברשבלוא אין מעלים מעיניהם מבאתיו זו שהשכיר ר"י לראב"ע המקום והקנה לו אג"ק התמ"ע אלמא דמהני בכה"ג. והגאון תפארת ישראל בבועז תירץ לפ"מ דאי' בנימין ל"א ל' שגם בעה"ב יכול להפרים תמ"ע א"כ ר"י שליחותי' דר"ג עביד ע"ש. במחכ"ת שגם בזה אין שייך שליחות במילי דאיסור לא מצי עביד שהרי מקום הת"מ מושכר הוא לר"י וכבר פסק רמ"א בח"מ סי' ר"ב ס"ב דאפי' בגורי' בה צריך שיאמר קנה אג"ק ע"ש הגם שהי' ר"ג יכול להקנות הת"מ לר"א אגב מקום אחר אבל בהתא מיהא שאין המקום עוד של ר"ג ל"ש שליחות ומדברי הת"ם ח"מ סי' ס"ו מוכח ג"כ דלא ס"ל הך סברא של תפארת ישראל ע"ש במ"ש דלא מהני מה שמשתמר לדמת ר"ג לנבי הת"מ כיון שאינו משתמר לא לדעת ר"י ולא לדעת ראב"ע ע"ש ואם נאמר שגם ר"ג לר"י הקנה רק לדרישת הרגל ומטעם אגב הי' מקום ליישב הגמת הוס' רע"ק על הגאונים הנ"ל. אלא אמר זה מהרי"ש אלא אם שכור הוא לגמרי להשוכר ואוא משכירה לאחר אבל בכה"ג הקרקע עדיין של ר"ג היא ואפ"ה מהני בה קנין אגב ושדיין ל"ע בזה: מט"ו תפארת ישראל אות פ' עיי"ש מש"כ על ד' שיטי לשון. העביר ביטל כו' לפע"ד יש לומר ע"פ הגמ' מגילה כ"א ב' נבי עובר עובר לעשייתן. מאי משמע דהאי עובר ליבטל דאקדומי הוא כו' מ"ש וירץ אתמיסן כו' ויעבור אה"כ כו' ע"ש. מש"ש שייך ליבטל דהעביר על וידוי מעשר שהוא בשביל מעש"ר שבו פתח הכתוב תחילה ונם נתתיו ללוי לגר כו' כדאיתא בגמ' ובשי' בוטה מ"מ מ' עיי"ש. ונם שם כתיב בכל מלאכה כו' לא עברתי ממצותיך כו' שייך לשון העביר נופל על לשון לא עברתי כו' ובני מעברי' ובוקפי' תמי ביטל כדשייך בי' שבטל לגמרי ותני עד ימו הי' פסים כו' ע"פ סגמ' מ"ק י"א מ' בשיטוא דרומיא אמתני' דשם הא בדגרי כו' ולאידך שיטוא הא בשבלי כו' ולאידך שיטוא הא ר' יהודה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אלא ר"י עי' מ"ה לא מלי למיתני בימיו לא הי פסים מכה כו' שהרי יש פסים בהי' מכה גם בימיו וצריך למיתני עד ימיו סי' פי' שכל כפים היה מכה עד ימיו ומכ"ש לפ"מ דמוקמי' כר' יוסי הא אמר רבינא התם כמאן מדליגן הילדה קבייתא דדשא בתיר"מ כר' יוסי ש"ם א"כ הרי גם הילדה פסים מכה מכ"ש לא מלי למיתני לא היה כפים מכה כו' ובוותר לפי הירושלמי דמפרש לשון עד ימיו מורה סוף ימיו סי' ע"ש וגבי דמלי צריך למיתני ובימיו כו' לפי שהוא גזר על הדמאי כדאמרי' בסוסה שם תיקן תרתי ביעל וידוי מעשר מחבירים וגזר דמאי על שלא ע"ה כו' ע"ש א"כ הי' צריך זה להסמיך להעביר כו' אלא בכדי לחלק ביניהם למימר דרשומה מיירי בחברים ובתרייתא בע"ה מש"ה הפסיק ביניהם בהי תרתי אמלעיתי:

מסכת חלה

פרק א מ"ב תני בדברי ר"מ הנודר מן הפת ומן התבואה אסור בהם ולא תני אינו אסור אלא בהם כדתני בנדרים פ"ז מ"ב ובליעא דחכמים הכא היינו משום דהתם שונה התולה הנודר מן הדגן אסור אפי' בטול המרי וכמאמר ר"מ הכא בפי' לני' רע"ב אסור בכל המינין ולני' הספרים במפי' לי' מדיוקא כמ"ש תוי"ט ד"ה הנודר ע"ש צריך למיתני אח"כ אבל הנודר מתבואה אינו אסור אלא בהם גם לר"מ אבל הכא דתני תחילה נגי מלה האוכל מהם כו' ובגי המן נתערב אחד מהם כו' ולא תני לשון שלילה מש"ה לא תני נמי הכא לשון שלילה: מ"ו תוי"ט ד"ה הלות ע"ש מה שתירץ ותיובו שלא תרוכה הכא דסמיך למעשה אבל לא בהפסחים דתני ג"כ הלות תודה ודקדקי מזיר וגם הכא אינו עולה תיובו רק למ"ד על מזבחנו חברא מי שהגה א כו' אבל לא למ"ד דפליגי ב"ש וב"ה לי עולה גבר לי ת"ש עיי' שות אליהו כתב דשמואל דאמר על מתני' חברא. בפסחים דף נ"ז ב' לשיטתי' דס"ל ה"נ פסחים דף ע"ו ע"א ע"ש. דרבי לנפשי' סבר ע"ג מש"ה סתם דב"ש בערי' ברותתי' ע"נ קמח ובהיפוך מחייבי כו' לבעל"ע דבתודה יש מין שנקרא רבוכה ובתורה מורכבת וכיון חלוטה שהשמן שבה יהי' רותח כמ"ש רע"ב ותוי"ט מנחות פ"ז מ"א ד"ה מרבכת מהספרי מלמד שכל מעבי' ברותחין כו' ע"ש וגם היא מרובה בשמן משא"כ מיני שבתודה וגם קלוי' בהשמן ע"ש במיי' בפיה"מ ובהיבורו ותני תנא חלות תודה ובהיבוף אחיות דשלא"ת הוא חלות תודה וחם ליחא בזיר ואמרי' דגם דפליגי ב"ש וב"ה במעשה ומליגה אפ"ה חלה תודה חייב בחלה אם עשאה לאכול בשוק וכן בפסחים אמרי' לרמב"ם דלא נימא דהוי מלה עשירה שמרובה בשמן ואין יוצאין בה וכן אמרי' דלא נימא מדאין יוצאין בדבר שאינו בא לידי חימוץ כמו אורז ודוחן ה"נ אין יוצאין בחלות שגם הוא מעכב החימוץ כדאי' בגמ' ופוסקים קמ"ל דיוצאי' בה כיון שהוא מה' מינים: מ"ח תוי"ט ד"ה ומערבי' בם הבית פי' רמב"ם דמיירי בתחומין משמע אבל תרומות לא דבעי' פת דוקא ומפיים דהא ליתא דכיון שרועים אוכלים ממנה הוי כת נמור כו' עיי"ש בתמת המעיי' בפיה"מ ירמה דבריהם לא פירש כלום רק בסיפא בארן רועים אוכלי' ממנה כתב אין מערבין בה עירובי תחומין כו' ע"ש א"כ לרבותא ס"ל בסיפא אבל בריסא מודה לרע"ב דגם ע"ח מערבי' וכן בפ"ח מ"ד דדמאי פי' נגי דמאי מערבי' ע"ח ועי"ת פי' ע"ש:

פרק ב מ"א פירות ח"ל כו' יצאו מבלן בשם ר"א חייב ורע"ק פוטר פי' רע"ב דילפי' מינו' לחיוב פירות ח"ל שבלו לא"י בריסא ותוס' רע"ק אות זיין כתב בשם משל"מ כ' תרומות פ"א הכ"ב דלא פטר רע"ק רק אם היה גמר מלאכתם בחוץ לארץ דהיינו מירות או נלגול הסיבה אבל אם הי' זה בא"י לא בקע חיובא מינו' ע"י ביאתם לח"ל כו' ע"ש. מזה תתיר למ"ם הח"ם או"ח ת' קכ"ח ד"ה מ"ש בביאור הגמ' מצות דף ס"ט ע"ב חטים שירדו בעצים מהו דמיירי דידעי' שהעצים שלבו מהיום שבא"י חטים של א"י שבלו בבסיפה ובגנבו אפ"ה מיבעי לי' אי כבר נגתי הלחם כיון שרלו פני ח"ל כמו לרע"ק פרות שיצאו מבלן בשם כו' ע"ש שלון עיין כלל נמתי' דבלא דשמא הוא מיתורא דתי' שמה ואפ"ה אי כבר מתחיבו בא"י לא אוכפת לן בשמה שרלו פני ח"ל ואיך יעלה על הדעת לומר דלא מיקיים ממנוהתיכם הביאו בשביל שהיו החטים כפם א' בעצים ומה שהקשה בשם מרכבת המשנה למה לא מיבעי לי' על עומר ג"כ כו' ע"ש. לפירש"י מפרש שהעצים בלעו מן הים לוקיומם כו' ע"ש. א"ש דשומר בא מלה וכיון שבנבעו הטעורים כיש יש בהם השם חימוץ כדאיתא בפסחים דף מ' ע"ב ובעור ב"ש א"ח ס' תס"ז ס"ג דאפי' לא התבקעו אסורים כו' ע"ש מש"ה מיבעי לו בשתי הלחם שהוא חמץ:

מסכת ערלה

פרק א מ"ב הפאלה ישראל אות י"ג תמה על הרע"ב מי נרע לא נתיאשו מעמוד מליליו כו' ע"ש. הא לא קשיא כ"כ שהרי יש חילוק בעולה מליליו בין מקום חורשין למקום שהוא עוד יש תנא בירושלמי דמחלק בין עולה בשל יחיד לשל רבים עיי' ר"ש וש"א להגר"א ועי' תוספות י"ט ד"ה והנזלין מה בכתב בזה: **מ"ח** מנקולות. פי' רע"ב שלקו עד שלא הביאו שלים כו' תומה שהרי בירושלמי מסיק אפי' מסבביאו שלים ושלה קאמר דלקו חלתיהון ע"ש ובהר"ש וכ"כ רמב"ם בפיה"מ שלא הבשילו כ"ל וכ"ה בס"ב יו"ד סי' רל"ד ס"א ע"ש. ולפסר שהרע"ב הוסיף כמ"ד עד שלא הביאו שלים לרבותא דאפ"ה אסורים בערלה ובזיר כו' אבל מבשלות מנקולות יש במשמע גם הביאו שלים: מ"ט הפאלה ישראל אות ס"ב תירץ קושית תוס' רע"ק אות ו' בטעם הנין כו' דתוס' רע"ק מקשה מגמ' דילן ברכות ל"ו ב' והוא מתרץ ע"ש הירושלמי דברכות שם אמרי' דרבנן פליגי עלי' דר' יוסי רק בסמדר של עצים ולא בבניות שהם סמדר דתמרים ע"ש:

פרק ב מ"ז אות כ"ט בהפאלה ישראל כתב טעם מדנפסי' למה דתני במתני' נריכין ונעשים ולמה לא הביא מה דאי' ע"ז בירושלמי הובא בש"א לבר"א אין שם: **מ"ח** אות ל"א בהפאלה ישראל מקשה אמאי אסור הא הוי ז"ז גורם

והיכן כיון דנפל איסור לבשוח כו' תמוה אלא ראה מש"כ הטוס' ע"ז ס"ח ב' ד"ה לר"ש דכיון שיש בכל א' כדי להמץ לא שייך ז"ז ע"ש גם מש"כ דלפ"ז אם נפלו ביחד וכ"ש נפל היתר לבטוח מותר המוה דבפי' לי' שם בע"ז בריתא דלרבנן נפלו שניהם ביחד נמי אסיר ואפי' חימצו יותר מדאי ופגמו ע"ש ושם אי' נמי בהך ברי' אם נפלה תרומה תחילה אפי' לר"ש אסור ולא נזכר שם שהחמיצה קודם שנפלו החולין אלא יקשה מזה על התפארת ישראל. ומה דאיתא שם לפני זה דתניא שאור של חולין כו' והוגה על הגליון דתנן ע"ש. יש לומר שלא הכמתני' דהכא לא מזכר והחמיצה קודם נפילת התרומה ובברייתא איתא והחמיצה כו' ע"ש מש"ה מוכרח לבייתא הברייתא. ומזה יש לתמוה ג"כ על מ"ש בבוצו מסנה ב' לחרן קושית תוס' רע"ק אות י"ד והביא רפי' מדמייתי הגמ' בע"ז בריתא ולא מייתי מסנתינו כו' ע"ש. שהרי שם מיירי בפגום מעיקרא וזהו אם כבר חימצה ע"י החולין ומתני' לא נזכר זה. וביותר תמוה מ"ש דמתני' מ' מיירי בהסיר הכיתר קודם גמר חימוץ ואח"כ נפל אסור כו' ע"ש. דא"כ למה הני' בגמ"ש וחימצה הא אפי' לא חימצה מתיר ר"ש אם לא הסיר הכיתר ואין לומר דתני חימצה לרבותא דרבנן אדרבא כח דכיתר עדיף ובאמת רק מסנה ר"ח מיירי בקדם וסילק האיסור אלינא דר"ח כמ"ש רע"ב שם והוא מהגמ' ע"ז ע"ג ב' עיי"ש גם מ"ש דבירוש' איתא בהרע"ב בהפיך הוא כמ"ש בש"א מהירושלמי עיי"ש ומה שדיקדק מלשון ואח"כ כו' דמיירי בהסיר הכיתר מש"ה מודה ר"ש. הנה גם בברייתא דע"ז הכ"ל דפליג ר"ש איתא ג"כ בהאי ליתא ע"ש. ולאיתו מדלא מייתי הגמ' ממתני' מלבד מש"כ לעיל יש לומר דבמתני' מ"ח ליכא פלוגתא בפי' הגם דפליג בה ר"ש אבל בברייתא איתא בפי' דר"ש פליג בה עיין שם: **מ"ט** הפאלה ישראל בבוצו כתב דבר תמוה שבתב דמהמיתין הי"ת מיירי בהסיר הכיתר של חולין קודם שנפל בל הרומה. ולפי דבריו לא הוי ליה למתני' במסנה ס' וחימצה כי אפי' לא חימצה אם לא הסיר החולין יש לו לחיות מותר אלינא דר"ש ורק במסנה ר"ח מפרש' דר' אליעזר דמחיר בנפל של חולין נסוף הוא רק בקדם וסילק את האיסור במ"ש הרע"ב והוא מימרא דאביי ע"ז ד' ע"ג ע"ב אבל במ"ח קדם וסילק מלן דיבר שמי' ואי מימא דתני חימצה במ"ש לרבותא דרבנן לחסרי. אדרבא כחא דהיתירא עדיף ולהתי דר"ש מתיר אם לא הסיר החולין אפי' לא חימצה כשנפלה התרומה ומה שהביא סייעתא להרע"ב מהירושלמי אדרבא הגר"א בש"א הביא רא"ש מהירושלמי דר"ש פליג גם בריסא ע"ש שבחב כי גם הגמ' דילן בע"ז דף ס"ח ע"א מסכים לזה ע"ש ומה שדיקדק מלשון דמתני' דמיירי בהסירו הכא גם לשון הברייתא המובא בע"ז שם לא מסומה הוא מלשון דמתני' ור"ש פליג שם גם מה שנסתייע מהגמ' ע"ז הנ"ל דמיירי בבריתא ולא מייתי ממתני' לאו ראי' היא כלל דהא מתני' לא מפרש במ"ח דר"ש פליג רק בע"ש מכר ר"ש מ"ה מייתי בבריתא דמיפרשא ועי' רש"י שם דמפרש סיפא דברייתא ג"כ דמיירי בחימצה דומיא דמ"ש במתני' ע"ש: **מ"י** ר' שמעון אומר ג' וג' שעות כו' קשה דמיותר הוא כבר נאמר זה בדברי ת"ק והי' לו לשנות בקוצר ר"ש אומר אין מין מצטרפין. ויש לישב עפמ"ש תוס' ע"ז ומעילה ה"ש במתני' דשם דאמר"ש אימ"ל פי' א"ל כמלות שם ע"ש ד"ה הכא ים לפרש הכי מש"ה מוכרח להסיר בפי' ומזה ידעי' כוונתו לפי שהן מב' שעות אימ"ל פי' אין יכול לגרף. ולזולות הצריכותא שכתב הוי"ט לקמן מש"ו ד"ה הבלין שהביא עניו הוס' חדשים לגם בשאור שם יש ב' מיני תני ובערי עוד הקשה עניו דהא כבר שמעי' לה ממשנה י' לפע"ד יש לפרש ע"פ הגמ' דשבת דמוקי לי' הזקי' במיני מתיקה שנו ע"ש ד"ל ע"א ובע"ז דף ס"ו א'. ועיי' מ"א בתוי"ט ד"ה הבלים בשם רמב"ם הגם פומין ובצלים ושמן וחומץ ויין הוצם הקרלים תבלין בשאדם מסיון להבל בשם קדירתו כו' ע"ש לפ"ז לק"מ מתיני ושערי שהרי עכ"פ בהיהם מין אוכל גם פוים בפעולתם אבל תבלין יש אוכל ויש משקה יש לחלק ויש למתק. ומדברי הטוס' ע"ז שם ד"ה ורבא יש לגמוד חילוק אחר. דשאור האיסור בשין משא"כ תבלין מעורבין הם בהבשל ואפי' ר"מ ורבא מודי' לדהזקי' דבעי' דוקא מיני מתיקה כו' ע"ש. עוד שם ד"ה תבלין כתבו הילוק אחר בין לא ליבש. דבלא גם לר"ש מצטרפי בג"מ לקדירה כו' ע"ש מסוס דשבוד לטעמא לפ"ז אפי' לשיטת הוס' שם דגם לרבא מתני' מיירי במיני מתיקה אפ"ה לא דמי לשאור שהוא מין דגן וכולו אוכל משא"כ הכא. יש עשבי בשם ויש עני בשמים ויש ירקות כגון כמון וכיון שיש בהם חילוקים הרבה. בהבלין נופה ב"כ נרף ב' מסניות ולא בעעי' חד מלילך [ועוד דמיו"ד לא מזכר קדירה והא דמיירי בינם] ועוד דלו ממסנה יו"ד ה"א דמיירי שיש בכ"א כדי לחבל מש"ה סבר ר"ש אין מצטרפי' אלין לאחד נריך לחבירו אבל בכה"ג דמיירי בעעי' גם ר"ש מודה קמ"ל לו אפסר בהיפוך דה"א כיון דכל חד בא"ל נית בי' לחבל כמאן דליתנהו דמי וגם לרבנן הימ"ל קמ"ל עוד י"ל דה"א בעיו"ד הימ"ל הייגו למלקות דוקא דהיכא דאין איתא בעין גם ר"ש מצריך לירוף: הפאלה ישראל אות ל"ח טרח לישב מ"ש הפסיק הטוח בין מ"ש למסנה י"א בהבלין שהוא עניו אחר לפע"ד יש לישב ע"פ הגמ' ע"ז ס"ח ב' דפריך לר"ש לעצרפו. היהר ואיסור ולאיתסרו ומשני ר"ש לטעמי' דאפי' איסור ואיסור לא מצטרפי וכ"ש היתר ואיסור דתנן הערלה וכה"כ כו' וכתבו הטוס' שם ד"ה ר"ש וכ"כ הוספות במעילה ד' י"ח ע"א ד"ה תני שאין כונת הגמ' למתני' דמעילה דשם הכי' הוא א"ל לירוף דר"ש סבר כ"ש למכות אלא כונת הגמ' לקח מתני' דהבלין כו' ע"ש לפ"ז בפיר שיבא מ' יו"ד סמוך למ"ש דשם"ה מתיר במ"ע משום דסבר בעיו"ד דאפי' איסור ואיסור לא מצטרפי: **מי"ב** תוי"ט ד"ה שאלתי כתב וזה לרא"י שאף מהגמ"ל ג"ש קבלו מב"ה ע"ב הי' יכול להביא מהמקדש מע"ש פ"ב מ"ט ר' מרכון אומר ד' הספרי כו' וכי מתלמידי ב"ש וסוכר בזה כב"ש דלא בעי' בכל הסלע מעות אי לפי' רע"ב ורש"י ב"מ דף מ"ה אסור בכל הסלע מעות ע"ש:

מסכת בכורים

פרק א מ"א המוטע לחוך שלו והבריך לחוך של יחיד כו'. עוד שם במ"ב מאיזה טעם אינו מביא. עוד שם אין מביאין מאותו הטעם כו'. קשה ייחוד לשון למשנה

דמשנה מ׳. הטעם לחוץ שלו ע״ק לשון משומה דמ״ב מאיזה טעם אי״מ כו׳ שלא מלאו כיו״ב. גם מה דמסיים אין מניחין מאותו הטעם משומה. לפע״ד מיושב ע״פ סירוס הביאו הגר״א בס״א דברישא אפי׳ מן הזקינה שלו אינו מביא וכן בסיפא אפי׳ מן הילדה שלו אינו מביא עוד שם מסירושלמי שם שאם נתנו לו רשות להבריח אפי׳ לשעה מביא נחל מ״ד ומסייע לי׳ מלישנא דמתני׳ דמ״ד גם ברישא מתורת גזלן ירדו להם וכיון שנתנו לו רשות אפי׳ לשעה אין זה גזלן ולחד מ״ד טעמא דרישא לפי שאין זה אדמתך ולדידי בעיקר נחיתת רשות לעולם והיינו דתני במ״א הטעם להוך שלו כו׳ להורות אפי׳ מהזקינה אי״מ שגם הזקינה חי׳ מהילדה וזהו שבאמצע מאיזה טעם כו׳ אי מטעם אדמתך אי מטעם גזלן. דמ״ד דין בס״ע לא שייך לרישא אבל למ״ד כולהו מתורת גזלן. רישא וסיפא חד הוא והיינו דמסיים בסיכא מאותו הטעם. להורות דגם רישא בהאי טעמא דגזלן שייכא: מ״ה ופומטוס ואנדרוגינוס מביאין ולא קורין כו׳ עיי׳ רש״ג אים לפי פקודין שיהי׳ ודאי אים הקשה תוי״ט נמעטי׳ מכח שהוא ספק כמו קומה ב׳ אילנות דמספקי׳ אי קנה קרקע כו׳. לפע״ד יש לישב דהרש״ב מפרש אפי׳ פומטוס שנקרע ומלא זכר עיי׳ יבמות ל׳ פ״א גבי חליצה לא מהני זכרותו שמא סרים המה הוא כו׳ ע״ש. עוד אמרי׳ שם אנדרוגינוס חייבי עליו סקילה כזכר אפי׳ ממקום נקבות כו׳ עוד אמרי׳ שם אנדרוגינוס ומשא אשה ומאכילה בתרומה ואמרי׳ בגיטין מ״ז ב׳ הבעל מביא בכורים מנכסי אשתו וקורא מדכתיב ונביתך כו׳ ע״ש לפ״ז אינ״ש לא מיבעי הפרים ביכוריו ואח״כ נקרע ודאי אינו קורא לפי שלא נראו לקריאה דומיא דבלכן ושינרן ביד שליח כו׳ ב״ב קף פ״ח ע״ב אלא אפי׳ הפרים בכוריו אחר שנקרע נ״כ אינו קורא לפי שלא מתחלקה הארץ לאנשים כאלה ואנדרוגינוס מייבי בביכורי אשתו אפי׳ לפני תנאי דמשנו לי׳ זכר ודאי משום דהוא נופי׳ לאו בר קריאה הוא אפי׳ אי מייתי מדידי׳ מש״ה בשל אשתו נמי אי״ק ובשא אזיל לי׳ מ״ש תפארת ישראל בנוגע להקשות על אנו דהא טומטוס נמי אין מוציאי׳ מידו כו׳ ע״ש דטומטוס לאו מטעם שכך אי״ק לברש״ב וא״מ נשא דאמרי׳ בב״ב פ״ח ע״ב דנשי׳ מקדיש להו ופריק להו כו׳ ע״ש: מ״ז תוספות תמיהים הקשה על ירושלמי למה לא נימא טעמא דר׳ יהודה לפי שלא קרא רחמנא אבל אי קרא אפי׳ ב׳ אנשים נ״כ אין חוזר ומגיד. ומה״ה במ״ש שכבר קרא לא יקרא עוד כו׳ דכך לי ב׳ מינים כמו ב׳ אנשים ומ״ש רש״ג במ״ע דאתיא כר׳ יהודה הקשה תוס׳ רש״ק אות חי״ת למה לא נימא כרבנן דסברי במ״ז מיין אחר נב׳ אנשים מביא וקורא ובאים אחד אינו קורא ע״ש לפע״ד יש לומר לפמ״ש תוי״ט במ״ז שאפי׳ מוכר לא קרא כל שהביא הוא בכלל הגדתי כי למה תני במ״ש הרי שהביא מין אחד וקרא אפי׳ לא קרא ומי דכך לי ב׳ מינים כב׳ אנשים וכ״ש הוא שלא יקרא בהדם א׳ שכבר הביא ואינו חייב להביא מכל מין כיון דאפי׳ אים אחד במין אחד אפי׳ אינו מביא הנם דלגבי׳ הוי רחשית פרי האדמה כו׳ מכ״ש גבי קריאה דנעל הסדה במין אחר אבל לר״י א״ש אשמעי׳ אע״ג דב׳ ב״א אפי׳ מין אחד מביא וקורא אבל אדם אחד אפי׳ מין אחר אינו קורא ומ״ש ת״ח דה״מ דמודה בה ר״י דגם לדידי׳ לא בעי קריאה מש״ה במ״ח אינו קורא אע״פ שלא קרא עדיין כו׳. תמוה דמ״ח ס״מ שא״ר אומר רחמנא פרי כו׳ כמ״ש ר״מ בפיה״מ ע״ש אבל ודאי הפרשה לא מיהשב הגדתי גם לרבנן רק בהבאה אמרי׳ הכי ומ״ש ת״ח דמש״ה הסמיך מ״ח למ״ז לאשמעי׳ דמודה בה ר״י ולהירושלמי שי׳ לו להסמיך דינא דמ״ש למ״ז כו׳ ע״ש. מסא לא מיריא דאשמעי׳ אע״ג דאפי׳ לרבנן במ״ז מין אחר אפי׳ מביא וקורא הנם דהבאה תביא בקריאה והו נב׳ אנשים אבל באים אחד אפי׳ רק הפרים ולא הביא ונם מביא מין אחר אפ״ה אינו קורא ומכ״ש דהוי רבותא לר״י דסבר במ״ז אפי׳ ממין אחד מביא וקורא. וכי היכי דלא נימא כי היכי דאי״ק במ״ח ה״נ לא יביא כיון שזה באים כבר הפרים לזה מביא מ״מ להורות שחייב באחריות עד שיביא כו׳ והדר תני דינא דאים אחד וב׳ מינים לר״י. ובזה מיושב נ״כ קושית תוס׳ רע״ק דלר״י אשמעי׳ שפיר דלא נימא כי היכי דמין א׳ וב׳ אנשים מביא וקורא ה״נ אים אחד וב׳ מינים. אשמעי׳ דלא. אבל לרבנן דאמרי דוקא ב׳ מינים וב׳ בנ״א מביא וקורא ממילא ידעי׳ דאים אחד וב׳ מינים אי״ק מכש״כ דמין אחד וב׳ ב״א דאינו קורא כגון דיעבד אם הביא הטי דלכתחילה אינו מביא ועוד לרבנן כמו דאמרי׳ אינו חוזר ומגיד ס״ל אינו חוזר ומגיד כדאי׳ בירושלמי. א״כ מ״ש דהני הרי שהביא מין אחד וקרא אפי׳ לא קרא נמי דקריי׳ לא מעכבא רק שיהא ראוי לקריאה. וכיון שהוא מביא ממילא אם הביא אינו קורא אבל לר״י א״ש דלדידי׳ הלי בקריאה דמש״ה סבר במ״ז אפי׳ מין אחד מבו״ק לפי שלא קרא רחמנא ובזה א״ש מה שיין הרש״ב על תיבות הרי שהביא מין אחד וקרא ולא ביין על סו״ל המשנה וחזר והביא ממין אחר אינו קורא. שכיון לדייק מה דהני וקרא שמוש מוכח דאתי כר״י: מי״א הקשה ת״ח ותפארת ישראל אות מ״נ הא כבר תנן לה לעיל מ״ו מחלוקת ר״מ ורבנן יש לומר דמיירי בהתנה מוכר שיהי׳ הקרקע לעצמו דאפ״ה ובנ׳ קנה קרקע לעניין שאם יבאו יעב לוקח אחרים במקומן כדאי׳ בח״מ סי׳ רס״ז ס״ו עוד יש חילוק בנ׳ אילנות אבל אילנות קטנים שבגינה נ״כ שייכי לוקח כמ״ש שם ס״ש עוד יש חילוק שאם שגדלו הענפים והתפשטו יכול בעל השדה לקונסם שגלו רע לגיה״ב. לפ״ז אשמעי׳ הכא לרבנן ג׳ אילנות אפי׳ שיר מוכר קרקע לעצמו ואפי׳ האילנות שבגינה ואפי׳ מהתפשטות הענפים נ״כ מביא וקורא וע״ז אמר ר״מ אפי׳ שנים פי׳ ים לכם לדידי כל דינים שים בנ׳ לדידו וזה לא ידעי׳ ממ״ו. ומ״ש ה״י דאי ממ״ו ה״א לר״מ לאו דוקא ב׳ אלא אפי׳ אחד מש״ה תני כו׳ הנם עיי׳ ב״ב ס״ה א׳ איתא שם בפי׳ לר״מ בלילן א׳ מביא ואי״ק ויש לדחוק דברי׳ היא והתנא אשמעי׳ זה במתני׳ ובאמת יש לפרש להולמא מדעת רב יהודה אמר שמואל שם דפ״א דמהייב ר״מ אפי׳ קונה פירות מן הסוכן ע״ש דקאי בתיובתא מש״ה תני הכא ר״מ אומר אפי׳ שנים להולמא פירות מה״ש כמ״ש הוס׳ שם ל״ש מנאי ע״ש אבל ממ״ו לא אשמעי׳ לה דמשום דרבנן אמרי ב׳ אילנות אי״ק מהדר ר״מ קורא ואפשר ה״ה פירות מה״ש:

פרק ב מ״ב הטוס׳ חדשים תירץ דמשתיו קודם י״ח דבר שנזרו גידולי תרומה תרומה נ״ע שהרי תני במשנה מ׳ ושטגין רהילת ידים והיינו מי״ח דבר

שנזרו על סתם ידים לפסול תרומה במגע כדאיתא בירושלמי טובא בר״ם וש״ל. ואיך נאמר דמשנה שאח״כ קודם י״ח דבר ומה שהקשו הא גידולי תרומה תרומה ואיך אמר משא״כ בהרומה יש לומר דגידולי של מעשה דתרומה הוי חולין כדתנן בתרומות פ״ט מ״ד וכתיב קאי אתערובת של מע״ש ובזכורים כפי׳ הרע״ב שם עליהם קדושתן לאיסור מהלה ולא בטיל אפי׳ משהו בתערובת מע״מ מעשה דבר שיל״מ לאוכלו בירושלים ועיי׳ תרומות ספ״ז ומשמע מהרע״ב אפי׳ גידולי גידולין והרי בתרומה גידולי גידולין חולין בדבר שנזרעו כלה אפי׳ תרומה ממש שזרעה והכא אפי׳ תערובת לא מהני גידולי גידולין אם זרעו בירושלים עיי׳ כזרים דף ל״ב ב״ג ועיי׳ בהר״ם וש״ל: מ״ז תוי״ט הקשה לנה תנ״ל דם אדם ותי׳ דה״א לאפוקי הם שאי״ק בחלת אדם בחמת לפמ״ש תוס׳ יבמות ל׳ ס״א כי׳ יכול לבמות האדם או בני אדם ומלאתי שהביא כן הת״י אות ל״ו ומ״ש תוס׳ חדשים מהלכי שתים שיהו דם נדה הוא מבין רגליה כו׳ מה יאמר על הא דאיתא בתוספות דף ס׳ ע״א חלב מהלכי שתים כו׳ עיי״ש אבל האמת הוא ע״פ הגמ׳ בכורות דף ו׳ ע״ב לר״ש ורבנן יליפי׳ מגמל גמל ב״פ או מאת הגמל לאסור הילא ממנו וה״ה יאכל מי שפרסותיו קלוטות דכל היולא מטמא ממא כו׳ ע״ב א״כ גם אדם פרסותיו קלוטות ודאי׳ לדברי מסלקות ממיני רמז הקל״ן דשם בפ׳ את הגמל מייתי לסתיר חלב ודם אינ״ש ע״ש וזה ברור כשמם דאמרי׳ הגם שהם מהלכי שתים בלא ד׳ א״ש דמו מותר מה״ת ומכשיר זרעים כדם בשמה. ולפירוש תוס׳ חדשים לא קאי רק אהכשר ולא על הסיפא וזה דוחק. מ״ח תוי״ט ד״ה כוי. תמה על לשון פיה״מ לברמב״ם שכתב וכן אמרו כוי בריה בפ״ע כו׳ יש לישב כונתו שיש כ׳ מיני כוי יש שהוא מורכב מבהמה וחי׳ ויש שהוא בריי׳ בפ״ע ושניהן שפק עיי׳ תוס׳ כריתות כ״א א׳ ד״ה כוי כתבו שיש מין כוי שאינו פשק רק בריי׳ ע״ש ומה שהקשה ת״ח על הרע״ב אלא פי׳ הטעם משום שהרת חלבו ואפי׳ יש לו אפר מוכן אמור יש לומר עפמ״ש הגל״ח ביאה שם דבנאי הבא על הביישה ליכא חשש הר״ח דנהמה ודאי הוא מגד זרע אם ובתיים הבא על אנני׳ בוחפי׳ ומכסי׳ דמו ביו״ע דאינו ספק כי ודאי חוסבי׳ לזרע אם וחבם הר״ח ליכא כו׳ ע״ש בגל״ח מש״ה פי׳ רע״ב טעם דשיך לכל פירושים שפי׳ במ״ז משא״כ הר״ח לא שייך בטולנו עיי׳ ס״ז יו״ד סי׳ כ״ח סק״ד מזה ובסברא דהר״ח יש לישב קושית תוס׳ חולין ד׳ קל״ב א׳ ד״ה חלבו שהקשו לזה אינו הוא שוגה ביחד לכיון לחלב דכיון שחלבו אסור א״כ לא בכל פעם מכסי׳ דמו רק בחול ולא ביו״ש: מ״ט תוי״ט ד״ה ואינו נלקח הקשה דהוי ליה למיתני זה בהמה י״א כו׳ עוד הקשה למאי הני לאכול בירושלים כו׳ עיי״ש. ונלע״ד רע״ב ור״י ב״ר מ״ל סייעי אומר דמתני׳ מייירי חוץ לירושלים ע״פ פירו׳ בתוס׳ קידושין ד׳ כ״ו ע״א ד״ה אבל שבהבו אם לוקח בהמה בטעות מ״ש חוץ לירושלים ומתנה עם המוכר שלא תחול קדושת מ״ש על הבהמה אלא בהמוכר יאכל הטעות בירושלים בקדושת מ״ש. בכה״ג יתחזו דמים למקומם לפי שהמוכר סבר שלא יכול הלוקח להפקיע קדושת מ״ש כיון שמכר לו דבר הראוי להתחלל עליו מ״ש ואפי׳ אם נאמר לומר המוכר שחולק המעות בירושלים לא יעמוד לנו ויאכלם חוץ לירושלים בחמרו שאין בידו הלוקח להפקיע קדושת מ״ש מבהמתו כו׳ ע״כ ע״ש. לפ״ז מוכח דבדבר שאי״ר לחלל עליו מ״ש תנאו קיים והמוכר יאכל המעות בירושלים והיינו לפי שהוא שוה לבהמה בחד לד. תפסי׳ החומרא של דבר הראוי להתחלל דהיינו בהמה לזבחי שלמים משא״כ קומה חיה לז״ש ומהנה כן עם המוכר תנאו קיים שהמוכר יטמע לו וסבור שיש כח בידו לוקח להפקיע ממנה קדושת מ״ש. גם מדוייק היטב מתני׳ במה דלא תני ואין לוקחין אותו בא״מ כו׳ אלא תני אינו נלקח להורות אפי׳ דיעבד יחזרו דמים למקומם: עוד יש לפרש עפ״מ בפסק רמב״ם ה׳ מ״ם וא״ר פ״ל כרבנן דר״מ סוכה ד׳ מ׳ ע״ב דמ״ש חוץ לירושלים [כפי׳ תוס׳ שם ד״ה על היין] אפי׳ דיעבד אין מתחלל על בעלי חיים בעל מום אפי׳ זכרים דלא שייך שמא יגדל מסם עדרים דגזרי׳ זכרים אמו נקיבות ואי קשיא הא חוץ לירוש׳ בלא״ה מיבעיא אפירי לא מחללי כדאי׳ בר״פ הזהב א״כ אפי׳ שחוטי נמי. זה תירלו תוס׳ הא״ל דהכא מייירי להעלותו לירושלים והתם מייירי שלא ע״מ להעלותו ובירושלמי יש פלוגתא בזה עיי׳ ש״ה לרבנ״ן מ״ם פ״ח מ״ה מייתי לי׳ דמחלק נ״כ בין דרך מכירה לדרך חילול ולהד מ״ד מחלק׳ בין ודאי לדמאי ע״ש. והיינו דתני מתני׳ לאכול בירושלים פי׳ אפי׳ ע״מ להעלות לירושלים דברי טיבעא אכירא אפ״ה אסור בכוי אפי׳ אם דשוה לבהמה בעלת מום דאסור ומרומז בלשנא דמתני׳ דמייירי בזכרים שעומדים לאכול בירושלים. פי׳ ולא לגדל ולדות ומה דתני שוה לבהמה פי׳ בע״מ שאפי׳ כוי אם לא חזי להקרבה והיינו דתני שוה לבהמה. פי׳ שים בו לד שיוה לבהמה. בע״מ במה שהוא ספק חיה:

פרק ג מ״א תוי״ט ד״ה וה״ם הקשה הא פרי שנמצר בשולו גם במחובר מיקרי פרי כו׳ ע״ש יש לישב ע״פ מ״ם המב״ן עה״ת וז״ל אחקה מרלשיה, כל הפרי אשר תביא אל הבית מאלרך כו׳ ואם שיפרים ספרי בשדה ויקרא עליו שם ויביאנו לביתו ומשיב אותו בכלי כו׳ ע״כ יש לומר דת״ק סבר מדכתיב פרי האדמה משמע שקורא שם בעודו מחובר באדמה אז בחיון ור״ש סובר דאשר תביא אל הבית נכתב לגלא נוכך וע״כ דאתי להורות לקריאת שם ונסמך אשר תביא לפרי האדמה להורות כשם שקורא שם בעודו פרי האדמה ה״נ קורא שם כאשר יביא אל הבית ועיי׳ ירושלמי מפרש דקריאת שם במחובר הוא אפי׳ בוסר אפי׳ פגין ועיין הוי״ש ד״ה שביכרה. כתב אפי׳ סמדר ע״ש [וזה אינו פרי שתם רק פרי האדמה שלריך לקרקע] וסובר ת״ק מדכתיב פרי בהבאה מלגו דהפרשה אינה בהיות פרי ור״ש סבר מה בשעת הבאה פרי אף בשעת הפרשה כו׳ ע״ש: מ״ח הבלים והבכורים ניתנין לכהנים. יש לפר׳ ע״פ ספרי בתתי״ו לפי שעיים בכוריהם מעטים הולרכו ליתן גם הבלים כו׳ מש״ה תני מתני׳ הבלים והבכורים פי׳ בלים בשביל מיעוט בכורים דאי לא ת״ה הא׳ בכורים שפת יתר הוא ומ״ש תוי״ט ע״ל הרע״ב בכתב נני עשירים מחזירין להן כו׳ אי לא מהתפינא הייתי מניח בהרע״ב מחזירין לבעלים

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אבעלים קמי וכ"כ התפארת ישראל אות ל"ה ע"ש ומ"ש ת"י שמוכרח לפרש כפירש"י ב"ק דף נ"ב דאל"כ מאי בתר עניא כו' אינו סברת דנס לפי' רע"ב שייך זה מדלא היו מחזירים לעניים ולעשירים מחזירין ועיי' מ"ה ברע"ב והוי"ש ומ"ש ת"י שם אות כ"ג דהוי חולין בעזרה לא איין בתוס' ב"בל' פ"א ב' ד"ה והילמא ע"ש ועל הגליון: שם הוי"ש ד"ה והסלים הקשה למה לא תיקנו שנס עשירים יציאו כמו עניים שלא לביים כדאשכחן בשילוי מ"ק ובפיו"ד ידמידס כו' ע"כ. לפע"ד אין זו קושיא דגבי סעודת הבראה ליכא שום לד מצוה בהבאה בכלי כסף או זהב שפיר עביד דביטלו שלא לביים וכן שבילת כלי נכים מיתות ג"כ שפיר גזרו על כו' שלא לביים. אבל הכא איסור בכורים הוא כשם שמצוה לעבר בפירות ובגולות כדאי' בפירקין כך מצוה לעבר בכסף וזהב וכי בשביל עניים יבטלו מצוה עיי' מסרש"א והילופי מנדות ב"ק נ"ב א' ע"ש ב"ה מלאתי שם סעד לדברי אלה. ומ"ש תוי"ט ע"ד רע"ב שאינו כפירש"י ב"ק שם יש לתמוה שהרי גם כלי עשירים בלו לידי כהן בשביל הבשר ובשביל הגתה כדאיתא לעיל בפ"ו שהכהן מניח ידו תחת יד בעלים כו' ובייך לכן מחזירין להן וגם רש"י לא יכתוב נגד התורה והמשנה ומ"ש רש"י לא היו מיפנין ע"כ צריך לפרש דבריו כפי' רע"ב ע"ש וכ"כ רמב"ם הל' בכורים פ"ג ה' שהכלי מותר לבעלים ע"ש. ולישנא יתירא דמתני' הסלים והבכורים להכהנים דהוי ליה למיתני רק סלים מלבד מש"כ בה"ד שיש לישב ע"פ הספרי שהבא תוי"ט שעניים מוכרחים ליהן הסלים בשביל שבכורים שלהם מוטעים כו' ע"ש. עוד יש לפרש עפמ"ש רמב"ם ה' בכורים פ"ג ה"ח שאם נטמאו בכורים אין הסלים להכהנים. וזה סיוע מדברי רע"ב פ"א משנה ח' והיוקם אלא הטיר שם תוי"ט מזה ע"ש בב"מ שכתב שכן הי' נרסת רמב"ם בירושלמי ומתן מעם לשבח איין שם. והיינו דתני מתני' הסלים והבכורים כו' כי אם אין בכורים גם סלים לא יהי' להכהנים:

השמטות מאהבת איתן

מסכת ברכות

פרק א מ"ב תוי"ט ד"ה וגומרים אין רמ"ו מוכרחת בדעת הטור ומרדכי משום דק"ש ס"ש התיוב ג' פרשיות בשום מסש"ב של ערבית ליתא בה פ' ציצית כדאי' בגמ' י"ד ב' רק אין מתחילין כמו במערבא ומה"ע נמי נמרינן ע"ש. מש"ה תני גבי ק"ש ס"ש וגומרה פי' גם ס"ל לא כמו ס"ש מ"ה הוכרחו להביא מהברייתא דתני בה גבי ותיקין וגומרין דה"ל למיתני קורין דלא מיירי שם בס"ע שיאמר בשביל זה לשון גמר בס"ש רק מיירי בזמן ק"ש דותיקים אבל באמת גם מהברי' אין רמ"ו לברכת הלל דספיר תני וגומרה לאפוקי משאר עמא שיש הפסק שיעבור הזמן לכתחילה ע"כ יקראו פ' ראשונה קודם הא"ח ועד שיסיימו גאל ישראל יהי' הא"ח אבל ותיקים מלקדקים ומכוונים בזימנם לסיים גאל ישראל עם הא"ח וכמ"ש תר"י בשם הרי"פ ע"ש. לפ"ז ספיר שייך לשון זה גם גבי ותיקים להורות שהיו הגמר בשום עם הא"ח כדי לקיים ירלאוך עם שמש זו תפלה וכמ"ש הרא"ש שם ומה שהקשה רע"א אות ז' על התוי"ט למה הביא ענין ותיקי' לכאן ע"ש יש לישב עפ"ל הפ"י במחני' ובד"ש ע"א שעיקר קביעות זמן ק"ש ס"ע בא"ח הוא רק משום תפלת ערבית ובשביל שמיכות גא"ת ולולא זה היה זמן ק"ש מפלג המחה אליבא דר' יהודה ואמרי' לקמן דעביד כמר עביד וכן ק"ש ס"ש סי' ג"כ תקנת חכמי' בקביעות זמנה משום תפלה לקיים ירלאוך עם שמש בהכה"ח כו' ע"ש לפ"ז יפה הביא תוי"ש מנהג ותיקי' בכאן לחורות סברת ר"א דלדידי' אינו מ"ח מנהג ותיקי' רק ע"פ דין לכל אדם ובמש"כ מיושב קושית הרמ"ו למה לא תני גבי ק"ש ס"ע ג"ז וגומרה ע"ש בדבריו: **מ"ג** תוי"ע ד"ה בשעה. עיי' תוס' חדשים שפי' דמש"ה הוי ס"ש בהרמב"ם בפיה"מ דגמ' דף י"א אמרי' דממעטי' עוסק במצוה מבשבתך ואיך כתב הוא מבלכתך דממעטי' מיני' בגמ' חזן ובלומי מצוה כו' ע"ש. בשביל זה אין פיה"מ מוסיפה שבדי גם התן נקרא עוסק במצוה וכמ"ש רש"י שם רק משום שאינו רק ברוך מדמ"ל ולא שוב"מ מש"ה בע' ני' קרא מיותר למעטו. ולאה איך דקדק רמב"ם לכתוב בזה"ל שלא בא ובלכתך בדרך אלא לגמדינו שכל העובמ"ל כו' ע"ש. פי' אפי' התן שאינו עוב"מ ממש וחהו שכתב הי' שכל וכן בגמ' שם אמרי' מאי משמע ל"ר ספא כי דרך מה דרך רשות כו' הרי דלא ידעי' למעט עובמ"ל מקרא דבשבתך לחודי' רק בלילוף ובלכתך בדרך. ועיי' פיאה פ"ז מ"ז שהביא תוי"ע גם הביא תחילה דברי הגמ' אח"כ כתב וכבר הטחקתי לשון הרמב"ם בזה בהקומו ע"כ מזה מוכח שאין דעתו להסעות דברי רמב"ם: שם אר"ש אני הייתי בא כו' אמרו לו כדי הייתי כו' עיי' תפארת ישראל אות כ"ה מ"ם בזה לפעד"ל עפמ"ש רמ"א בשו"ת סי' ל"א הבא בחוס' רע"ק כאן אות יו"ד דק"ם בהמיי' הוי זילזול בכבוד שמים ומשומד אז מיושב הוי דרך כבוד ולפ"ז יהי' הדין דבק"ם ס"ש מותר להתמיר בכ"ם וזה דלא בפסק הש"ע סי' ס"ג ס"ב דגם בזה מיקרי עבריינא כו' ע"ש. וזהו פיס"מ אר"ש אמר אני הייתי בא בדרך והפיתי לקרות כדברי ב"ש וסכנתי בעצמי כו' פי' כי ר"ש הי' מתלמידי ב"ש ותלה הדבר בשביל שלא קרא בלכתו בדרך כמובן מאמרו אני הייתי בא בדרך שזהו יותר בכבוד מלקרות בהטיי' ובשביל זה בא לידי סכנה שפגש בכבוד שמים. משמע לא בשביל שעבר ע"ד ב"ה שאינו הי' עושה בש"ם בכ"ש לא יאומה לו כל רע. לזה השיבו לו כדי הייתי נוחב בעצמך שעברת ע"ד ב"ה. פי' אפי' בק"ם ס"ש כי לב"ה ליכא שום עדיפותא בעמידה מבהילוך ואסור לעמוד כמו להטות כן נראה לפי עניות דעתי בס"ד: **מ"ה** תוס' רע"ק אות י"ג כתב דגבי לילה לא תני להביא רק גבי יומא המשיח לרמז מה דאיתא בגמ' שיש' שע"מ טיקר יל"מ מפל. מש"ה שייך לשון להביא ע"ש. לפע"ד יש לומר דגבי לילה לא כתיב מפורש שאינו זמן הזכרה יל"מ רק מדכתיב ימי אבל יומא המשיח מפורש כתוב בירמי' סי' כ"ג הנה ימים באים כו' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את ישראל ממצרים כי אם כו' ע"ש מש"ה שייך ליאמר דלהביא מה שמחוך עוד יש לפרש עפמ"ש מהרש"א להקשות לא ליכתוב ימי ולא מיעקרך רבוי הכל ותירץ מפיס דמסתברא דעיקר גאולה הוי ביום הנס דבלילה הוי נמי אתחלתא דגאולה כו' עיי' דף ט' ע"א ובקרא כתיב הוליאך ה' אלהיך ממצרים לילה וכתיב נמי ממחרת הפסח יצאו כו' וכתיב ליל שמורים הוא לה' להוציאם כו' וכתיב נמי בעצם היום הזה כו' הרי דשקולים הם אחת דכתיב כל ולא שייך להביא לילה אבל לחכמים ימי משיח. לאפוקי לילה כל ריבוי נימות המשיח מש"ה שייך להביא לפי שאינו מוזכר בפירוש. או לדיוקא. כל להביא אבל ימי למשיח. עוד יש לומר דגבי אמ"ל כתיב בפ' הכ"ל רק הבלה ובשאר אלות כתיב הבלה והביא וכתב מהרש"א בח"א שמרמז תמה"מ מש"ה כתיב את זרע ב"י ע"ש וזינו מעיר בעבב הארץ ובאלה מצרים לא כתיב זרע כו' ע"ש. עוד יש לומר ע"פ מ"ש ז"ל פסחים דף פ"ז לא הגלה הקב"ה את ישראל אלא כדי שיתוסבו עליהם גרים כו' ע"ש ושייך בי' הבאה דבר חדש. מש"ה נקט התנא ג"כ ליבנא דהבאה. עוד יש לפרש עפמ"ש אברבנאל בפי' הגדה דחכמים מודים לב"ז שמזכירי' יל"מ בלילה ומיושב מה שהקשו במה נאחיהו רמב"ם לחכמים ע"י דרשת בן זומא הלא חכמים פליגי' אלא הבברי דלילה ל"ל ריבוי והיינו מפעמא דלעיל שגם לילה כיום יאיר במקראי קודש וע"כ הכל מרבה ימותמ"ש כו' ע"ש יחסו להביא פי' עוד יש להכמים בריבוי זה גם ימותמ"ש:

מסכת פאה

פרק א מ"ג תוי"ע ד"ה אם שייר הקשה ב' קושיות לפירש רע"ב ותירץ הפניי ע"ש. לפי עניות דעתי יש לפרש דברי ר' יהודה אם שייר קלח א' פירש שהפיאה שהתן באמצע אחד משנים לא הי' רק כפי הפיעור שבבר קצר ותפס ר"י בלשונו הפחות שאין פחות ממנו הייגו קלח א' פי' שייר בפיאה ראשונה שלא הניח פיאה על הקלח הזה שעדיין לא קצר סומך לו משום פיאה פי' מלרשונה פיאה ראשונה עם פיאה של קלח הזה והכל פיאה. ואם לאו אינו נותן אלא משום הפקר פי' דמירי שהניח א' מס' על כל הבלה אפי' מה שעדיין לא קצר מש"ה תני אינו נותן דלא תני לא נהן דהוי משמע רק על מה שקצר וגם תני לה בשביל ר"ש דבבר שאם משלים בסוף לפיעור הוי גם ראשונה פיאה הגם שלא הי' בה כפיעור אפי' לפה ר"י ופליג דאפי' עשה כדין דלכתחילה להניח א' מס' אפי"ה לא הוי פיאה כיון שאין לה לירוף בסוף שלה ופיאה באמצע לחוד לא הוי פיאה לר"ש כמובן מפיה"מ לרמב"ם ע"ש ולר"ש בכה"ג הוי פיאה כיון דל"ל להשלים בסוף ואפי' הכא דצריך להשלים היינו דבה"ב לא נפטר מחיובו אבל פיאה הוי. וכל זה לר"י ניחא ומ"ש רע"ב בשם רמב"ם בפיה"מ טי' בפיה"מ ליתא שם הכי וז"ל אך לא תעלה לו מצות פיאה עד שיעזוב בקלח שלה על כל פיעור כפיעור פיאה הרחויי' לשלה הבאה כו' ע"ש וכבר כתוב הגה"ה ברמב"ם ה' מ"ע פ"ב הי"ב מבעל מרכבת המשנה שנירשא משונבת מדאמנה לו לרע"ב בפיה"מ ע"ש ומ"ש תוס' חדשים להשיג על תוי"ע ופי' שגם בחיבורו סובר כמו בפירושו לרע"ב. זה לא יתכן כלל שברי כתב בזה"ל צריך שיעיה כפיעור פיאה הרחויי' לאה שבאחר בשלה אחר שהפרים את הראשונה כו' ע"כ הא תינה אם הפרים ראשונה בתחילת שלה אבל אם הפרים באמצע הרי מפורש שסובר הגגת תוי"ע בחיבורו ומ"ש תוה"ל מ"כ אכתי לא אזיל לי' הגם רמאים כו' יש לישב ע"פ הברייתא דשבת דף כ"ג ב' אר"ש מפני ד' דברים אמרה תורה צריך לבניה פיאה בסוף שלה כו' עד מפני הרמאים ע"ש. ומה"ת הא אין לפאה שיעור מ"ה אם נתן בסוף כפי שיעור הראוי לשלה הנשאר אחר פיאה ראשונה די בזה. ור"ש לשיטת בכ"מ דהשי' שעמא דקרא ור"מ בתבורו הזכיר הגם רמאים רק גבי לכתחילה ע"ש אבל לא להפקיע ממון בפה"ב משום הגם זה:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פרק ב ג תי"ט ד"ה המעשר והמבשל וכו' ע"ש. משולל הבנה ולריך תיקון רב ותולי כך ל"ל דפריך תחילה מעשר והדר ממבשל אבל בפרק וכו' וממילא נמי דאין לריך לומר דבבא בפני עצמה היא וכו' ממעשר ברישא לא לריך למנקע וכו'. וע"ש הג"ה כתה לו דוגמתו יתבאר בהוגה הט"ש היטב. ודע עוד דזה שכתב הר"ב ד"ה והמבשל בבבא בשוגג יאכל אותו תבשיל לאותלי שבת אבל לא בבבא עצמו ומחזיר לא יאכל הוא אבל אחרים אוכלים לאותלי וכו' דממעשר דהוא אסור לעולם. אין כוונתו שפיכוס דמתני' הכי הוא. דמלבד שיטת המיקר אסר [ואחרלה מסתמא דמתני' דתנא בשוגג יאכל מעשר בו ביום] אלא נמי לפי סוגיא דגיטין נ"ד דהתליא הש"ס דמתני' דהכא המוקצין וכו' המעשר וכו' ר' מאיר היא [וע' בתוס' ד"ה המעשר] ופריך מיניה מאוס דבתם מעבה ר"מ היא וכו' ור' מאיר ס"ל להדיא בברייתא דמייתי בסוגיא דגיטין נ"ג המבשל בבבא בשוגג יאכל [הוא עצמו ואף בבבא. רש"י] מחזיר לא יאכל [בו ביום אבל ל"ש מותר לו לעצמו ע' רש"י ב"ק ע"א וכש"י מולין ט"ו ותוס' שם] ובכן בהוא דלא כתב הר"ב דברים אלו אלא מלד הלכתא דקיל"ל כר' יהודה דפליג אדר"מ בברייתא שם ואמר בשוגג יאכל לאותלי שבת [לאחר שהמתין בכדי שיעשו אבל בבבא לא דקיים בשוגג אבו מזיד. רש"י] מחזיר לא יאכל עולמית [הוא עולמית אלא לאחרים. רש"י בכתובות נ"ד] מיהו זה שכתב רש"י בכתובות בדברי ר"מ מחזיר לא יאכל הוא לעולם כותב את עצמו לפירושו שכתב בב"ק ע"א מחזיר לא יאכל בו ביום. וכ"כ רש"י בחולין ע"ז במחזיר דעביד איסורא לא יאכל בו ביום עד שתחשך וכו' ע"ש וכן מוכח בסוגיית דהתם וכ"כ תוס' דלר"מ במחזיר מותר לו למ"ש מדבעי לאוקמי מתני' כר"מ ע"ש ואין כאן מקום להאריך. ובחדושי הארכתי. עכ"פ בדין בשוגג לר"מ פרש"י בכ"מ דיאכל בו ביום. אבנם אם אחרים אוכלים בבבא בשוגג לא מתבר סיעד בלשון הר"ב. ולקח מדבקנו הר"ב ובמחזיר לא יאכל הוא. אבל אחרים אוכלים לאותלי שבת ע"כ. מבמע דמבשל בשוגג שכתב הר"ב בבבא דמילתא יאכל אותו תבשיל לאותלי שבת אבל לא בבבא עצמו וכו' ע"כ. דוקא הוא אסור אבל לאחרים מותר בבבא עצמו. וכן מדברי הרמב"ם בפירושו שכתב בזה"ל ואמרו המבשל בבבא בשוגג יאכל ר"ל שמותר לו לאכול אותו תבשיל לעולם אבל אחרים אסור לו לאכול בבבא בשום פנים במחזיר לא יאכל ר"ל מי שעבר ובשל בבבא אסור לו לאכול אותו תבשיל לעולם אבל אחרים מותר להם לאכול אותו תבשיל לאותלי שבת וכו' ע"כ. לא נתברר בדין אחרים בבבא בשבת בשבתבשל בשוגג. וטפי משמע מלשונו דאחרים הפילו בבבא מותרין. אמנם בתיבורו פ"ו מה"ש דין כ"ג ביאר להדיא ישראל שעבה מלאכה בבבא אם עבר ועשה בזדון אסור לו לבנות באותה מלאכה לעולם ואשר ישראל מותר להם לבנות בה לא"ש מיד בגאמר ובמרתם וכו' היה קדש וכו' כיצד ישראל שבשל במזיד. לא"ש יאכל אחרים. אבל הוא לא יאכל עולמית. ואם בשל בשוגג לא"ש יאכל כן הוא בין אחרים וכן כל כיוצא בזה ע"כ. וכ"כ הרא"ש בהכריעו המפרשים שפי' דברי יהודה כך הוא בשוגג יאכל לא"ש בין לו ובין לאחרים. ובו ביום אסור לכל וכו' ע"ש. וכ"ש בסוס"ש רים סי' ש"ח להדיא ע"ש. וכ"כ תוס' והרא"ש וסר"ן. כלל של דבר מזיד דר"מ סיעו בשוגג דר' יהודה וכו' והוסיף הר"ן עוד בפ"ק דחולין בזה"ל ואמרי' בגמרא [חולין ט"ו] דכי מורי להו רב לתלמידים מורי להו הכי"מ וכי דרים בפירקין דרש הר"ר. משום ע"ה הלך לענין פסק הלכה איכא מ"ד דכר"מ קיל"ל כיון דרב מורי להו דקיל"ל כרב באיסורי הלכן המבשל בבבא בשוגג יאכל אפילו הוא עצמו ואפי' בו ביום מזיד לא יאכל בו ביום ולא הוא ולא אחרים. אבל לאותלי שבת ב"ד הוא בין אחרים אוכלין וכו' אבל רב אחא משבחא והרב אלפסי ז"ל פסקו כר' יהודה דעד כאן לא מורי להו לתלמידים כר' מאיר אלא משום דס"ל דלא איתמר בדר"מ ור"י הלכה כר"י אלא מעין איתמר בדאיתמא בפירוכין. אבל אין כר' יהודה נקיעין דקיל"ל כר' יוחנן דאמר התם הלכה איתמר ושוד דרב גופי' כי דרים בפירקין דהיינו כר' יהודה מבוס עמי הארץ ואין הא שכיחי ע"ה בבין וכ"ש הרמב"ם בפ"א מהש"ש וכו' ע"כ. וכ"כ הר"ן בפ' כיצה ע"ש. ובעתיקו הב"י בסי' ש"ח דברי הר"ן. וכוסיף להעתיק עוד דברי הרא"ש ע"ש. והנה הרא"ש בפ' כיצה [לא סברי"ם הארוך שם בענין המבשל בבבא] לא הבריה כלום. אבן בפ"ק דחולין סי' י"ח אחר שכתב דעת הר"ן דהלכתא כר' יהודה כתב ורבינו יונה בפסק הלכה כר"מ דהוה הלוה מהא דאמר ר' יהודה אלא מהא דאמר בר' יהודה ר"מ ס"ל וכו'. והגאונים כתבו הארוכה דבין בפירקין ואחרוני מורו להו כר"מ דבפישו עמי הארלות ומולזני בחאורי וכו' ע"כ. והא דלא כתב הרא"ש ג"כ הטעם שאמן הר"ן בסברא ראשונה דרב דפסיק כר"מ לשיטתיה אבל אבן בפירקין כר' יוחנן דהלכה כר' יהודה עד ר"מ וכו'. לכאורה שפיר עביד דאי מהן מקום הכי פסקינן בכל מקום דהלכה כמותם [אע"ג דמתוקת בברייתא דמבואר יבמות מ"ב. וכ"כ בעלי סוגיא לכאן. וכבר כתבתי מבוא ב' פ"ב דפלה דברי הרי"ף והרא"ש בפ' כל הכלים סי' ה' ע"ש. והרי מבאתיו דהבא בתרומות המבשל בבבא וכו' כתם ותנא בשוגג יאכל וכו' [בדעת ר"מ] ומה"ת לפסוק כר' יהודה עד הסת"מ. והלכך כתבו הגאונים דהאידנא דרשינן וכו' בלומר דבימי הבמי המשנה ודאי הלכתא כר"מ בכתם מבוא. רק האידנא דרשינן וכו' דבפשוט ע"ש. ובכן בעשה הראשון שבתב הר"ן והעתיקו הב"י בהעלמה ממני לפי שעה. ואי אפשר לומר דס"ל לכר"ן כדעת רב נמת גאון הביהכ"ד דר' יהודה פליג אבתם מהני' קיל"ל כר' יהודה [כמו שבתתקני במ"ב פ"ב דפלה ובשאר דוכתי] שהרי הר"ן סולל נמי דדעת הרמב"ם הכי הוא נמה דבתם בפ"ו הרמ"ם דהלכה כר' יהודה. ואלו הזיון דלענין הטעם בבבא בשוגג בפ"ה מהל' שמיטה ויובל דין ר"ב הטעם בבבא בשוגג ובין מזיד יעקוב וכו'. והיינו בסתמ' דמבנה דהבא. אע"ג דבברייתא דמייתי בסוגיא דגיטין נ"ג פליגי ר"מ ור' יהודה הטעם בבבא בשוגג יקיים במזיד יעקוב. דברי ר"מ. ר' יהודה אומר בבבא בשוגג יקיים במזיד יעקוב. ובבבא בין בשוגג בין במזיד יעקוב. עכ"פ יש לנו לתועלת לבבר פיסקי הרמב"ם דבבולבו מילתא דתבן במבנה הבבא פסיק בוותיה והלכך לענין הטעם בבבא ובבבא בפ"ה מהל' שמיטה בתמי' דבבא. ולא הב לשונתא דר' יהודה בברייתא עלו דר"מ [מטעם דאמרן דבתם בתמי' ומתלוקת בברייתא קיל"ל בבתמא ולא כבר נמת גאון] וגם במבשל הוא פסק בבתמא. והא דבתב בתיבורו פ"ו מה"ש דבישל בשוגג לא יאכל עד לאותלי שבת הייטו מטעם הארבון שבתב הרא"ש והטעם שבתב הרא"ש. דבפלה שבתיו ע"ה בס"מ הגאונים. [והבה דין הטעם בבבא בשוגג יקיים הרמב"ם בפ"ו הל' שבתב ישראל שעבה מלאכה וכו' כיצד וכו' ואם בישל בשוגג וכו' וכן כל כיוצא בזה ע"כ. הרי בכלל כל מיני מלאכות לחוריתא. ונעמוד מבואר נמי דמה שבתב בפ"ה מהל' שמיטה. הטעם בבבא ובבבא ובבבא וב

שין. כר"ב] ולא מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש [דכתיב היולא הבדה שנה שנה מלמד שאין תורמין מזה על זה. כר"ש וכר"ב] ולא מפירות האדץ על פירות חולה לארץ. ולא מפירות חולה לארץ על פירות הארץ [דכתיב וכל מעשר הארץ מזרע הארץ כר"ב וכרמב"ם בפירושו] ואם תרמו אין תרומתן תרומה עליה. הגה לרבא ניחה הגל לחבי דאמר מהני קשה אמאי בכל אלו דתנן אין תרומתן תרומה מאי שנא מכל כתורה כולה דמהני [והכא אין שייך כתילולו דכתיב רחשיתם לעבד דמלת רחשיתם לא כתיב אלא בקרא דכל חלב ויאכר וכו' חלב תירוש ודגן רחשיתם וגו'] ואתמה ממשנה ו' פ"א דתנן אין תורמין מדבר שנגמר מלאכתו [דכתיב כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב מן הגמור על הגמור דוקא. כר"ב וכרמב"ם בפירושו] על דבר שלא נגמרה מלאכתו וכו'. ואם תרמו תרומתן תרומה ע"כ. לא קשיא לרבא דאמר לא אמרו אמאי דיעבד תרומה שכרי שכא לא אינו מדבריהם אלא חטא וכו' אם אינו קדוש בשיטות חטא למה וכו'. אלא כתיב אלי קרא אלא בחורים ממין על שאינו מינו דתן חלב לזה וכו' דשפיר י"ל כמ"ש כר"ש [אמילתא אחריתי] במשנה ו"ד דרבי קרא דמעשר ראשון שהקדימו בשבול, וכו' אז כמו שהשיבו בית הלל דכתיב וכל מעשר הארץ וכו' ע"ש. והגה בהבנת משנה ד' דאמר"ו ב"ה דאפילו דיעבד אין תרומתו תרומה. ובמשנה מ' דתנן תרומה ויאחור ויאכלוס. ובמשנה ז"ד ותנן דדיעבד תרומתו תרומה. לא קשיא לרבנים על בורר. אם לא אחר הפיון בפי' כר"ש שהאריך במשנה ד' פ"ח ע"ש. והמלא שבולן עולים יפה. אמנם לא העיר כלל מאותן דברים שזכרתי בענין פלוגתא דאביי ורבא. וכעת אמנה ה' שזכרתי למעלה דקשיא לבאהרה לאבי צריך תלוי תלמוד. עוד זאת אדרבה מ"ש התי"ט סוף פ"ב ד"ה כל שהוא ומתיהני על הרמב"ם שכתב בתיבורו כפ"ה שנאמר כדגן מן הגורן ע"כ. דע דז"ל הרמב"ם כפ"ה מהל' תרומות אין תורמין אלא מן היפה וכו' אין תורמין ממין על שאינו מינו שנאמר כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב ואם תרם אין תרומתו תרומה וכו'. עוד שם דין ד' אין תורמין מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו וכו' לא מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שנגמרה מלאכתו שנאמר כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב מן הגמור על הגמור ואם תרמו אין תרומתן תרומה ע"כ. וכתב הכ"מ ד"ה אין תורמין מדבר שנגמרה מלאכתו כו' מאנה פ"ק דתרומות. ומ"ש שנאמר כדגן מן הגורן כפ"ק דבכורות ילף לה מקרא אחריתא. וכספרי זוטא ילף לה מקרא אחריתא ע"כ. ולכאורה יש לכפליא דא דדקדק הכ"מ בדין ולא דקדק הכי לעיל ר"פ גבי אין תורמין ממין על שאינו מינו שנאמר כדגן וכו'. ויותר מזה פליאה נשגבה כי זה שכתב הכ"מ כפ"ק דבכורות ילף לה מקרא אחריתא. לא כי' ולא נכרא ולא נמלא שום דבר מזה בפ"ק דבכורות ולא בכל המסכתא [וגם בכל הש"ס עדיין לא מצאתי דילף מקרא בענין דאין תורמין מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו] ואחר ע"כ לתקן באחי דיל"ל בפ"ק דתמורה וכל דברים האלו בכתב הכ"מ שייכים לרש פרק [ובדפוס בכתב ממקומו הרלוו] על הרמב"ם אין תורמין ממין על שאינו מינו שנאמר כדגן מן הגורן על זה כתב הכ"מ ומ"ש שנאמר כדגן מן הגורן בפ"ק דתמורה ילף לה מקרא אחריתא וכו' ובזוטא מה דאיתמר בהדיא בפ"ק דתמורה כו'. דהתמנא אמר כל חלב ואחר ליתן חלב לזה וחלב לזה. ובתיקון זה יתוקן דברי הכ"מ וברורים הם בשמש מעתה הראה כי אלא התי"ט היא שאלת הראשונים שבבר עמד עליו גם הכ"מ ולמען אחר הערה הכ"מ דבספרי ילף לה מקרא אחריתא. לכן לעניין לשונו. בכוף פ' קרא והרמותם ממנו ממין על מינו ולא ממין על שאינו מינו וכו' והרמותם ממנו שלא יתרום מן המחובר על התלוש. ולא מן התלוש על המחובר. ולא מן החדש על הישן. ולא מן הישן על החדש. והרמותם ממנו שלא יתרום מן פירות הארץ על פירות חולה לארץ וכו' [ועיין בילקוט בבית בספרי בנוסחא אחרת] ע"ש. ובספרי זוטא בביאור הילקוט בזה"ל. ומנמנו שלא יפרוש תרומה ממין על שאינו מינו; שלא יטול מן הרע על היפה וכו' עוד ליתא בספרי ובתנא לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב ר' ישמעאל אומר אינו אומר אלא בתרומה כדרבי. לא הפרשתם אותה כראוי לא נתנב לכם בתרומה וכו'. ודע עוד דהרמב"ם בפירושו מ"ש פ"ח ד"ה ושן ותדש וכו' וכל זה לאמר בשם והרמותם ממנו תרומת ד' ר"ל ממנו בעינין שיולא כתף שהייב לו מאותו סמין ולא ממין אחר ע"כ. ואחר הגמת כל הדברים האזכרים בארוך הגלות בפי' כר"ב. יש לעמוד על דברי הרמב"ם בחיבורו שהעתקתי למעלה שבדין מ' גבי מין על שאינו מינו בפי' דלפי' דיעבד אין תרומתו תרומה. וכדין ר' גבי נגמרה מלאכתו על שלא נגמרה מלאכתו בפסק דתרומתו תרומה וכי משא פנים יש בדבר. הלא דין שנשמט מפיק הרמב"ם מדכתיב כדגן מן הגורן. ואם נוכל לומר דהרמב"ם ס"ל כחבי דמהני [כמ"ש בבר במיני מרגמא פ' כי הנא ממ"ש הרמב"ם פ"ו מהל' בכורות דין ה' וש"ש בלחם משנה וכן עוד פ"ח מהלכות מלכים דין ו' ובלחם משנה שם ובאבר דוקחי] וגבי מין על שאינו מינו שנמנא מדכתיב לחם אחם. אחי שפיר קאמר. אבל עם כל זה לא ידעתי מדוע לא פיכלו הדבר כזה מטאלי כלו לפרטם ולית טעם המבדל בין דין מ' לדין ד'. ועוד אחת מעוד בפ"ד ותמיים בזה. ולתכימא די ברמיה:

פרק ז ב במשנה בה כסן שנאמר לישראל ואחר"כ תכלה תרומה משלמה את הכהן ואינה משלמת את הכהנים וכו' ע"ש. מלא ואחר"כ מיותר קאמר. אמנם בסמהדרין כ"ח ובבכורים ז' ליתא אלא הכי איתא בה כהן שנאמר לישראל אלהיה בתרומה. ודע במשנה זו ל"ע ברש"י יבמות פ"ע ד"ה מהא מקולקלת נמפרע לשלם תרומה שחלבה קרן ותומש וכו' ע"ש. איתר מקום רש"י ותומש הרי בת כהן היא וסמורה מחומש בדתן במשנה הבכא. ואולי דקדק רש"י ממתני' דתמא ואחר"כ [כפי הגרסא שלפנינו] דבא לאורות בת כהן שנאמר לישראל ואחר"כ וכו'. כלומר כל זמן שלא מתעברה. אבל אחר שמתעברה משלמת נמי הומש. ובעמא דמלתא דכל שאין לה זרע ורק מחמת שבעלה ישראל אסורה בתרומה. שפיר אינה משלמת החומש דאפשר לה שתשוב לבית אביה. כמ"ש הרא"ש ומבואר נמי ברש"י בסמהדרין כ"ח בזה"ל ואינה משלמת החומש דאלו זרע היא יולאין ואולי לאחזר לה יומת בעלה וזרע אין לה ע"כ. אבל כשיש לה נמי זרע לא שייך כל כך שתפשר לה שתשוב לבית אביה ביומת הבעל וגם הזרע לדעת ר' יהודה ביומת יצ. דלמיהה דתרתי לא חייסינן וגם לאחן דפליג עליו התם. מ"מ בכה גבי זרע דאפי' זרע זרעה עד כמה דורות שבעלה מן התרומה ס"ל דלא שייך לומר כולאין ואולי לאחזר וכו' מיהו לפמ"ש רש"י בבכורות ז' ד"ה ואינה משלמת חומש דלאו זרע שהרי לא נתחללה שלם יומת בעלה ותמצא לכהן לוכלת לו אם זרע אין לה הדרה לתרומה ע"כ. א"כ פשיטא בנתעברה דאין משלמת החומש שהרי אפילו בים לה זרע וזרע זרעה אכתי אמר' שלם יומת בעלה ותיבא לכהן אוכלת ונ"ע:

פרק ח ד הר"ב ד"ה ושאר כל המקום מותרים שאין נהם שותה מהן אלא שהרבם ואינו והמוריים ובהם מעשה גיורי ליהן תורע דמ"ש הר"ב ובומים כתובים מזר בכלל שהרבם ואינו והמוריים מזר בחולין מיט. מיבמה לכאורה לענין איר מפם תבר. כי ממאי דאמר רבא התם אודי לי מיהת בגיר דבא רב פפא ורב הונא ברי' דר"י וכו' מוכח לענין איר כ"ע לא פליגי דאין בהן מעשה גיורי. ואולי דהר"ב מפרש דזה שהביא רב נחמן בר יצחק שם לרבא אודי לי מיהת בדבש דרבינא קאי כותיה וכו' שוותא על אותו הדרך דאמר רבא אליו לי מיהת ובו' ופרש"י וכו' כיון דבגיר [לכתחלה כותיה בדבש נמי לית הלכתא כוותיה [ופרש"י מוכרת דאלי"ב מה ענין איר לדבש שהיר רבא] הכי נמי בסגנון הזה הביא רב נחמן בר יצחק אודי לי מיהת בדבש וכו' וכי כיון דבגיר לכתחלה כוותיה דר"ש ס"ל לענין איר ופליג רב נחמן בר יצחק אדרב פפא ור"א ברי' דר"י. וקלת דמו שבוון רב נחמן בר יצחק לבבי מדלא הביא לרבא בכי הבתה לו שהי גבי דבש לו בלשון אחרת. ומדהביא בתוחא ליפמא שבביא רבא מעמש קלת לשון טופל על הלשון ולפי פוזתו של רבא דקולבו בתרא מתחת מתחיבו כן היתה תשובת רב נחמן בר יצחק. ועוד אי מדבר מלאתי אין לי ומתמהני לאלה כי כוותי בפ"ד לדעת הגדול הב"ח "ד פ' כ"ו שתירץ הקושי' הנ"ש על הר"ף והרא"ש בפ' אין מעמידין שבתנו המתבארת מהאי מעשה דאלו ברשות דבשא ואיר יש בהן מעשה גיורי. והקשה הב"ח דאדרבה מעמש דבגיר אין בו מעשה גיורי ותי' כ"ש אחר מריבות קלת ופורף דברין [כמו שבתנתי למעלה] דמהדר לי' אודי לי מיהת

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לשותפו לאסור. אבל מודה ר"י דכבוש כמבושל לענין בליעה ופליטה. והכא אף כי לדבר הזה אינה נ"ל כאן לאיה ואחמת עד לעצמו כי בכל מקום בחם לקרב הדעות בכל האפשר ולא דחוק ולומר דמיפלגי הרבה. אפ"ה לאלומי מילתא ולחבון יותרו עוד ספיקות. אינו נא בזה דברים מהוזרין כשמלה. הוכחה מדלא אמר רבין מלא ובכוס מוחר [כי כן לשון המשנה בתרומות פ"ו שאחשוב לקמן בס"ד כל הנכבשין מוחרין] אלא ברור דלהכי דייק לומר מלא מיט כדותה אבל עכ"פ הדחה בעי וכן דקדק לומר כבוס אינו כמבושל אבל עכ"פ בולע ומפליט. וכפי' הת"ח משמע נמי מדברי הריטב"א שהביא הרא"ש בפ' בתרא דע"ז סי' י"ח בזה"ל. ואם שהה בתוכו יום אינו מעת לעת נקרא כבוס ופולט כמבושל ובלשון הזה הביאו הרב"ר ריש סי' ק"ס וכ"כ המרדכי הביאו הב"י בזה"ל נראה דכבוס מיקרי שהיה כבר ג' ימים בדבר לח ואז הוי כמבושל ופולט טעם וקולט טעם הרי דיקדקו בדבריהם לומר בולע ופולט אבל כמבושל ממש כתמא לא אמרו. אמור מעתה כל הגדולים פסקו שפיר כר' יוחנן ומה יעוה של גורל הדיקוק ולהדיק דברי רש"י בפסחים ע"ז. אבל המבושל דאמר כבוס כמבושל וכתב רש"י כבוס בתוחן. וכן במולין ל"ז הוסיף וכתב כבוס בתוחן וחבלין. ובביאה ע"ז פירש"י כבוס בתוחן וכחרבל ומיני ירקות וחבלין. דהסמיך לבכרם רש"י דבמבושל. משמע דבמבושל וי"ש פליגי בכבוס בתוחן וחבלין והקשה המרדכי הביאו הב"י בסי' ק"ס בזה"ל דכל מקום פירש"י כבוס בתוחן. אבל בלא תוחן אינו כמבושל [וק"ק דלא הביאו המרדכי בשם רש"י גם חבלין] ואי אפשר לומר כן דתנן פ"ז דשביעית ודר יש שבכבוס בשמן חדש חייב בנישור אלמא בלא תוחן הוא עוקר טעם כמבושל עכ"ל. הכל לפמ"ש מוכל לומר שפיר דרש"י כתב אליבא דשמואל דאמר כבוס כמבושל. אבל דבר ממש מפרש דכבוס דאמר שמואל הייט בתוחן וחבלין אבל לענין בליעה ופליטה אף בלא תוחן דינא הכי. ובזה שמואל ור"י קיימי בחדא שיטה. ולפוס רבינא עצלם ממני לדמקשה המרדכי על פירש"י אלא עדיפא הוא להקשות על ר"י דאמר כבוס אינו כמבושל והוא נגד המשנה דתנן ודר יש וכו' וי"ע [ואדבר בזה נקמן עוד] עכ"פ גם מזה יהיה מוכיחות לפירוש הרא"ש ואי"ל לק"מ על ר"י ממשנה דשביעית דעד כאן כבוס אינו כמבושל דאמר ר"י הייט בבולע ומפליט לגבי דבר לגבולב עטם כמתוכה כמו ברוטב. אבל כבוס אוסר עכ"פ שהוא בולע ופולט. ואמינא שפיר הא דתנן ודר יש. ודע דלפמ"ש הב"ח ריש סי' ק"ס בשמ"ע דדעת רש"י בתוחן וכו' ואינו לא בעי מעת לעת אלא כדי שיתנו ע"ג הלוח ויתיבש אבל מודה רש"י בבלר כבוס במים אז בסיכר לא דבעינן מעת לעת. ולזכה פלוגתא בין רש"י לרבינא מ"ש. ואי"כ קושיא המרדכי מעיקרא ליתא. ולאיתי הגאון מגמת שעקב שם בכלל ג' כתב מדברי הרמב"ם בפי' המשניות פ"ו דתרומות (מ"ד ל"ל) מ"י. ובדעבורה הוכחה בכ"ן בפ"ח מבוחר דעת הרמב"ם דבכל הנכבשין כבוס מוחר אלא דוקא דבר חריף והדיר מלח כמו חומץ ומים ומלוח אבל אחר כל הנכבשין מוחרין. ולכן לא הביא כלל דין זה דכבוס בכלכותיו רק בדברים החריפים. לפי שבשם בסחם מתניתין ובמשנה דאמר כבוס כמבושל פי' הוא ג"כ בדברים החריפים מלח דוקא [ומ"ש דאם שמואל מיירי בדברים הרכים. ל"ל כ' יוחנן דפליג ס"ל דאף בדברים הרכים מלח אינו כמבושל. ואלא מאמנה דבתוחה הנן לבדיה אלא עכ"ל הכי בתחילה לומר דבר חריף דתנן כבוס לוכר אוהו. ומעוב מי' לבדר מ"י לומר דהרמב"ם בבר כבי"ו ולמה הלם כל דברי שמואל דאין הלכה כמותו עגד ר"י. ולקבר עבשיו אף במקום שיש להחריף עוד בעבוכת ולחוכת דברים] וכ"כ אלגור בשם התוס'. ומה שהקשה המרדכי על דעת רש"י ומתני' דפ"ז דשביעית ודר חדש שבכבוס בשמן יש. אין קושיא כלל כי כבר מיישב זה הרמב"ם בפתקא לשונו בפי' המשניות שם. כיון דודר הוא חדש ועדיין לא מיד שמיתן אותו תוך השמן יכנס בו כח הוודרן ונעשה בשמן [ומאה אני על אותו גדול שהעתיק דבר שלוא לפניו ואין הדעת סובלתו הוסה שהעתיק. דהא הדבה ונהפוך הוא. ודר חדש בשמן יש קבוי דמותר. וקובי' המרדכי ליתא אלא מסיפא דתנן ודר יש שבכבוש בשמן חדש. גם מ"ש בשם הרמב"ם כיון דודר הוא חדש ועדיין לא וכו'. וסרוחה כפי' הרמב"ם ילאה דבר ויסיטו. ואדרבה בודר חדש כתב שלא יכנס בה הוודרן ונעשה בשמן. שהשמן הוא יש ודודר הוא חדש ולפיכך אם בריסא דמתני' דאינו אוסר. אבל בסיפא דאוסר כתב ויש בתחש. דהייטו דודר יש והשמן חדש שלא יכנס בו כח הודר ע"ש. ול"ל הת"ש סוף פ"ז דשביעית ובזמה בבני ידים פי' הרא"ש ובהרא"ש אשרי אחריו. וסייס הילכך מלאה כפי' הרמב"ם שמפרש ודר חדש בשמן יש. ודר דשביעית שבכבוש בשמן יש יקבו מפני שלא יכנס כח הוודרן ונעשה בשמן. שהשמן יש והודר חדש אלא אם יניחנו זמן רב ויש בחדש ודר דשביעית בשמן דשמיטה וזה יכנס בו כח הודר ונעשה מוד. ומפני זה חייב לבער השמן. וכוסיף הרא"ש פירוש כי הודר ישן טרם כח ונעשה יותר מבר מן החדש. והשמן החדש עוה לקלוט טעם יותר מהשמן עכ"ל. וכבן אמינא כד ניים ובסיב אמר רב הגדול מ"י להא מילתא] ומה דאמרי' בבר בחלב חידוש הוא דאי תרי טולי יומא בחלבו שרי. אין סתירה לדברי רש"י והרמב"ם דמ"ב הרא"ש פג"ה וס' בתרא דע"ז. משום שם לפרש דמ"מ חידוש הוא בשאר איסורים עכ"פ קליפה בעי כיון שהאיסור לא ובטול אלא. מה"ה בבר בחלב אפילו קליפה אין צריך עכ"ל המ"י. ומאחתי שמוסף דבריו ניכר דשם דברי שבחבתי לשעלה. אמת בבוחם הוס' בחולין ק"מ. והאמת גורדת אמת דבמה בשבאבר יעיבב לרבון קוסי מאר' ד"ז הגאון הרי"ש המקשה ר' יוחנן בירוזלמי אחדי בבבלי דלפי מה שבחבתי דברי ר"ש אחת הן. אחרי דלענין לבלוע ולהפליט ס"ל לרי"ש ג"כ דדינו כמבושל ולפיכך ר"ש דאמר בירוזלמי ליה כאן בבבשן וכו' שפיר קאמר [ונם מה לאיה עלומה לדעת הת"ח] ובשבחא נמה שבבבר הרי"ש. גם יש לי תמיהות גדולות וכו'. אמה בשמה דאמאי לא מייתי משניות הללו סיעתי' לר"ש וכו'. הלא הדרבה מהברכי ר"ש בעלמו בירוזלמי דאמר דתנן במשנה כל הבלקלין דוקא מוחרין בכוס אוסר. ולא סבי דלא קמסייע לי' אלא לפילו קבא הינתא אינה לר"ש. ומזה גם לשמואל ליכא תיובתא ממשנה זו. דאיהו ג"כ גרס במשנה כל הבלקלין מוחרין. כמו דתנן אלינא דר"ש בירוזלמי. ועתה תובה הבילור מכל תמיר. הנשאר בנה שבמה עוד הרי"ש בהתחלת דבריו דהמשניות דשביעית הוחרים מבנין ותרומות. ועוד תמה דלא מייתי בסוגיא דתולין תיובתא לר"י מהמשנה דשביעית. הנה בפ"ש לנעלה בס"ד מבוא קושיא אחרונה לא דומה כמו שאמרתי דמשנה דשביעית אוסרת בכוס מעשה שבולע ופולט כמבושל. אבל מלאתי עוד דרך נכון למאד. ויתבאר ג"כ קושיא הראשונה. והיינו לפי מאי דאיתמר בירוזלמי פ"ז דשביעית מ"ז ובביאה הרי"ש ודר חדש שבבבר בשמן יש יקבו. ויבן בחדש חייב לבער. ופריך בירוזלמי הכא אתמר יקבו ובה אתמר חייב בביעור [פי' ריבא וכיפא בותרים אחדדי] ר"א בשם ר' יוחנן תרוץ [פירש ר"ח פעריקלין תרי תנאים] חיגון. ועיר' אמר יכול אנא פתר בתרי פתרי וכו' לומר ריבא וכו' [לבאורה נכון לומר למאר דר' יוחנן לעמוי' בע"מ מ"א מאן דמתרגם לי חביות וכו' וע"ע בשבת פ"ו מבואר דר"י מוקמי בתרי תנאים לא בתרי טעמי ולפיכך מוקי הכי בירוזלמי תרי תנאי ולא הפך בפירוקו של ר' שילקא] ובשבתא ר' יוחנן לשונותיה דמפרש ריבא דמתני' אינה אד תנא דבבר בשם שרי. וכיפא דמתני' אינה הנא אחרינא דבבר בשם אבור. שוב ליבא לנוחמי עלי' מכל מקומות אבר המלא דבשם אוסר דאמר לך ר"י הא מני הנא הוא ואנא דאמרי כאיהך הנא. ומילתא דאתי ממילא דשוב ליבא לאוקמי ג"כ מבוא מבבה על שמואל דתנאי הוא: ובענין שליקה לי מדיפא לי גרוע מבושל [ודע דמלי דלי' בהר"ם ובעתיקו כתי"ש ומ"ל דשלוק פחות מבושל וכו' לאו דוקא פחות מבושל אלא פחות ג"כ מבבבן דבא ר' יוחנן תנא לכל הבלקלין מוחרין אבל בבשן אחרון דהוה כרוחב. וכן לאיתי כפי' ר"א פעריקלין בעתיקו לשון הר"ש ומ"ל דשלוק גרוע מבבשן וכו'] שבבר הת"ש ומ"ל ר"ש בריש פ"ד דמעשרות. ואמנם יש לישב קלת ע"ש מ"ש הרב"ן בדרים מ"ש בזה"ל הנודר מן המבושל מותר כדאמר בפ' כל הבשר גבי בבר מ"מ שלוק אסור דהכא בשל ולא בשל הוא דבגדרים הוא אחר לשון בני אדם. ואבשל שבבשל יותר מדאי בבלל מבושל הוא עכ"ל ובדברי הר"ן העלה

נמי בפ"ק י"ד ריש סי' ע"ז בשם תוס' והב"ח דבן פיקר ע"ש ת"ש חזינן דתרי מיני שליקה הן. והכל לפי הענין דהכן גבי בבר אינה מאחת ע"י בישול אבל ע"י שליקה נאחרת ע"כ מיירי שליקה יותר מדאי. ובמשנה לגדרים דתנן הנודר מן המבושל מותר בשלוק. סמך הנא דגדר הכוונה על שלוק מין הבמי דהוא בשל ולא בשל. דאי אפשר דאותו שלוק היינו מין הראשון שמתבשל יותר מדאי. ת"ש דיקר הי' מותר בשלוק. והא קודם שנעשה שלוק הי' בכלל מבושל. כמו בפרים הר"ן ותבשיל יותר מדאי בכלל מבושל הוא דבני מיני שליקה ים [וגם לפירש"י ובהר"ם בגדרים משמע דבשליקה יותר מדאי ג"כ מותר אפ"ה הוא מודין להר"ן דבני מיני שליקה נינהו] ומשתה ברים פ"ד דמעשרות הנא השולק שהמת כלומר בכל ענין שליקה אף אותו מין שליקה שהוא פחות מבישול. ובזה אמרתי מלוה לפרוק לשקל מומר הענין שהיה מאר' ד"ז הגאון ת"ש ז"ל וכן מ"ש הוס' זמרים ל' ד"ה לענין שלוקה הוי עפי מבישול כדמוכח בפ' כל הבשר גבי בבר וכו' סייעו נמי על דרך שזכרתי דהבל לפי ענינו. וכן במה שכתבו תוס' בפסחים ל"ע [ובייך לעיל במשנה ל"ע] ד"ה לא שלוקין ולא מבושלין משמע דשליקה הוי טפי מבישול וכו'. [וכ"כ רש"י ברכות ל"ח ד"ה אבל לא בבשין וכו' שלוק הוי נמוה מפי ממבושל] יש לייבש ג"כ על הדרך שזכרתי. ואח"ש כתבו שפיר מהא דתנן בפ' ג' מיים הי' מבשל שלמים וכו' דגבי מיר ודחיי אין הכוונה ממאי דתנן שלוקין. שילא לומר בשל ולא בשל דהא כתיב בתורה בשלא ואין מקום לאסרך בזה. ולזי קשיא לי הא קשיא לי בכל הראמות הו' דשליקה הוי טפי מבישול דאי לאו הכי הוי זו ואינ"ל זו ע"ש. אלא המשנה והברייתא דתנא לא בבשין ולא שלוקין ולא מבושלין. ובבשין ודאי גריע מבשלוקין שנתבשל הרבה עד שנימות. [ולזי עדיפא מבישול מכ"ש בעדיף מבבשן] והשתא ממ"ש תנא במשנה ובברייתא זו ואינ"ל זו. ולא נאלאת לא דאמר הוי דבר מלוה ר"ה ל"ב ל"ג. ובמות י"ב. ל"ד. הוריות ב' דזו ואין צריך לומר זו קתני. וכ"כ הר"ן מדרים ס"ו דתוכחת דתנא למיתני זו ואין צריך לומר זו תע"ג דאתיא בתריתא מקו ותומר מקמיית' ולפיכך נראה דמהאי טעמא הוכרח רש"י לפרש במשנה בבבשן בתוחן. ובבשן בתוחן עדיפא מבשלוק ובבשל. וכ"ז דחוק לומר. דהא רש"י שפסק על הא דאמר שמואל בבבשן כמבושל הייטו בבשן בתוחן ומדאמר כמבושל ומי נאלה במי ילאה לדבי' דמבושל דעדיפא. וכן מדברי הר"ש פלוג מדשמואל ובבר דאפילו בבשן בתוחן [לפי מה שפירש"י בדשמואל] אינו כמבושל הוכחה גמורה דבבשה אפילו בתוחן גרוע מבישול. ולאיתי בתמ"ל סי' תע"ג ס"ק י"ד לא בבשים פי' רש"י בתוחן ונראה לי לחיל בשיטתה כמ"ש הב"י בי"ד סי' ק"ס בשמו. אבל אנן ק"ל דדבר הבירו במים מעת לעת אין יוצאין בו דבמבושל מרילתו פכ"ל. ולפמ"ש נעיל בס"ד בשם הר"ש נם לר"ש דינא הכי. ובלאה בעצם מן המ"ש ומן המגמת יעקב ושאחרי אחרונים מה שכתב הב"ח בפשיטו' וכם דברים ברורין למאד. ולזו לא נאמר לזזי לאמר דרש"י לא חידש אלא דגם בתוחן מיקרי בבבשן ובשיטה כדי שיתן ע"ג אור אבל בבבשן מעל"ע לא פליג אבאחרי הגאונים. ובקובעת מילתא הדא אין לדקדק עוד על רש"י מבואר הרעבראה בשיטה שזכרתי לעיל ומסוגיא דבבא"ת הדומה דאי הרי ליה כו'. וממבינה דורד הדם שבבר המרדכי ומה בבבין דנדר לאחרי דכי הוא הגאון הבי'. בבבתו הישבה והמבוגה'. ולזדיע מזוקה לזה הוכחה ברורה בכוונת רש"י ע"ש מ"ש הרי"ש מ"ו פ"ב דע"ז ד"ה ובבשין לבבות דגים ודק בתוחן רש"י וזה שבבר בתוחן לאו דוק' הבא אין תנן בבבשין שדרכן לתת לתוכן יין ותוחן ש"מ דעיקר הבבשה לא כך אלא כגון בשים ומלח הרבה בתוכה. וכ"כ הרי"ש רים פ"ב דשוקין זיתים שבבשן ז' הר"ב ביין או בתוחן או בשאר משקין הדומין ליין ותוחן שהן מעמידין ומקיימין האוכל וכן בכל מקום רגיל

פרק יא א

הר"ב ד"ה ממעיטו במתחבר ומתמעט על ידי הבשול ולזה דמפרשי שממעיטו מבוהיו שאין בני אדם רגילין לבשות יין מבושל כמו מי מפני שהוא מבטיחו ומתקיים יותר ואין הלבה כר' יהודה וכו' ע"כ. גם הרמב"ם בפירוש ומתיבוהו פ"ח מהלכות תרומות דין ד' כתב אין מבשלין יין של תרומה מפני שהוא ממעטו וכתב הכ"מ דבסק פ"ק במשנה הבהלה. ברש לאוקמי לע"ג שהרי בירוזלמי אמתני' הבבה וכן עלה המשנה ו' פ"ב דעגלה [והבילו ג"כ הר"ש שם] מבוה ר' יוחנן דמותלפת הבישה [והבי תניגן אין של מבשלין יין של תרומה דברי ר' יהודה ותכמים מתירין מפני שמבטיחו] ופ"ב כל מדה נהוגה דהוו לבו לרבי ולהרמב"ם לפסוק דמבשלין יין של תרומה בהכמים דבים דפליגי על ר' יהודה. ולזע"ג דר' אלעזר בירוזלמי מבני דלא תיפוך בלן בהכן בבעלים [כמו שבאר הת"ש דיה ר' יהודה מיזר וכו'] הלא הלבה ברורה בירוזלמי דר' יוחנן ור' אלעזר [והוא ר"ח בן בדת תלמידו דר' יוחנן] הלכתא כר' יוחנן גם בפסק הרמב"ם מלינו בכמה מקומות כר' יוחנן עד ר' אלעזר ולזן הראיות מרק בזה [ובשיטו' לאמרים מ"ב פ"ז דברכות בשם המע"ש דאשלו הוכח דבראלי הוא דבר לא תיפוך עגד ר' יוחנן דאמר מותלפת. נשמע לר' יוחנן לפי שהי' קרוב לאיסור המבשלות וכו' ומ"ל לא תיפוך אינו אלא לרוחתא דמילתא ולהבדיל תורה וכו' ע"ש. גם על מד"ז הת"ש אני תמה קלת בלא כתב אלא פירוקה דאמר ר' אלעזר ובשמיטו לגמרי הוכוח בל ר' יוחנן. ולולי לפי שראה שבהב הר"ב דאין הלבה כר' יהודה. אלבך לא כתב הת"ש אלא הוכוח בל ר"ל. אבן וכי מבא פיוס יש בדבר] וב"ב הו' בפסחים ק"ע ד"ה הרבע בוסות ירוזלמי תנן אין מבשלין יין של תרומה מפני שהוא ממעטו ר' יהודה מתיר מפני שהוא מבטיחו אמר ר' יוחנן מיתלפת שיבוא' דר' יהודה פי' דקתני תורמין יין באינו מבושל על המבושל אבל לא מן המבושל על באינו מבושל ולכך מהליף ותני אין מבשלין יין של תרומה מפני שממעטו דברי ר' יהודה והכמים מתירין מפני שמבטיחו ור' אלעזר פליג עליה הת"ש ולא מתיקי הלבה כר' יוחנן ובכרבן. ות"ל יוצאין ד' כוסות במבושל ומקדשין עליו ומברכין עליו בפה"ג ע"כ. ובעות לומר דהרמב"ם והרי"ב ס"ל דדעת ר' יוחנן מיתלפת בשיטה דר' יהודה הייטו משנה דלעיל בפ"ב דלא אפשר לומר שהרי הרי"ב והרמב"ם בפי' ובתיבור פסקו לעיל דלא כר' יהודה. ומתוך הדברים משוכים אלא בהלה יהיבה מ"ש המהרש"ל על דברי הו' בזה"ל מפני שממעטו דברי ר' יהודה עכ"ל ובה"ש לאתבי' ר' יהודה אומר מפני שמגרעו דהא מהא עטמא הבאר לאין תורמין מן המבושל על שאינו מבושל וק"ל. אמנם [אלו דלא המהרש"ל] לא"ש הרי"ב דלא דמפרשי מפני שממעטו מבוהיו שאין בני אדם רגילין לבשות יין מבושל כמו הו'. ת"ל הוה פירוש שהוא ממעטו כלומר שמגרעו ממש ובכרבו לפי המבאר בירוזלמי הו' יוחנן אמר דפירוהו שהוא ממעטו כלומר מבוהיו. ולא כן הבתה הבוס' אלינא דר' יוחנן קיימין. אין מקום לקושי' המהרש"ל כלל. ולזלוי ובכן לפי פירוהו שהוא ממעטו דמינו מבוהיו. לאתבי דוקא שהוא ממעטו. אבל שהוא מגרעו בלתי כמן לאתבי שהרי בלתה אינו מגרעו. ואותן בני אדם הבאים יין מבושל תפיס בזה ומשונה הוא להם יותר מבשאינו מבושל. ולכך לא אלי לאתבי אלא מפני שהוא ממעטו ובלומר שאותו שיש בני אדם שאינם שותים יין מבושל. וזה בדור. מיהו בזה קלת הילכה לומדן דלמה הלאה הו' בפסק דיעיהם דוקא כר' יוחנן אלא אף לר' אלעזר דפליג אלא תיפוך. דיעת הכי. דהנה לר' אלעזר דאיהו אמר בירוזלמי דפירוהו של ממעטו דקאמר ת"ק הייטו ממיהו [וסייע לשון הראשון שכתב הר"ב] ולא"ל לשיטתה לכ"ע בין לת"ק ובין לר' יהודה יין מבושל מעוכה אלא אפ"ה רק בבי תרומה דאסור מפני שהוא ממעטו ממילתו. אבל בבי ד' כוסות ולענין קידוש ולכך עליו בפה"ג ולזלי עדיף מבאינו מבושל דמעוכה הוא. וכדי שיהיה כל זה בדורון לעיני הקורא אתן תודע שכ"כ הרבב"ל בתשובה סי' כ"ד יין מבושל דמעכבו לאמר עליו קידוש הייטו כתב בזה"ל ומ"ל דבשולו מעכבו דתנן בפרק בתרא דתרומות אין מבבלין יין של תרומה מפני שממעטו ממדתו ור' יהודה מתיר מפני שהוא מבבבו. אלא לכ"ע מעכבו מעכבו ואפי' בת"ק דל"ל אלא מפני שממעטו ממדתו. והא דתנן בפ' שני של תרומות. הורמין מיין שאינו מבושל על המבושל ולא מן המבושל על שאינו מבושל זה הכלל וכו'. ולא מן הרע על הטפה וכו' דאלמא מבושל רע דאשתני לגריעות. תירוצו בירוזלמי בשם ר' יוחנן דהכיא ר' יהודה הוא סבר שהוא מעכבה לגריעותא והא דתנן בפרק בתרא ר' יהודה מתיר מפני שמעכבו ממדתו אלמא הייטו דבבלין יין של תרומה אינו מבבבו ממדתו ולא מפני שהוא מעכבו. אלא לכ"ע מעכבו מעכבו ואפי' בת"ק דל"ל אלא מפני שממעטו ממדתו. והא דתנן בפ' שני של תרומות. הורמין מיין שאינו מבושל על המבושל ולא מן המבושל על שאינו מבושל זה הכלל וכו'. ולא מן הרע על הטפה וכו' דאלמא מבושל רע דאשתני לגריעות. תירוצו בירוזלמי בשם ר' יוחנן דהכיא ר' יהודה הוא סבר שהוא מעכבה לגריעותא והא דתנן בפרק בתרא ר' יהודה מתיר מפני שמעכבו ממדתו אלמא הייטו דבבלין יין של

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

עכומה דמלי ר' יהודה והכמים מתירין מפני שמשביתו ור' אלעזר תירץ תמן בכהן וכאן בבעלים כלומר אין מחליפין את הסיפה דלכ"ע אבוהי מסכת ומתני' גפ' בתרא דכהן שבא לבטלו אחר שנתנה לו הבעלים הי ומכהיא אמרי רבנן דאין מבטלו מפני שמפטיעו ומחזהו ואע"פ שמשביתו ור' יהודה מתיר דר' יהודה אבל בהיא דפ' שני שבעינו שאין הוומין מן המנוסל על שאינו מנוסל הניא בבעלים פירש לפי שבבעלים מפרשין אותו לפי מדתו שהי' קודם שנתנסל. ולפיכך אסור לפי שהוא נותן לכהן פחות מן הראוי לפי מדתו של עכשיו ומלא כי לדברי ר' אלעזר אבותי מסכת לכ"ע ולדברי ר' יוחנן דמחליף הסיפה משבעינו לכל הפחות לרבנן קיימ"ל כותייהו. והבדיע אמרו בירושלמי שיטאין ביין מנוסל בד' כוסות דאלמא אומר עליו קידוש היום ואומר עליו ש"ב. ומשתקתי כל דברי הרמב"ם במפרש בירושלמי לדעת ר' יוחנן דעת ר' אלעזר. וזהו דלא כמ"ש התי"ט בירושלמי הנן תנינן בבעלים והכא בכהן ע"ש. וכן פי' הרא"ש בב"ב פ"ו פי' י"ד בזה"ל יין מנוסל אסחי נעלית ויש לבטיל לאי' ממש' תרומות פ"ל אין מבטלין יין של תרומה מפני שמפטיעו ור' יהודה מתיר מפני שמשביתו אלמא דבע"ש עליו עליי' דאפילו רבנן לא קאמרי אלא מפני שמפטיעו אבל מודו שמשביתו כך. ואמר בירושלמי בפסחים ובקלים יוצאין ידי ד' כוסות ביין מנוסל וקשה מהא דפ' שני דתרומות תורמין וכו' אבל לא מנוסל על שאינו מנוסל וכו' אלמא מנוסל הוי רע דאיסתני לגרועותא בירושלמי פריך מסיטא מתני' אדאמר מתני' דפ' בתרא דתרומות ומשני כאן בכהן וכאן בבעלים וכו' לפי שהן תורמין לפי מדה שהי' מן היין קודם שבישלו והכהן מקבל יותר בדיבוי יין בלא בישול ולכך מתיר ליה לגבי כהן רע. וגם יש לומר שאינו יכולין לשתות יין מנוסל לפי שמתמת חוזקו כוחה לו בראשו הלכך תשיב רע לכהן אם אין דרכו לשתותו. וכא דפ' בתרא בכהן הבא לבטל מפני שמפטיעו מנוסל הפסד תרומה וכ' יהודה אומר שמשביתו וכו' ע"כ. אמנם יש לדקדק למה זה שהשמיע הרא"ש לגרמי תירוצו של ר' יוחנן. והוא עיקר לפמ"ש למעלה בס"ד בפסק הלכה כר' יוחנן נגד ר' אלעזר. ומתוך דברי הרשב"א והרא"ש עמדתי על ענין חדש דלמה לא כתבו תוס' בפסחים ס"ל הרא"ש מפורש למה התירו כל כך [גם כתו' דב"ע אינה ש"ב דאינו אלמא מירושלמי דפסחים ודקלים דאמר התם ד' כוסות שאמרו יוצאין ביין מנוסל וכו' ע"ש] ובדקתי בירושלמי דרש ע"פ איתא בזה"ל מהו לצאת בקידושין [יין שיש בו בשמים. קרבן העדה] מן מה דתני בר קפרא קודשיהן ביין הדא אמרה יוצאין בקודשיהן וכו' הני מנוסל נמי כדי תבל [פי' קרבן העדה מנוסל כדי תבל צריך שיהא מנוסל שיהא בו הבישול עשה כדאין לבל לא מנוסל אי יהי מדאי ע"כ. ופירוש דתוק ולולא פירוש ס"ל דבקון לרוחם הבא כמו דאיתא בירושלמי דקלים תני מנוסל ומתובל וא"כ אעפ"י דמילתא מנוסל ומתובל לעומת כמו דנינן בקודשיהן דלעיל שהוא יין שיש בו בשמים כ"כ דינא ומתובל] מהו לצאת ביין מנוסל [קצת צריך ביאור לפי' בעל קה"ע גבי מנוסל כדי תבל שהשתקתי למעלה מ"ע לא פשטי' מהך בריתא אמנם לפרושי שהתבתי יש לייחס דקמבני לי ספיר יש מי שחולק על בר קפרא בקודשיהן לא ידענא במנוסל ואין להאריך] ר' יוסה אמר יוצאין ביין מנוסל ר' יוסה כדעתי' [פי' לפעמי'] דאי' יוסה שתי אדרבעתי כפי דלילי פסחא וחזק רישא עד עלכתה [וכתב ליה רלמו עד עצרת לכך הכשיר במנוסל שאינו חזק כל כך ק"ע] אמנם לכאורה פירושא הוא נגד סברת כל הגדולים שבארתי למעלה דאדרבה יין מנוסל אמנם חזק כותב לו בראשו. שוב ראיתי בקלים בפירושא של ר"א פעריקאן שכתב בזה"ל ר' יוסה לפעמים דד' כוסי דרך מירות היקרו. והוא"ל וסיין מזיק לאדם מוסר לבטלו דאינו חזק כ"כ כראינו מנוסל וקשיא לי מתני' דפ' בתרא דתרומות דתנן אין מבטלין יין של תרומה מפני שמפטיעו משאינו חולא וכוא חזק ביותר מבטל דמנוסל חזק עפי' וכן פי' שם הרש"ש ואמנם דלעיל הכא ה"ל לפרש זה דקאמר ר' יוסה כדעתי' הייתי לפי דעתו ובטבו שגם יין שאינו מנוסל מזיק לו ולפיכך הותר לו לעצמו גם במנוסל כי לא נגרע מעבודתו דבר דמן זה ובין זה הוי מזיקים לו **פי** טבעו. מבא"כ לבאר בני אדם שדעתו יפה ויין שאינו מנוסל אינו מזיק לו. ודאי דהוי דרך מירות ביין שאינו מנוסל משא"כ מנוסל שהוא חזק ביותר ומתמת חוזקו כוחה לו בראשו [כלשון שהשתקתי למעלה בשם הרא"ם] לא הוי דרך מירות. ומשתה נכוח אל המכוון כלשון ירושלמי בפסחים ובקלים שהשתקתי למעלה וגם בירושלמי בשבת פרק ח' איתא כל זה בכתבו וכלשונו. והכא משמעות דאיתמר בשלבה מקומות ר' יוסה אמר יוצאין ביין מנוסל ר' יוסה כדעתיה דר' יוסה שתי וכו' משמע דדוקא לעצמיה דר' יוסה אבל שאר תנאיו תלוקין עליו וס"ל דלא יצא. ואני מבאי שמעתא לא רצו סוס בפסחים קיים הכ"ל להניא דאין מבירושלמי וכדי שלא יהיה תיובתא מזה לדברי הרשב"א והרא"ש והוס' ב"ב ל"ז שם כתבו הרא"ש מירושלמי. יש לומר דכוונת הרא"ש שלשם מבריתא דאיתמר בירושלמי תני מנוסל ומתובל וכמו בפירקתי לעיל. והשתא דקי"ל דיוצאין בקודשיהן כמבואר במילת דבר קפרא ונפסק להלכה בכל הראשונים. מובן מאליו דיוצאין נמי במנוסל כמו במתובל. ומתחורו דברים אלו במ"ש בטור סי' רע"ב אין מקדשין וכו' ועל יין מנוסל רבו הדיעות הר' שמעי' כתב בשם ר' שלמה שמברכין עליו שהכל וכו' ואיש נראה לבעל הטיטור דלא נרע מקודשיהן דאיתא בירושלמי שיוצאין בו בפסח ידי ד' כוסות וכו' ועי"ש בב"י הארכיות שהעתיק כמה דברי הראשונים בזה. ולכאורה קשה על בעל הטיטור שהביא הרא"י מה הרא"ש וכן הרא"ש בשמו הרא"ש. אבל ממילתיה דר' יוסה דאיתמר בירושלמי דאמר ר' יוסה דעתי' נמי במנוסל כמו במתובל. ונתחורו דברים אלו במ"ש בטור סי' רע"ב אין מקדשין וכו' ועל יין מנוסל רבו הדיעות הר' שמעי' כתב בשם ר' שלמה שמברכין עליו שהכל וכו' ואיש נראה לבעל הטיטור דלא נרע מקודשיהן דאיתא בירושלמי שיוצאין בו בפסח ידי ד' כוסות וכו' ועי"ש בב"י הארכיות שהעתיק כמה דברי הראשונים בזה. ולכאורה קשה על בעל הטיטור שהביא הרא"י מה הרא"ש וכן הרא"ש בשמו הרא"ש. אבל ממילתיה דר' יוסה דאיתמר בירושלמי דאמר ר' יוסה דעתי' נמי במנוסל כמו במתובל. ומה שכתב הרא"ש בשם הרא"ש דלא נרע מקודשיהן דאיתא

מצוה הבאה לידו אינו בהדיא מתחת מחתיכתו וסיכי מדמי שאלה לבסיכות . דממאי דמיירי בסכיכות לא קניא . אינו רואה לשאלה דחייב כאוסרין וכרי היא שלו . ומשום הכי שפיר יש לתלות דאע"ג דסכיכות לא קניא מ"מ שאלה קניא . אמנם לפרש"י והרמב"ם והרא"ש שפיר מוכח ממה דתנא בסיפא ישראל ששם וכו' כהן ששם פרה וכו' ולא תנא ישראל שאלו וכו' כהן שאלו וכו' . ברור דגם שאלה בזה דינו כסכיכות דלא קניא רק דוקא ישראל ששם וכו' כהן ששם וכו' ששמו את הפרה והחזו אם יחזו הפרות וכו' כאוסף זה קניא אבל בשאלה דומלא לא קניא ולפיכך נשביתה בסמתו שפיר יש לנזור נמי משום שאלה . ומזה יוכן הטעם מדוקדק הא דמשיק הש"ס והשתא דאמרת סכיכות לא קניא [כלומר ממקום שבאת לסכיכת דסכיכות לא קניא משום דאי נמי דשאלה לא קניא ולפיכך] נגזרה משום סכיכות ומשום שאלה וכו' ורישא דנקט בסכיכות ולא בשאלה ודאי דאיכא למידק בזה לפי פירש"י והרמב"ם . ולי"ל דשאלה קניא לאומרא [כמ"ש הגר"א הרא"ש גבי סכיכות ומכי דגבי סכיכות לי אסבר לומר דקנא לאומרא דאי"כ יקשה ישראל ששכר פרה מכהן אמאי יאכילנה תרומה וכמו שהקשה המגיד פ' ר"מ סקיא . ולכאה נאמר כתי' המגיד עיש הוס' דמזונותי' על הכהן ע"ש . דהא לפרש"י והרמב"ם ואריב אייני רישא דאמתי' ישראל ששכר וכו' אעפ"י שמזונותי' על ישראל כמבואר בגיל . אבל עכ"פ שפיר אשכר דמזון רש"י והרמב"ם והרא"ש דבשאלה מריבן דקניא לאומרא] ולפיכך לא מצי מתני' רישא ישראל ששאל פרה מכהן אכילנה כרשיני תרומה דהוא נגד האמת דבשאלה לא אכילנה משום דקניא לאומרא אבל לפי' רי"ו והרא"ש קניא כל הכי דלעיל אמורה . ומצוה לפרקה ולבארה :

מסכת מעשרות

פרק א א הר"ב ד"ה **בלל** אמרו וכו' ובאמר וכו' ונדונו מן האדון וכו' ובל פני יעסיק מקרא דבתיב עבר וכו' זרעך המיוחד לך וכו' . פשטן דברי הרא"ש נראה זה שכתב יעסיק מקרא וכו' ל"ה כל הני דתנן במשנה דין דאוריתא הוא . אבל דע כי בבר אחריהו תו' ר"ה י"ב . ובנכוחות נ"ד . וכן אחריך הרא"ש דבל זה אינו אלא מדרבנן ומה דאי' בספרי וכירושלמי דדרשו לה מקראי אינו אלא אסמכתא אבל מן התורה אינו חייב בתרומה ומעשרות אלא דגן ותירוש ויצהר וכן דעת ס' החינוך מצוה שס"ח וכן דעת הרמב"ד פ"ט מהל' מעשר וכן דעת רש"י קידושין ג' ואולי הרא"ש נטה בזה אחר דעת הרמב"ם רש"י פ"ב מהלכות תרומות דכל פירות הארץ חייב במעשר מן התורה . ומ"ל דהכא הספרי דרשה גמורה היא ויבר ביאור בזה שמ"ש בס"ד מ"ה פ"ח דע"ז : **ד** הר"ב ד"ה ובירק וכו' ובפירות הארץ התפוחים ואתרוגין חייבין בן גדולים בן קטנים וכו' והן אחלבון בין גדולים בין קטנים . ר' שמעון פוטר את האתרוגין בקטן דל"ל שאין נאכלים קטנים ולא הוי תחלבן אוכל וכו' ע"פ בסוגיית דסוכה ל"ו אתרוג הבוסר ר' עקיבא מוסיף ומכשירין אמר רבה ר' עקיבא הא [דאמר דבר גמר ביבולי' לא הוי אתרוג פרי . רש"י] וז' שמעון אמרו דבר אחד ר' עקיבא הא דאמרן . ר' שמעון מתי היא תניא ר"ש פוטר את האתרוגים בקטן (מן המעשרות . רש"י) אמר לו חכיי דולמא לא היא ע"כ לא קאמר ר"ע הכא דבעינן הדר ואיכא לא סהם כרבנן ס"ל [דתיקון במעשר דפרי הוא ותחלבן ומוסן אוכל . רש"י] ל"ה ע"כ לא קאמר ר"ש אתם אלא דבחיב עבר תעבר את כל תבואת זרעך דרך שבני אדם מוציאין לגיבעה [פרי הבשר לגמות ולא מבכתת לה אלא בבשל כל ארכו וכו' . רש"י] אבל הכא כרבנן ס"ל ואו לא מידי [אין לדון אחר דבר זה אלא סבר ר"ש ר"ע ולא ר"ע כר"ש . רש"י] וכתבתי בתיקוני כלי אבת התכרון אלא נדפס הרמלה מקום דבשנים ר"ש פוטר את האתרוגים בדעת העור י"ד ריש סי' ל' בהגהת הרב"ר בעבדים מבוארים . והט"ז כתב דמשנה דתנא אין אומר כי' ר' מאיר אומר הכהים מבולין ולא קורין מפני שלא נעלו חלק בתרן . ואני אומר כשם שנעלו לוים כך נעלו הכהים בין בדבר מרובה בין בדבר מועט ע"כ . והמדרכי בפרק מי שמתו סעיף כ"ב הענין הוסיפתא זו בזה"ל ר' יוסי אומר הי' ר' מאיר אומר הכהים מבולין ולא קורין מפני שלא נעלו חלק בתרן . ואני אומר כשם שנעלו לוים כך נעלו הכהים בין בדבר מרובה בין בדבר מועט ע"כ . והמדרכי בפרק מי שמתו סעיף כ"ב הענין הוסיפתא זו בזה"ל ר' יוסי אומר הי' ר' מאיר אומר הכהים מבולין ולא קורין מפני שלא נעלו חלק בתרן . ואני אומר כשם שנעלו לוים כך נעלו הכהים בשאר מגרש ע"כ . [הענין כל שאר דברי המרדכי בזה בס"ד הבכורים ע"ש] מלינו למדין לפני חכמים דבלוים גם ר' מאיר ס"ל דקורין שיש להם שדה מגרש . רק בלדמת הכהנים לבדם פליגי דר"מ ס"ל דלא נעלו חלק בשדה מגרש וד' יוסי ס"ל דגם הכהנים הי' להם חלק בשדה מגרש . ומעתה מבארינו הבכתא דאמר ר' מאיר אף לא הכהנים לוים שלא נעלו חלק בתרן . קשה תיכף הכהנים אבל לוים אמאי קולא בהדייהו . אלא בפוסיפתא גבי בכורים הל"ל מוכח דבלוים לא פליגי כלל . ומהכרח לומר דתרי הנאי הליכא דר' מאיר ובזה יהיה מדוקדק לשנא דפוסיפתא דתנא ר' יוסי אומר הי' ר' מאיר אומר וכו' ולא תנא אמר ר' יוסי הי' ר"מ וכו' . אלא לתא דר' יוסי הוא דמשמעינו ס"ל דר"מ אומר הכהנים לוים לא נעלו חלק בתרן אבל ר' יוסי פליג לתנא דמשמעינו ואומר בשם ר' מאיר הכהנים מבולין ולא קורין שלא נעלו חלק בתרן אבל בלוים מודה ר' מאיר : **מגן** הר"ב ד"ה דוה פרים מכה בירושלים מבשי מתנה ומרגל וכו' ע"ש בכל הלשון הזה כתב הרא"ש ג"כ בשופה מ"י פ"ט . ורש"י כתב שם דף מ"ז בזה"ל עד ימיו הי' פרים מכה בירושלים בנית הנפחים כתולו בה מועד לעשות מלאכת דבר האבד שמותרת במועד ומעד הוא וגזר על הנפחים לפיכו בדבר האבד מפני שקונין בשבע לתרתוק ולקן הבכל יודעין שהוא לדבר האבד והכי אמרי' לה במ"ק ע"ב . וכן הר"ש במשנה זו כתב הפי' בלשון רש"י בלתי נרשון והוספה . ודע במועד קנן ר"ל פוסקא סאר הלימוד והקור והמשנל והמשפחה שנשבנו ותקנן במועד ולמיכו עד ימיו הי' פרים מכה בירושלים עד ימיו אין מכאן ואילך לא [וז"ל רש"י עד ימיו של יוחנן כהן גדול הי' פרים מכה בחולו של מועד והוא נזר עליו ונטלו אלמא דאסור ומתני' קתני ומתקנו' מנשל ומשפחה] לא קשיא כאן בדשפחה כאן בדבנרי [מתני' דמתקנין אלו בחולו של מועד כלומר במנשל של עץ דלא הי' קלא רבה . בדנשתין דפרים סיינו קורנס אסור דסוי קלא רבה וחלולי קלא אסור . רש"י] מתקנן לה רב מסדת אמרו קלא רבה אסור זוטרי הי' אלא אמר ר"ח לא קשיא הא במגלי וכו' רב ששא אמר כאן קודם נזירה כאן לאחר נזירה . רב אשי אמר הא ר' יהודה הא ר' יוסי [מתני' דשרי הכא לא הני בלא שיטו ר' יוסי הוא . רש"י] העתקתי לא בסוגיית לעצן ישיה תלמוד ערוך לעניני הקונס כו' בר מלוקה בין דעתו ובין דבנרי נתבטל לגמרי מכח אתקפתא של רב חסדא וכל האחמולים בסוגיית מסכימים בשפה אחת דר' יוחנן כ"ב ביטל כל מלאכת פרים בין דעתו ובין דבנרי . ולכן מעלה מתני' כוונת המפרשים ובפרנו פי' הר"ב תפר על פי מנהגו זה דרכו הכרחי לפרש בכל מקום מסקנת הש"ס . [עי' תי"ע פרק ב' דשלה מ"ב ובשאר דוכתי עוכא] ודע עוד דהרמב"ם פ"ח מהלכות י"ט דין ז' כתב הגר וכו' והמשנה שבכרו מתקנין במועד בדרכו בין בשל בדל בין בשל בדל וכו' ובתב הרב המגיד משנה מגר וכו' ותקומתא לם בגמרא כי' יוסי דאמר לא בעינן שיטו בדבר אחד ובקי"ל כותי' וכ"כ הטוש"ע ח"ת סי' הקי"מ סעיף ד' ע"ש וסיינו כתיבתו של רב אשי דהוא בתראה [ועמ"ש בהגלאה שבערכין ערך פרים בס"ד] ובעבור זה אמרתי יפה כתב הרמב"ם בפירושו בזה"ל ועד ימיו הי' פרים מכה בירושלים רוצה בזה כלומר בשלו של מועד והוא הסיר זה המעשה ומנע אותן שהי' מכה בפרים שלא יעבו מלאכתן בחולו של מועד ע"ש . הרי שפי' פרים בכל מיני מלאכה דפרים סתמא קאמר ולא הכי . אבל בדברי אשי . הגדולים שזכרתי לא יכולתי להגיה בקושי :

(יפל"מ) מסכת

ולכך אנו מתמיהים לו שקצת פירותיו מתוקנים אי"כ אותה הכרי שעירב בו אלו הפירות המתוקנים יהא כיון בתוקה מתוקן דמה הרוחה בתיקון אלו הפירות המעושים ואחר ומערבם עם הטבל . אם לא באמר שדעתו הי' לתקן ממקום אחר אין אם הי' אוכלו . עוד קשה לי מה שייך להכיר ואלו דמאי פירות של ע"ה כי מה שע"ה לוקח מעם הארץ מביאו אינו מתוקן . וכיון שאלוהו מחלל מעשר שני ע"ה מצלו הפרישו אי"כ ודאי הוא . והרמב"ם ז"ל פירש המניה איסור של מעשר שני וכו' עד ועשירתו הוא פחות משום פרוטה . וקשה לי על פי' זה דסיקר מלולין בו לגזרה לכתחילה לאוכלו פחות משום פרוטה . הא אמרינן בפרק האבר אמר הקרה מעשר שני שאין בו שוה פרוטה אומר הוא ואמנו מחוללין על מעות הראשונות לפי שאי אפשר לאבר לאדם לעמלם מעותיו . ועוד דמ"ש אין מוסיפין חומש בפדיון הלא בפדיון הראשון ובשמתחלל אינה אין לריך להוסיף חומש . ועוד דירושלמי מביא על המשנה זו דר' אלעזר הוא דאמר נאמן על הראשון נאמן על הסני ומוכח דלא כפי' זה המאיר לשולם יאיר עינינו במאור תורתו הטה העתקתי כל דברי הרא"ש כדי שיהיה מצוי לכל אדם אבל אין לי כי אם ש"ם בדפוס הישנים ואתה תחזה במ"ש הכ"מ בפ"ח מהלכות מ"ש דין י"ד אחר שהביא פי' הרמב"ם כתב הכ"מ בזה"ל ורא"ש הקשה על פי' זה דאין ניתר נאנל וכו' דהא אמר חזקיה מעשר שני שאין בו שוה פרוטה וכו' ועוד הכא קי"ל דאין מוסיפין חומש וכו' ועוד שאמרו בירושלמי וכו' ועי' כתב הכ"מ תירוץ המפיק לכל הג' קושיות ע"ש אמר מעתה דשפיר מיישב הכ"מ דהרי עוברי' לא כתב אלא לפי' הרמב"ם אעפ"י שבמקומות אחרים דלכו למשוך אחר פי' הר"מ ועעמו וגומוקו דפי' הרש"ש נשאר בקושי' שנים שהתליט הרא"ש עליו כמו שהעתקתי למעלה מהש"ש שלפי' אבל לפי' הרמב"ם אי"ש שגם עליו הקשה הרא"ש ג' קושיות . מ"מ הרי כתב הכ"מ תירוץ המפיק עליהם ולכן שפיר דרך הרא"ש אחרי שקבותיו של הרמב"ם בפי' למשנה זו וזה ברור . ודע דמה שביאם הפי"ש ושוד הכ"מ מביא הלוים וכו' מלת ושוד קנא אין לי מוכן ואולי ל"ל ועי"ד שהכ"מ מביא הלוים וכו' [ר"ת ושד טיבו ושל דבר] : **יא המוצא** בינמות הקנ"ו אותה דמוע ושיר"ש תולין ותרומה שבתאבנו ואין נאבל אלא לכהן [וכן פי' הרי"ם] ונעיק נאל פיתה בטרה דאם כתב עליו ר' אינו יודע מה היא . אם דמאי ונאכל כשיפרש ממנו כדינו וגם נאכלכאלי אז אם היא דמוע לכהן דוקא נאכל :

פרק ה א תי"ט ד"ה **הנלקט** וכו' וכתב בפירוש שהכרמי וכו' . תירוש אלא כתב כן בשם תוס' דבר"ק פ"ע שבתנו סוף ד"ה כל הנלקט וכו' בכל זה והוסיפו עוד אי נמי לפי אלא הי' מוציל תלול למה שיגדל אחרי כן . ע"ב : **ב** תי"ם ד"ה **ותנאי** הי' בדבר וכו' שיבנה בהמ"ק ב"ב ולא יהיה אותו ב"ד וכו' כי אוני לא יהי גדולים מה שבד"ד וכו' ובכ"ש קודם לתחיית המתים וכו' ע"ש נע"ק מסוגיית דומת ה' כיצד מלבשין לעתיד לבא ומסיק בש"ס נע"ל נמי לבשיבת אהרן ובנו ומשה עמהם ע"ש . הרי להדיא דבשבנה בהמ"ק יהיה ב"ד גדול ומי לנו גדול ממשה ודע גם הפי"ש ביומת פ"ה סוף ד"ה מקרן מזרחית וכו' כתב והבכר יהוש וכו' בשבנה בהמ"ק ממהרה בבר בא אלי' והחיר כל הפסיקות ע"ש . ופ"ע סוף מסנה בשלפי סוטה ותחיית המתים בא ע"י אלי' וב"כ הפי"ש . ובירושלמי תחיית המתים מבא לידי אלי' ע"ש . ומפני שהבכרים אלו שומרין בדומו על עולם ובבר נחלקו אחות העולם הרמב"ם והרמב"ן וגם הפוסרים חייס כתב לאלי' ממה דאמרי' אפס בנתך נוחלנו לימות המשיח ואין דומה לך מושיענו לתחיית המתים והבכרים אחוכים מלבן מדה . לכן קנתי ולמפמיקים סודה : **יד מבאן** אמרו ישראל ומומרים מתודים אבל לא גרים ועבדים משוחררים [ומזה יש לעיין קנה במ"ש האחרונים בדעת העור י"ד ריש סי' ל' בהגהת הב"י בעבדים מבוארים . והט"ז כתב דמשנה דתנא בשים ועבדים שותעין דמיירי במשוחררים ואחולו משוחרים אינו כישראל גמור ע"ש ואין [לאחרין] אין להם חלק בתרן . ר' מאיר אומר אף לא הכהנים לוים אלא נעלו חלק בתרן . ר' יוסי אומר יש להם עדי מגרש וכו' ע"ש . סתם במה אלא הערה הרא"ש דאין הלכה כמשנה זו לענין גרים אלא דמתודין במ"ש הרא"ש לקמן מיד פ"ל דבכורים כמ"ש המרכים שמלי הבר לומר לאחותינו לתת לנו מפני שהאדון ניתנה לאחרים וכו' אלא תניה לך לענין כמ"ש שם בס"ד . ואגינה פה לשון התוספתא פ"ח דבכורים ר' יוסי אומר הי' ר' מאיר אומר הכהנים מבולין ולא קורין מפני שלא נעלו חלק בתרן . ואני אומר כשם שנעלו לוים כך נעלו הכהנים בין בדבר מרובה בין בדבר מועט ע"כ . והמדרכי בפרק מי שמתו סעיף כ"ב הענין הוסיפתא זו בזה"ל ר' יוסי אומר הי' ר' מאיר אומר הכהנים מבולין ולא קורין מפני שלא נעלו חלק בתרן . ואני אומר כשם שנעלו לוים כך נעלו הכהנים בין בדבר מרובה בין בדבר מועט ע"כ . [העתקתי כל שאר דברי המרדכי בזה בס"ד הבכורים ע"ש] מלינו למדין לפני חכמים דבלוים גם ר' מאיר ס"ל דקורין שיש להם שדה מגרש . רק בלדמת הכהנים לבדם פליגי דר"מ ס"ל דלא נעלו חלק בשדה מגרש וד' יוסי ס"ל דגם הכהנים הי' להם חלק בשדה מגרש . ומעתה מבארינו הבכתא דאמר ר' מאיר אף לא הכהנים לוים שלא נעלו חלק בתרן . קשה תיכף הכהנים אבל לוים אמאי קולא בהדייהו . אלא בפוסיפתא גבי בכורים הל"ל מוכח דבלוים לא פליגי כלל . ומהכרח לומר דתרי הנאי הליכא דר' מאיר ובזה יהיה מדוקדק לשנא דפוסיפתא דתנא ר' יוסי אומר הי' ר' מאיר אומר וכו' ולא תנא אמר ר' יוסי הי' ר"מ וכו' . אלא לתא דר' יוסי הוא דמשמעינו ס"ל דר"מ אומר הכהנים לוים לא נעלו חלק בתרן אבל ר' יוסי פליג לתנא דמשמעינו ואומר בשם ר' מאיר הכהנים מבולין ולא קורין שלא נעלו חלק בתרן אבל בלוים מודה ר' מאיר : **מגן** הר"ב ד"ה דוה פרים מכה בירושלים מבשי מתנה ומרגל וכו' ע"ש בכל הלשון הזה כתב הרא"ש ג"כ בשופה מ"י פ"ט . ורש"י כתב שם דף מ"ז בזה"ל עד ימיו הי' פרים מכה בירושלים בנית הנפחים כתולו בה מועד לעשות מלאכת דבר האבד שמותרת במועד ומעד הוא וגזר על הנפחים לפיכו בדבר האבד מפני שקונין בשבע לתרתוק ולקן הבכל יודעין שהוא לדבר האבד והכי אמרי' לה במ"ק ע"ב . וכן הר"ש בפשנה זו כתב הפי' בלשון רש"י בלתי נרשון והוספה . ודע במועד קנן ר"ל פוסקא סאר הלימוד והקור והמשנל והמשפחה שנשבנו ותקנן במועד ולמיכו עד ימיו הי' פרים מכה בירושלים עד ימיו אין מכאן ואילך לא [וז"ל רש"י עד ימיו של יוחנן כהן גדול הי' פרים מכה בחולו של מועד והוא נזר עליו ונטלו אלמא דאסור ומתני' קתני ומתקנו' מנשל ומשפחה] לא קשיא כאן בדשפחה כאן בדבנרי [מתני' דמתקנין אלו בחולו של מועד בדבנרי במנשל של עץ דלא הי' קלא רבה . בדנשתין דפרים סיינו קורנס אסור דסוי קלא רבה וחלולי קלא אסור . רש"י] מתקנן לה רב מסדת אמרו קלא רבה אסור זוטרי הי' אלא אמר ר"ח לא קשיא הא במגלי וכו' רב ששא אמר כאן קודם נזירה כאן לאחר נזירה . רב אשי אמר הא ר' יהודה הא ר' יוסי [מתני' דשרי הכא לא הני בלא שיטו ר' יוסי הוא . רש"י] העתקתי לא בסוגיית לעצן ישיה תלמוד ערוך לעניני הקונס כו' בר מלוקה בין דעתו ובין דבנרי נתבטל לגמרי מכח אתקפתא של רב חסדא וכל האחמולים בסוגיית מסכימים בשפה אחת דר' יוחנן כ"ב ביטל כל מלאכת פרים בין דעתו ובין דבנרי . ולכן מעלה מתני' כוונת המפרשים ובפרנו פי' הר"ב תפר על פי מנהגו זה דרכו הכרחי לפרש בכל מקום מסקנת הש"ס . [עי' תי"ע פרק ב' דשלה מ"ב ובשאר דוכתי עוכא] ודע עוד דהרמב"ם פ"ח מהלכות י"ט דין ז' כתב הגר וכו' והמשנה שבכרו מתקנין במועד בדרכו בין בשל בדל בין בשל בדל וכו' ובתב הרב המגיד משנה מגר וכו' ותקומתא לם בגמרא כי' יוסי דאמר לא בעינן שיטו בדבר אחד ובקי"ל כותי' וכ"כ הטוש"ע ח"ת סי' הקי"מ סעיף ד' ע"ש וסיינו כתיבתו של רב אשי דהוא בתראה [ועמ"ש בהגלאה שבערכין ערך פרים בס"ד] ובעבור זה אמרתי יפה כתב הרמב"ם בפירושו בזה"ל ועד ימיו הי' פרים מכה בירושלים רוצה בזה כלומר בשלו של מועד והוא הסיר זה המעשה ומנע אותן שהי' מכה בפרים שלא יעבו מלאכתן בחולו של מועד ע"ש . הרי שפי' פרים בכל מיני מלאכה דפרים סתמא קאמר ולא הכי . אבל בדברי אשי . הגדולים שזכרתי לא יכולתי להגיה בקושי :

מסכת

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פרק א מ תר"ם ד"ה ואשורין גרים וכו' וקשה לי וכו' וכירושלמי מצאתי וכו' וא"ל מתניתין אליבא דר"י וכו' וע"ש. ולתיבו נכון לאיב פה מקשה מע"ב בהאלה שבעבריכן בס"ד ערך טען ז"ל הערוך בנכרים פ"ב התרומה והכנרים חייבין עליהן מיהה והומש ואסורין לזרים וכו' ואסורין לזרים ירושלמי פתר לה פהות מכשיעור פי' אחר ואסורים לזרים אפילו ע"י פדיון' וכו' ע"כ. דע ביבמות מ"ג כשו מיני' מרב ששת ערל מהו במעשר וכו' אחר לנו תניתוהו התרומה והכנרים חייבים עלי' מיהה והומש וכו' הרי אלו בהרומה ובכנרים מה שאין כן במעשר תנא ושייר ומאי שייר דהאי שייר. שייר דקא תני בביפא יש במעשר וכו' עוד שם בסוף הסוגיא אמר רב אקי מרישא נמי שמעת מיני' דתני ושייר מדלא קתני ומהגרן בשאר שני שבוע ואין להם פדיון בשבע ואחר שבוע אחר. וא"ל הוס' ד"ה ואסורים לזרים. וא"ת ביון דקתני דחייבין הומש אמאי איצטריך הו למתני ואסורים לזרים כו' דהא ממ' אלה קתני (התרומה והכנרים ל"ל) בהלה והתרומה וכו' ותי' בערך ערך (עמש ל"ל) טען דאסור לזרים איצטריך להאי טיעור למ"ד מדרבנן ולמ"ד מדאורייתא עוד פי' לשון אחר ואסור לזרים אפילו ע"י פדיון. ואין נראה פי' זה דאין להם פדיון אמרינן לקמן דשייר ע"כ. ועיע הוס' ס"מ ס"ג ואתפסק בהלה תמילה במקום שיש מלינין בר"ם והר"ש מהבנות הרמ"ב עליהם. הנה אחר הגי' התי"ש בירושלמי דל"ל מתני' פליגי בר' יוחנן וכו' גם הגדול ר"א פערקאן הגי' הכי. אמנם הר"ש אגלה אלה ידו והעתיק הירושלמי כמו שכתוב' דמתני' מסייע לר"י ואסורין לזרים פתר לה פהות מכשיעור ע"כ. ולכך הוכרח הר"ש לפרש בכוונת הירושלמי דמתני' מסייע לר"י. היינו משום דתנא ואסורה לזרים דלא איצטריך [דהא כבר תנא חייבים עליהם מיהה והומש] אלא לתי' שיעור. וזה סייעתא לר"י דס"ל תי' שיעור מן התורה אחור. אבל לרש לקש ביומא ע"ד דפליג על ר"י וס"ל הי' שיעור מותר מן התורה הקשה בשאר במקום' דלא איצטריך למתני ואסורה לזרים ואין לומר דלחומרא אתי על הי שיעור שאסורים מדרבנן [במ"ש הת"ש] דאכתי קשה פשיט' ואיך תעלה על הדעת דבשנה אלה ותרומה לחקל מאחר לאורין והלא בכל האסורין דינא הכי דתני שיעור אסורה מדרבנן. ומדוע יגרע כח האיסור של אלה והרומה בחיינין מיהה. ואתיא ר"ן מאחר לאסורים דתני שיעור אלהן מדאורייתא בכל האסורין. שפיר איצטריך דלא נימא נהי דבתני שיעור אין בו חיוב מלקות אבל עכ"פ בדין חומש איתא [כמו שיתחייב באוכל בשוגג בשלם לגבאים הקרן ואת החומש לכל כהן שיקלה] לכך תני ואסורין לזרים לומר בתני שיעור אע"ג בהיא מדאורייתא באיסור כמו בשיעור אלם מ"מ איט אלא באיסור אבל לא בחיוב מיהה וחומש. וזה שדקדק הר"ש בלשונו ולר"י דאמר תני שיעור מדאורייתא מנין למיסר דבנה אסורה לזרים [כ"ל הגם שמעילה נודע כמו בשאר אסורין] אמ"ש אין בו לא מיתה ולא חומש דכתיב אלהן בהרומה ואין בו אלא איסור בלבד וכוונה זו תמלא מבואר היטב בלשון הר"ש מ"ש פ"ב דבכורים שבתב בזה"ל ולר"י דאמר תני שיעור וכו' מנינו למיסר וכו' לתני שיעור אסור מן התורה ואין בו לא מיתה ולא חומש ע"כ והשתא הוי סייעתא ממש לר"י [דאי ל"ל דתני שיעור מותר באכילה בכל האסורין אפילו תיקוקים של בית רבן יודעין דאין כאן לא מיתה ולא חומש וגם עיקר דינא שהאלה והתרומה אסורין מדרבנן מלבד דפסיעת הוא ובדאמרן] אמור מעתה פי' הר"ש והר"ש בחרין. ומהשנת הת"ש בשלום נשמרין. וגם הגירסה בירושלמי בכתובין ומסורין. והוי יודע דמ"ש הוס' [והכיאלו הת"ש ותי' בערוך וכו' למ"ד מדרבנן ולמ"ד מדאורייתא וכו'. אינו מדברי הערוך בעצמו כלל. כמו שמבואר לפניו בערוך אלא כתב לזה. אלא דדברים אלו אהבורי אחברי תוס' לפי' הערוך ולא הוס' דזה כמ"ש ג"כ הת"ש לאוקמי המשנה בין לר"י ובין לר"ל דפליגי בתני' בשור. ועל פי הדרכ הכו שפיר הסיגו על הערוך בשם שפי' בלשון אחר ואסורין לזרים אפילו ע"י פדיון. שבהנו ואין נראה זה דאין להם פדיון אמרי' לקמן דשייר. אינרא לפמ"ש למעלה ביבוא דעת הר"ש והר"ר. הנה כי כן יבורך. גם שיטת הערוך. על זה הדרך. והמשך דבריו כך היא ירושלמי פתר לה פהות מכשיעור [והיינו כר' יוחנן דוקא ושיעתא לר"י ואכל כמו שבתבאר לקמנה] פי' אחר [כלומר לשיטת ר"ל דהוה כך מתני' תיובתא עליו] ואסורין לזרים אפי' ע"י פדיון ע"כ. והשתא דכל פי' אחר שבתב הערוך לא בא אלא לדעת רש לקש אלא יהיה מתני' זו תיובתא ניתא רב אשי לקמן דאמר מרישא נמי. אמעתא מינה דתנא ושייר וכו' ואין להם פדיון וכו' אשיר קאמר לשיעתו דס"ל לר"א בר' יוחנן דתני שיעור אסור מן התורה [עיין תוס' שבועות כ"ב ד"ה אהיתר' וכו' דמסתמא ר"א ס"ל בר' יוחנן וכו'] וא"כ מתני' דתנא ואסורים לזרים אתיא כשטתא דמלתא דתני שיעור והוי שיורא דמשייר דלא קתני נמי דאין להם פדיון. והוכרח ר"א לזה לומר נגד ר"ל ולא סגי לי' לומר ומהגרן בשאר שני שבוע ומה שייר דהא שייר אע"כ דעדל מותר במעשר ותנא ושייר הך דערל. אלבן כדי דלא הפשוט האיצעיא אוכרח ר"א לומר דשייר שני דברים ואלינא דהלכתא כר"י וכשיטת ר"א בעצמו דס"ל בר' יוחנן. איכרא לר"ל שפיר יל הא דלא תני ומהגרן בשאר שני שבוע [אף דאין להם פדיון לאו שיורא הוא] משום דערל מותר במעשר והוא תנא ושייר שני דברים נוהג בשאר שני שבוע וכן ערל. אי הסל לר"ל דאמרי' קמא דבגמרא שייר דקתני סיפא. ובכותבה דמייתר דעתא שאמרנו. ניחא פירושא שבתב הערוך כנ"ו.

ולא אמנם הארכתי עוד שם בהפס"ב עוב' לאמנו לא הצגתי פה אלא ההכרח לפי מנינו:

פרק ב ז הר"ב ד"ה אחד מכ"ד וכו' והתורה אמרה תתנו שיבא בו כדי נתינה וכו' ע"ש. דע את אשר אודיעך דזה שבתב הר"ש והתורה אמרה וכו' לאו דוקא שיהי' שיעור אחלה אחד מכ"ד וכו' מן התורה דהא בפ' אלת טע"ב ס' כ' ולהשיב ערוסתיכם אלה תרומת הרומה בתרומת גרן וגו' ברש"י בתרומה גרן אלא נאמר בו שיעור ולא בתרומת מעשר שנאמר בה שיעור אבל הכמים נתנו בו שיעור וכו' ומש"כ רש"י שם ס' כלה תתנו לד' תרומה לפי אלא שמעמו שיעור אלה נאמר תתנו שיהי' בו כדי נתינה. בכר ביאר המזרחי ואין זה אלא אסמכתא בעלמא שהרי גבי תרומת גרן נמי כתיב נתינה ובע"ז אמרו אין לה שיעור מן התורה אלא אחד מעשרה אחת פוטרת וכו' ע"ש וכ"כ בפס"ב עמוד קמ"א וכו' בספרי מתנו לד' תרומה עד שיהא בה כדי מתנה לכהן מכאן אמרו שיעור אלה אל בעל הבית אחד מעשרים ואחד וכו' והאמצאה בעלמא היא בלשון אחר לומר לשון אחר דרבנן אבל בין דהרמב"ם פסק דבינה יחיד לא אמיה בינה אחר דרבנן אפי' דרבנן. וביותר קשה דהא אסקי' בי"ד סי' קנ"ח דאפילו לכתחילה מוכרין בתים לעובדי כוכבים בסורי. וקי"ל אלא לקנות מהם בשבת ס"ק כ' שכתב בזה"ל בא"י. ובסורי' כתרן ישראל לדבר זה (רמב"ם פ"ו) פ"ק דעיעין דקדק וכתב לדבר זה דאילו מדינא סורי' תו"ל היא אמ"ש הרמב"ם ריש הל' תרומות ח"ל הרם נבריה ואדם עוכה ואתנב ונ"ע ואפשר דכל הן הנקראים סוריה ואינן כתרן ישראל ואינן וכל (כסורי' ל"ל) בסורי' מדים מי' לאיזהו סורי' וכו' כל יד פרת וכו' אבל עכו תו"ל כאשקלון עכ"ל מ"מ ל"ע דהא בריינתא ס"ל כיבוש יחיד סורי' כיבוש ואי"כ אסור ליתן להם הניה בקרקע מלאו דלא תחנם לכן מותר לעבור איסור דרבנן אבל כיון דהרמב"ם פסק דכיבוש יחיד לא אמיה כיבוש למה נתהה דרבנן מפני דרבנן. וביותר קשה דהא מסקי' בי"ד סי' קנ"ח דאפילו לכתחילה מוכרין בתים לעובדי כוכבים בסורי'

לאוקמי אם פירושא דחייבת היינו מדברי סופרים ולא מפרש"ק דברייתא דקסבר כיבום יחיד לא שמי' כיבום [והכי ס"ל כר' יוסי בע"ז כ"א ומשו"ש י"ד ס' קי"ל וכן פסק הרמב"ם פ"ו מהל' ע"ז] כמו דפסק רב יהודה לחמר שמואל הלכה כר' יוסי ולגיכה דר' יוסי מסקינן שם בע"ז דס"ל דלא שמי' כיבום] נמצא לאותה הלוקה דחייב' מדברי סופרים וכיבום יחיד לא שמיה כיבום ואפ"ה הנא בברייתא דהקומה שדה בסורי' קיומה בפרוארי ירושלים לענין שבותין עליו לומר. בגזר דהם לחמרו והם לחמרו [ועד כאן לא חמרינן לומר נדחה דרבנן מפני דרבנן כמו שבעיר המנ"א בהעתקתי לעיל וכ"כ שד רסי' תרל"ה בשם הר"ם ע"ש אלא היכא דלא מיגו דבר זה בגמרא אבל הכא לאותה הלוקה דחייבת במעברות ובשביעית דהנא מדברי סופרים היא מפוקם ושוש שכל דאע"ג דמדברי סופרים היא תהיינו חכמים לדחות שבות אמירה לעובד כוכבים מפני מצוה לדרבנן] ובדברים הטוענים אל גוף הדין בכיבוד בגוון שלהן לו כתב מבי"ח וגמא בשבת אי הוי איסור דאוריתא לו דרבנן עמ"ש בס"ד מ"ג פרק י"ב דמשבת שבת:

מסכת ערלה

פרק א א תי"ט ד"ה והרחיצון פעור בירושלמי מפרש טעמא ממשמע שאמר לא יאכל אלו יודעים שנעון מאכל הכתוב מדבר מה ת"ל כל עץ מאכל וכו' אי נמי מדכתיב תאכלו את פריו אני יודע שבאילן מאכל הכתוב מדבר וכו' פ"ש. בסוכה ל"ב הי' ר' מאיר אומר ממשמע שנאמר ונטעתם כל עץ אינו יודע וכו' הנה בברכות ל"ו ובזמה פ"א איתא פ"ו אינו אומר ממשמע שנאמר ועבלתם ערלתו את פריו אינו יודע וכו' נראה לדחות דר"מ דיש ממלא פריו דבאילן מאכל משתנה. וכן ע"ש לומר דסוגיא דסוכה נסיב ריפא דקרא ונעמתה. אבל עיקר הסוגיא מסיפא דכתיב את פריו וכדדייק לה ביומא וברכות וכן דרך הש"ס בכמה מקומות דנקט ריפא וסמך אסיפא [עיין תוס' ע"ז ל"ו ד"ה לא תמתון] ובל דרך זה לפסר להשות הסוגיא דסוכה עם סוגיא דברכות ויומא. ולולא כן יהיה אחירת הסוגיא פליאה עצומה. ברם דברי רש"י בסוגיא דסוכה ד"ה ממשמע שנאמר ונטעתם וכתיב בסיפא לא יאכל אינו יודע דבעון מאכל משתנה מלא לומר מלאו לומר מכל דאת פריו דרש לה ר' מאיר. דהא ברור דבאילן מאכל משתנה כי באילן סרק אין שייכות לכתוב פריו [כדתנן כלאים פ"ו מ"ה איזה אילן סרק כל שאינו עושה פירות וכן נזכר בכמה דוכתי]. וגם את פריו מוקדם בקרא. ומ"ש נסיב רש"י לדרום מן המאוחר דכתיב לא יאכל. ועוד הראיה שכתב רש"י ניחא אי הוי כתיב לא יאכל. אבל הנתה דכתיב לא יאכל דאסור אפילו בהנאה [שלא יהיה בו כיתר הנאה המבילה לידי אכילה ע' רש"י פסחים כ"א ד"ה לא"ד" יאכל] א"כ שפיר מוכל לומר דה"א דבין אילן סרק ובין אילן מאכל אסורין [באכילה] ובהנאה לכי אינטריך עץ מאכל לאורות דדוקא בעון מאכל איכא דין ערלה לאסור בין באכילה בין בהנאה אבל עץ סרק אין בו דין ערלה ומותר בהנאה. ואכתי מגיל לר' מאיר לומדים מקרא דעץ מאכל דפלגין הויב בערלה. והנה הקושיא אחרונה יש לדון ג"כ על הירושלמי לענין הראשון דדייק ונסיב ממשמע שנאמר לא יאכל וכו' דהקמיתי חייב והמיתון פטור. מגיל למידים הכא דהמקרא דלא יאכל אין בכרה וכדאמרן. ובחדושי כתבתי בס"ד ביאור אחרוכה על כל הדברים מסם בחרב הערב על הרמב"ם שלא כתב בהל' מעשר שני ונטע בעבי מדין פלגין בכל דחייב בערלה מקרא דדרים ר' מאיר וגם אין הוכח עניו בזה. ואפשר ליתן טעם לשנת דלשיטת ר' יוסי דהכא דאמר אפילו אמר הפרימי לאכל ובהיתון לבייב הפרימי חייב והמיתון פטור ודרים להא מדכתיב כל עץ מאכל כדמפרש הירושלמי א"כ אין ראיה דפלגין חייב בערלה ודייקא לומר דפטורה מהכא מפני שהוא עץ שפל כמ"ש הרמ"ם בסוכה אז מהעשים שבתנו התוס' שם ואי משום דרשה דר' מאיר מה ת"ל עץ מאכל וכו' שפיר יל דאינטריך כמו שדרשה ר' יוסי. והנה לפנינו מבואר מתוך שיטת הרמב"ם בתיבורו וכמ"ש הרי"ש דפסק כב' ז"ל וכל' מעשר שני כר' יוסי ולפיכך בשיר הרמב"ם דין דפלגין בערלה:

פרק ג א הר"ב ד"ה בגד שנטעו בקליפי ערלה ידלקו וכו' שאסור בהנאה דכתיב וערלתם ערלתו שלא יהנה ולא יצנע ולא ידליק בו אלא הכר. והתשובה בהר"ל הא דליקו הכא מוערלתם אסור בהנאה דכתיב לא יאכל אחר אסור אכילה ואחר אסור הנאה משמע שכ"ל [ומש"ש הרי"ש שם ומ"ש שם בס"ד] והיינו כר' אבהו וגם הוקיה מודה בלא יאכל דמשמע אסור הנאה ר"כ. והכא פי' הר"ב מדכתיב וערלתם ערלתו וכו' דלכאורה אפשר לומר עפ"י סוגיא דפסחים כ"ב דפריך והרי ערלה וכו' ותניא ערלים לא יאכל אין לי אלא איסור אכילה מניין שלא יהנה ממנו שלא יצנע בו ולא ידליק בו את הגר ת"ל וערלתם ערלתו ערלתו ערלים לא יאכל לגרות אם כולן. משמע מזה מדכתיב ג' פעמים ערלים בא לגרות ג' אסורים דהיינו הנאה ואיסור צביעה ואיסור הדלקה [אינטריך איסור צביעה והדלקה אע"ג דבשלא לן דאסור בהנאה מבואר בתוס' והביאו הרי"ש בדיבור זה דצביעה ל"א דברי דמוחלת בעלמא היא וכן הדלקה אינטריך ע"ש. ומפני כך הקשה הר"ש מקורביל אמאי אינטריך ג' ערלים וכו' וכמ"ש תו' שם ד"ה לכם ומ"ל] אמנם בקדושין נ"ו אמר דתנן המקדש בערלה אינה מקודשת דתני' ערלים לא יאכל אין לי אלא איסור אכילה הנאה מניין שלא יהנה ממנו ולא יצנע בו ולא ידליק בו את הגר ת"ל וערלתם ערלתו לגרות את כולם. מבמשנת הברייתא זו דלא יליף אלא ג' ערלים דכתיב בקרא [ואחדא לגופיי] ולפיכך פי' רש"י מניין שלא יהנה ממנו כגון שלא יצנע בו וכו' משמע מפי' רש"י דסך הנאה דקאמר לן דאסור היינו הנאה צביעה והיא חזותא בעלמא אינטריך ביבוי אבל הנאה ממש דרשינן מלא יאכל הוכיח לפרש כך נפי משמעות הברייתא דלא תני אלא ג' ערלים ותו מלא הנאה דוחקתו דהכי הו"ל לברייתא למתני אין לי אלא באכילה מניין שלא יהנה וכו' אלא מדתני הנאה מניין שלא יהנה ולא יצנע בו וכו' [וגם אולי הי' גירסת הרש"י שלא יהנה ולא יצנע בו וכו' כמו דאיתא הגיראא בפסחים] אלבד הוקיק רש"י לפרש על חופן זה שלא יהנה כגון שלא יצנע. ע"פ היוא מזה דאיסור צביעה דחוזה בעלמא הוא ודולי אינטריך ערלים לאוסרו לפיכך במשנה הכא בגד שנטעו בקליפי ערלה וכו' הוזקק הר"ב לפרש דכתיב וערלתם וכו'. אבל תנן בקדושין דלענין הנאה עצמו ממש מפרש לה הר"ב מדכתיב לא יאכל וכו'. מיהו עדיי' קשה הדבר לאמרה ולפרש בקדושין משום דכתיב לא יאכל מה שלא לגה הגמרא לפרש הכי אלא מפיק בערלה מגיל דאיתה מקודשת דתני' ערלים לא יאכל אין לי אלא איסור אכילה וכו' משמע להדיא דדוקא מדכתיב ערלים מפיק להא דתנן המקדש בערלה שאינה מקודשת אבל מן לא יאכל לא רבה ולא מלי לאוסרו איסור הנאה משום קרא דלכם שלכם יהא כדמפרש בסוגיא דפסחים שם כ"ב ותו מדכתב הר"ב הכא דכתיב וערלתם ערלתו שלא יהנה ולא יצנע בו וכו' משמע דגם שלא יהנה מפיק מדכתיב וערלתם. והוי יודע דלפום משמעות לשון הברייתא בקדושין (ובפירש"י) דלא קא ליף אלא מן ג' ערלים ודר אתי לגופא ד"ה הברייתא דמייתי בפסחים כ"ב [וכן בכ"ק קא דמסיים תלמוד לומר וערלתם ערלתו את פריו ערלים לא יאכל לגרות את כולם] ודקדק הש"ס עמשמע דכתב דמשמע וערלתם ערלתו ערלים הא לאו הכי הו"ל לא יאכל איסור אכילה משמע ואיסור הנאה לא משמע. ע"כ הברייתא אתריה היא ולא אותה הברייתא דמייתי בקדושין ובאילו אין לי אלא איסור הנאה משום קרא לכם כמסקנא דפסחים. מיהו בהא פליגי הברייתא בפסחים אינטריך תלתא ערלים מד להנאה ודר לצביעה ודר להדלקה אבל הברייתא דקדושין מפיק הנאה מחד ערלים ומחידך ערלים מפיק צביעה והדלקה. ומי מיניהו מפקה:

מסכת בכורים

פרק א ד הגר מביא ואינו קורא שאינו יכול לומר אשר נשבע ד' לאבותינו לתת לנו ואם היתה

אמו מיצרתא וכו' ע"ש. לכאורה ל"ע דהוה מלי ליתן טעם שאינו יכול לומר אשר נתת לי כמו דתנן לקמן מ"ה האפרוסים והגלים והעבד והאשה מביאין ולא קורין שאינו יכולין לומר אשר נתת לי. ועפי' קשה דלטעם זה שאינו יכול לומר אשר נתת לי אפילו היתה אמו מיצרתא נמי אינו קורא דאע"ג דמלי לומר אשר נשבע לאבותינו מ"מ אין יכול לומר אשר נתת לי מפני שהגרים לא נטלו חלק בארץ. ואמאי תנן גבי גר אם היתה אמו מיצרתא מביא וקורא. גם פכן הרמב"ם שבעתיק הר"ב דאין הלכה כמשנה זו אלא הגר מביא וקורא וכו' מפני שאחרן ניתנה לאברהם והוא אב לגרים וכו'. נלתי מזכן שברי אפילו הגרים ולוים אלמלא שהיו להם ערי מגרש לא היו קורין כמו שכתבתי בס"ג מ"ג דברכות בשם הרמב"ם מכ"ש גרים. עוד קשה דלפסק הרמב"ם דהכא הוה נמי גבי ודוי מעשר לומר דברים מתוזרין. והא ליתא שהרי לעיל מ"י הר"ב דמעשר שני משנה משולשת דברים דאינם מתוזרין שאינם יכולין לומר ואת האדמה אשר נתת לנו. ובם לא העיר הר"ב והרמב"ם לכתוב דאינה הלכה ובכיוון כי גם דברי מד"ז בתי"ש בד"ה הגר מביא ובד"ה ואם היתה אמו וכו' לריכין קצת ביאור. וגם לא ביאר כל ההכרח בהגנת פי' משנה זו ופסק הרמב"ם לכן קמתי ואתשדד להעתיק דברי הראשונים הנה הר"ש שבעתיק דברי ירושלמי וגם התוספתא ע"ש סמך על המבין המעמיק וקיצר למאד. גם קצת דברים לריכין פיקון מעשות הדפוס. אבל תוספות בב"ב פ"א כתבו ככל הצורך להבנת הענין וז"ל בד"ה נשמעוני ואו. דגר עצמו בר בבאה הוא כדתנן אלו אינן ולא קורין הגר מביא ואינו קורא לפי שאינו יכול לומר אשר נתת (ונבעת בכרכת הזימון לפי שאינו יכול לומר שבתלת לאבותינו אלא בזמן מוקה וכו' ולר"י נראה דשפיר מלי אמר גר לאבותינו ולא קיל כהתיא משנה אלא כר' יהודה דפליג עלה דתיאתא בירושלמי בכורים פ"א תני בשם ר' יהודה גר עצמו מביא וקורא מ"מ דאמר קרא כי אם המון גוים נתתיך וכו'. ר"י כן לוי אמר הלכה כר' יהודה וכו' והא דאמר במכות ר"ש בן לוי דתיכא גר דבשי' לעיר אשר נשבעת לאבותינו ולא מלי אמר אתי שפיר כר' יהודה ומעון אלעזר לו דסיפא דקא דאמר ר' יהודה בירושלמי דמביא וקורא דוקא גר מבני קיני חותן משה דמלי אמר לתת שבטו חלק בארץ וכו' ובכי נמי תניא בתוספתא דבכורים ר' יהודה אומר כל הגרים מביאים ואינם קורים ובני קיני חותן משה מביאים וקורים ור"מ אומר דהכיא דירושלמי משבשתא היא דהכי מלי לעיר גר קורא אפילו מבני קיני אבי הריינו יעקב [וע' בפי' הרמב"ם בפי' התוספתא אבי אבי. אברהם אבי אבי הוא ולוגה וכו'] ויבר מלריכה ויבשו אותנו ויזיאנו והביא דתוספתא מוקי בחמו מיצרתא דמלי אמר לאבותינו וכן לתת לנו אם הוא מבני קיני ופליג אמתני' דמס' בכורים דקתני בחמו מיצרתא מביא וקורא. ולר"י נראה דמתני' נמי מיירי בבני קיני ולא פליג שם דאמו מיצרתא לא מהני לי' לעיר לא יאמר לתת לנו דהא אמו עצמה אינה קורא כדתנן במתני' אלמה וכו' אין קורין דלא נטלו חלק בארץ דמעשר לבו בספרי מחים לפי פקודין אע"פ שהי' לבן חלק ע"י יהושע כ"ש הוא דלא קרי דלא מדיף מאמו ע"כ. וכן בפי' שדשם בתב קמן חוץ פי' הרמ"ם והוא מתיבור הרמ"ם במשנה דהכא בתב פלוגתא שבין ר"ש ור"י והתיבר קצת יותר ובביאור טפי בישוב הדברים וכתב עוד שבס"ג פסק כר"ת קמנו משם. היוצא מזה דבין לר"ש ובין לר"י גר מבל המומות אינו קורא אפילו בשאמו מיצרתא ומתני' דהכא דתנן אם היתה אמו מיצרתא דוקא. לפי' ר"י אי"ת אלא בהא שעמא דתנן במתני' שאינו יכול לומר לאבותינו על זה כתב ר"י דליתא אלא דיכול לומר לאבותינו בדאי' בירושלמי דאמר קרא כי אם המון גוים נתתיך וכו' ולפיכך יש לגרים לברך ברכת הזימון דיכול לומר לאבותינו אבל ולאי אלינו קורא מצד שאינו יכול לומר לתת לנו כמבואר במכות ל"ע כמו שהביא ר"י בעצמו ופשיטא לר"ת אלינו קורא שאבדם בירושלמי. וקן לתכם ויתכם עוד דעלה דמתני' הגר מביא ואינו קורא שאינו יכול לומר אשר נשבע ד' לאבותינו לתת לנו וכו' איתמר עלה בגמ' ירושלמי ר' יוסה ור' יוסי תרויהון בשם ר' שמואל בר' יעקב בבני קיני חותן משה היא מתני' ובני קני חותן משה מביאין וקורין דכתיב לכה אתנו והטבנו לך. ופי' הר"ש פפרקין מבוס דקניא לן מה בכך היתה אמו מיצרתא הרי אשה גופה תנן לקמן שאינה קורא דלא נטלה חלק בארץ ואינה יכולה לומר אשר נתת לי אלא הגר קיני מייני שנטלו חלק בארץ ואפ"ה צריך לומר אשר נתת לי הרי אבותיו של יעקב כדי לקיים ג"כ לאבותיו שלא נשבע הקב"ה ליעקב אלא לאברהם יעקב ויעקב הן הן אבותיו של יעקב אבל אם היתה אמו מיצרתא יכול לומר לאבותינו וכוונתו לאבות אמו וכן הוא בתוספתא בהדיא הגר קיני מביא וקורא ומה שלא פירשו במתני' פירש בתוספתא ותרוייהו בענין אמו מיצרתא וגם הגר קיני [ותיובתא קמא שלא הערה לר"ש מכל דברי ר"ת ור"י כלום] וגם מ"ש הר"ש במתני' דהכא הגר וכו' ובירושלמי קאמר וכו' בגבי קיני חותן משה הוא מתני' ופריך עלה ובני קיני חותן משה מביאין וקורין דכתיב לכה אתנו והטבנו לך ע"כ. ל"ע דאין זה פירכא אלא שיומא דמילתא היא במ"ש הרמ"ם וכו' והמובכת לכאורה. ואחר כל הדברים האלה לא איתברר שפר הר"ב שכתב בשם הרמב"ם הגר מביא וקורא ומלי לומר לאבותינו מפני שאחרן ניתנה לאברהם והוא אב לגרים וכו'. מלי מהני זה נמי דמלי לומר לאבותינו אבל מ"מ שיאר מלי לומר לתת לנו ופשיטא דלא מלי לומר אשר נתת לי. ומ"ש הרמב"ם והפסוקים אינו קורא מכ"ש גר. ופייתתי שוב בתיבורו ס"ד מהל' בכורים דין ג' כתב בזה"ל הגר מביא וקורא שנאמר לאברהם אב המון גוים נתתיך הרי הוא אב המון לכל הטעם שנכנסין תחת כנפי שכינה ולאברהם היתה הבטחה שיהיו בניו את הארץ ע"כ וז"ל הכ"מ ומ"ש הגר מביא וקורא כו' בירושלמי איפסקא הלכתא כר' יהודה דאמר הכי ומ"ש לאברהם היתה הבטחה כו' כלומר אע"פ שאברהם אב לכל העולם לא נטלו הגרים חלק בארץ מפני שבתחילה קודם שנאמר לו כי אב המון גוים נתתיך היתה הבטחה לו. ומאת שלא זכו גם אלה בנין מתם ע"כ [ונבעתקה זו יתבאר לך כוונת הרי"ש ד"ה הגר וכו' אבל כ"ש מודו דלא נתחלק בארץ לגרים וזה ביאור בתיבורו מעשה שבועה שנשבע לאברהם היתה קודם שנקרא אברהם ע"כ] ועדיין לא נתברר דעתי דהיאך מלי הגר קורא לתת לנו ואשר נתת לי הלא הרמב"ם בעצמו לפי הפי' שכתב הכ"מ והרי"ש כתב הכל דגרים לא נטלו חלק בארץ. והנה שני דברים בדיבור אחד נאמרו דגרים לא נטלו כלל חלק בארץ ובשיטה הגר מביא וקורא סותר את זה. והרמב"ם לעיל בסמוך דין ב' אמי כתב להדי' אלו מביאין ולא קורין. אלמה והאפטרופוס ושליח והעבד לפי שאין יכולין לומר אשר נתת לי. ובכן ראיתי להעתיק בקור לפי' לעיל לענין דהכא וגם קצת לענין שכתבתי מ"ג פ"ג דברכות ז"ל הרמב"ם בתרוגים לפ"ב פרק ה' דף פ"ח ד"ה ומי כתיב אדמתך וכו' ומיהו איכא וכו' בירושלמי תני בשם ר' יהודה גר עצמו מביא וקורא מה עשה כי אב המון גוים וכו' וכן פסק הרב ז"ל ר' משה ספרדי ז"ל וכו' ותמיה הוא סילוך יקרא והלא אינו יכול לומר לתת לנו ויש אומרים דהא דקאמר בירושלמי קורא כבני קיני חותן משה וכו' ואי' סמוך בו' וכיון שאברהם אב לכל העולם ונטלו חלק בארץ קורים לו' יהודה והלכה כמותו ואע"ג דכתיב בפי' בכורים אמרי אומר אבי אלמה אבות העולם היו לאברהם ויש בשאלות סילוך מוציאין אחר הגרים [כלומר שאינם מבני קיני חותן משה] את הגרים ידי חובתן בברכת המזון אפ"י שאמו ישראל שהרי לא נטלו חלק בארץ ומודרבנן ניכא כדאמרינן במס' ברכות דנשים בברכת המזון ונשמת דמילתא משום דלמא בא נחלה היא ואי"ת אין בא מוציאין אחרים ידי חובתן בשאלה שיעורא דאוריתא ת"ש כהנים נמי לא יוציאו דתני' בתוספתא הכהנים מביאין ולא קורין לפי שלא נטלו חלק בארץ ר' יוסי אומר כשם שנטלו לוים כך נטלו הגרים וכל הנה ובריך בי ריש גלותא ואין בסדר שמוציאין את הגרים ידי חובתן ואפשר משום דקיל כר' יוסי ולר' מאיר נמי אפשר דס"ל שאין בס"מ אלו' בחלק בארץ ונעיין דברכות אלינא דר' יוסי ולפ"ז צריך להזהר שלא יבוך גר לשאול בשאלת שיעורא דאוריתא כדרך האמה. ויש מפרש פי' אחר לאותה שמועה שבמסכת ברכות [כוונת הרשב"א כמ"ש תוס' שם והוא נמי כ"כ שם בברכות בשם יש מי שמפרש דאינשים היינו משום בית ותורה] וירושלמי לא משמע כי כך סברא אלא בשל גרים קאמר ר' יהודה קורין מפני שכן גבי אברהם

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ורשין סיו לירושה שלו אלא שנתחלקה הארץ לשלשה מדות וכרי הן כשפלים שרשוין לרם ואין להם הנאה הרי הם כשאר כל אדם ע"כ. ור"ל הגמוקי יוסף בפ"ה דב"ב [דשם ז"ב דף ק"ח] כיון דלאיסבר לירושלמי כרי יהודה דגר מבית וקורא קי"ל כחותיה וכן פסק הרמב"ם וכתבו המפרשים דמוליאין אתרים ידי תוכחת אפילו כשאכלו אחרים שישורא דאורייתא הוא כדי שבשבה ואע"ג דאמרינן בברכות דבשים אינם מחייבין אלא מדרבנן משום דלא נהנו נהנה ואינו אלא כדי שבשבה ואע"ג דאמרינן בברכות דגרים שהם בני הברהם לחייב לירושה שלהן ומני נהנה אינו אלא שלא נהנה הארץ לירושה אלא נהנה ואינו אלא שלא נעלו אלא בארץ. וי"ל דמי לשלשים דאמרי' בפרק יש נוחלין נאלה אחלק הארץ למשוחי עפלים שהם פרוחים מבן כ' ולא הי' להם שום מורים כגון אב וחוד ואת שכולן מתו במדבר שלא נעלו אלא בה אפ"ה ואלו מוליאין לאחרים ידי תוכחת בברכה אחרון ומעמא דכל הני בני נחלה ובינהה אבל בני לוי נחלה נינהו אבל בני לוי נחלה נינהו כלל. ע"כ. [ובב"י לא"ח סי' נא ד"ה כתב במרדכי וכו' ופסק הר"ן בפרק הספינה דבדברי ר"י וכתב שלה הסכימו הרמב"ן והרשב"א וכו' ע"ש. ובנה בכל דפוסי הר"ף לא נמצא מי' הר"ן אלא סי' נ"ו וכבר הערתי לשון הר"ר ולא זכר כלל מדעת הרמב"ן והרשב"א. ובזה נ"ע גם בס"ם הנ"ל לקמן בלא"ה סי' קנ"ט ד"ה ומ"ש רבינו בשם ר"ת וכו' ע"ש] מעתה טובל לומר דברמב"ם פ"ל מהרשב"א בטעמי בשוף דכרי דמן הירושלמי משמע דר' יהודה בכל גרים אפילו אותן שבאים מבני קיני קאמר דקורין ואפשר הלכתא הירושלמי טותיה. והטעם דקורין משום דהוי כעפלים. ודע דמדברי הרשב"א שהעתיקתי למעלה נראה בחלקת דברים מתגברים הנ"ם הרשב"א בברכות כ' ד"ה בשעת מיני' רבינא מרבא בשים חייבות בברכת המזון דאורייתא לו דרבנן ומ"ת מאי קא מיבעיא לי' והא מצות עשה שלא הזמן גרמה הוא פירש"י משום דבחיב על האדון המוכה אבר נתן לך ובשים לא נעלו אלא בארץ ואין אב אף בעבדים כן אחר הן לא נעלו אלא בארץ ובגויא מיני' בשים ובעבדים וי"ל דשאני עבדים שהן זכרים ושם זכרים נעלו אלא בארץ [ועיש הדברים האלו איכא למידק בשום דברכות כ' בד"ה בשים וכו' פי' הקונטרס וכו' משום דחייב על האדון המוכה ובשים לא נעלו אלא בארץ ואיתה בהיים אבר מני הנעי וכו' ע"ש. ובקה מת"ל אי לא ס"ל כתירוצו של הרשב"א דשם זכרים נעלו אלא בארץ. ס"ל לתוס' להקשות בקושיא דעבדים דתנן מני במתני' מני תנעי ואי ס"ל כתירוצו דשם זכרים וכו' א"כ מהכהיב ולוים מני לא קשיא. ואולי דתוס' לא כיוון להקשות על בעל אליעזר די"ל דשדה מפרתי נקט ואמנו כרוכלא ליחשוב. וקרוב לומר דתוס' מקשו לשיטתו דס"ל דלפי המסקנא דשאר בשים בתיקו דלא איפשטא כמ"ש המור בשם בפי' קפ"ו ודלא כהרמב"ם שכתב דחייבים מן התורה וכן הרשב"א הביאו הנ"ש שכתב דקי"ל כרבא נגד רבינא וס"ל דבשים מדאורייתא ואי"כ גם בהנים ולוים הם בספק זו ומעתה בהנים ולוים לא יוציאו אחרים ידי תוכחת והא דלא הלכה כזוחה בישראל דבהנים מוליאין כמ"ש הרשב"א דמוכח מדב חבדא דהכן ובכך בי ריש גלותא [ושובדא דרב חבדא תמצא בסוגיא דברכות מ"ע ובפי' רב חבדא הכן תמצא בברכות מ"ד וכ"מ מסוגיא תולין מ"ד ומ"ש רש"י רב חבדא הכן הוי כדאמרינן בגיטין בשמונים זוגות וכו' כתבתי בתכ"ש לגריך מיקון וצ"ל כדאיתא בברכות פרק כיצד מברכין דף מ"ד. מיהו לפמ"ש הנאר שבע בסוטה ל"ע דפרי רב חבדא הוו. אולדא דאי' זו. וכבר נדפס מפמי קצת דברים בס' זכרון יוסף דף י"ז ע"ב מה הטעון]] ויש מפרש דמהסתפקא ל' משום דאמרינן לקמן מ"ט דכל שלא אמר כרים ותורה ולכך נשים דלא אפשר לבו לעיסוק בתורה אף הכן אינן חייבות דאורייתא ולוים ליה הא דבר דאמר הרב יצא לפי שאינו בנשים ע"כ הרשב"א. ועיינתי שוב במ"ל כתב ד"ה הבר מבית וקורא ומני' לי דאף מיכולין לומר לאבותינו מ"מ כיון שלא נעלו אלא בארץ אינם יכולין לומר אבר נתן לי דומיא דאשה וכהנים ולוים אינם קורין אלא מפני שיש להם ערי מגרש. ובכיון עצמו כ' בסוף הלכות מעשר שני דגרים אינם מחודשים מפני שאין להם חלק בארץ ושוד אני תמה למה אבה כדברי הירושלמי מאחר דבפ"ג דמכות דף י"ט קאמר רב אבי כיון דאיכא בבורי הגר דבעי לעיעור אבר נשבעת לאבותינו ולא מני אמר ריבי בגיר תלמודא דידן ובסוגיא הירושלמי ע"ש וכו'. הנה קושיא אחרונה שהגיה בע"ע מיושב שפיר לפמ"ש הרשב"א בשבועות הרמ"ם בפ"ה דבי"ב שהאיר ג"כ פלוגתא של ר"ת ור"י ובבה"ב פרק בר"ם. וכיונו שמשון אומר תע"ב דאמר מישראל נהי דמני לעיעור לאבותינו מ"מ אין חייב מן התורה בבכורי (מן הבורה) ואין יכול לאוציא את אחרים דבחיב וברכת על האדון המוכה אבר נתן לך ולא הוה לו חלק בארץ ומהאי טעמא מספקא לי' לגמרא אם נשים חייבות בברכת המזון מן התורה. ובשים הגיא בשם מהרי"ח דלא נהירא דלגבי נשים הוי טעמא לפי שאין בהם בנשים ולאו משום דבחיב אבר נתן לך ע"כ. גם בהגיא בברכות פרק מ"ש בחב בה"ל ובתמה על הר' אלחנן נהי דגר יכול לומר בברכת המזון שבאלה לא אבותינו דבסקינן הר' (שמעון ל"ל) יהודה דאמר בר עלמא מבית וקורא וכו' כי אב המון גוים וכו' מ"מ איך יוצא ידי חובתו כיון שלא הי' לגרים חלק בארץ כמו לנשים דאמר הכא דאין מוליאין את אחרים דאכלו שישורא דאורייתא ודומק לומר ולחלק דשאני גרים שהם זכרים וזכרים נעלו חלק בארץ וכו' ומפרש דהכא מיבעיא משום דלא אמר אמרי ברית ותורה וכו' ע"ש. וגם במ"ש הב"ר א"ה סי' קנ"ט [אלא שבתב הטור פלוגתא שבין ר"ת ור"י] ד"ה ומ"ש רבינו בשם ר"ת וכו' ור"י כתב שיכול לברך שיכול לומר לאבותינו וכו' וכבר כתבתי בסי' נ"ג שדעת הרמב"ן והרמב"ם והרשב"א והר"ן ז"ל כדעת ר"י והכי נקטינן ע"כ. הנה מה שהעיר בס הרמב"ם שהרמב"ם ס"ל מהכ' בכורים שבחב דגר מבית וקורא לאחרה אין ראיה לברכת המזון דשאני בכורים דהוא אומר ליעבוד לעשיר וכמ"ש מהר"ם ן' תבון מבא"ה בברכת המזון ר"ל הרמב"ם ס"ל כר"ת דהוה כמו גבי וידוי מעשר. אולם בכל אלה לא רליתי להאריך. אלא בזה שיש להקשות אמילתיה דר"ת שלא הי' מנים לגר לברך ברכת המזון. והיא פליאה שהרי באוכל בזית דגן דאינו אלא מדרבנן מוציא אחרים ולמה נגרע הגר דקל"מ מדרבנן מיהא מתייב [כמו נשים דאע"ג שאינם יכולין לומר על האדון המוכה אבר ברית ותורה אפ"ה מדרבנן מחייבי] ולכן שפיר קדמי לאחרי' דר"ת ס"ל כרש"י בגמרא ד' דגרים אינם בכלל ערבות וכמ"ש בס"ד בחריטות מ"ג ע"ב דברכות [מיהו אלאחי איכא למידק דלא הו"ל לר"ת לבאיה מאכל בזית לברך ברכת המזון לגויא הגרים שלאבותי כדי שבשבה] ומלה ליתן עין עין. במיטב הגיון: ה תוי"ם ד"ה ומומטום ולמדרגיטום וכו' תמיכני דבכל דוכתי וכו' ס"ש לבאהרה ל' דודאי קרא דכתיב אים לפי פקודיו וכו' אבתא דכתיב אים לפי פקודיו וכו' [וכן הרמב"ם בסיומו] שבתא וכתיב אים לפי פקודיו וכו' דלמה לי לאחויי מקרא ס"ל לומר הטעם דסוי

ספק. מיהו בזה ספיר ל"ל דגיתא ליה לבר"ש לאחויי מה שעדע מקרא לבדי' דאים ודאי נעל חלק בארץ כדי דלא נימא דילמא היה תנאי חלוקת הארץ אף לספק. אבל בשאת דידעינן מאים לפי פקודיו ממילא מחומרא מומטום שהוא ספק והלכך נמי שייר כתב הרמב"ם בתימוו ס"ד מהכ' בחרמים דין ב' ואלו מביאין ולא קורין אלא והומטום והאגדגיטום לפי שבן ספק אשה ואין יכולין לומר אבר נתן לי ד'. ולאיתי בשבר אחרים סי' י"ד מבן המחבר שכתב לייבא הטיבה ע"ש. מיהו בס"ם לייבא מבוגיא דמ"ק ד' דמוקי אבוי מבהון וכו' ע"ש. לכאורה לפמ"ש הס"ר בס"ר ד"ה בבביגיא מבאתן אלא שהגיד שמון דבא ודאי זכר הוא הלכך וכו' ע"ש לא ידעתא אם מומטום כה"ג מומטום מאים ונרוך עיין קלא בזה: ן הר"ב יבש במעיין שבאילן הי וגדל ממנו ונקבן האילן והוא שיבא ונקבן קודם שבאבריה. אבל אם הפרים קודם כואיל ונולא לקריאה וגדמו ונקבו וכו' ע"ב. שבבת ומי' הר"ב שבבת ג"כ בר"ש. מוכרח נמי מהירושלמי שבביאו בתי"ש לקמן בסמוך מ"ז ד"ה הפרים וכו' דבירושלמי מוקים למתני' וכו'. ומזה הוי תיובתא לבאורה לרש"י בברכות מ' ב' שבתב בפירושו למתני' דבכל יבש המעיין ונקבן האילן בזה"ל. הי' לו בים הבלמין וכו מעין שהוא משקהו ממנו וקבר בכורים ממנו ואח"כ יבש המעיין וכן שדה האילן ונקבן בכורים ממנו ואח"כ נקבן האילן וכו' ע"כ. ולא שוד גם מסוגיא דמכות י"ח דאיתמר הפרים בכורים לפני הבא ועבר עליהם הבא יקבו משום דקודם הבא הוי חוז לקריאה ואחר הבא לא חוז וכו' כמו שבביאו הוס' ב"ב ע"ב ד"ה בגרן וכו' ע"ש. קשיא לפרש"י שבתב ובקר בכורים ממנו ואח"כ יבש המעיין וכו'. שהרי בהפרים תחילה הוי חוז לקריאה ואח"כ בשיבש לו נקבן נדחה. וא"כ יקבו. ולמה תנא מבית. ובלאין דברי רש"י בהוגן אחרי רלי כי גם הרמב"ם פ"ד מהלכות בכורים דין י"ב כתב הפרים בכורים ויבש המעיין לא שנקבן האילן מבית אלא קודם לפי שזה כמו שאין לו קרקע שהרי אבדה. המבית בכורים מאחר תג בסוכות ועד חנוכה אע"פ שהפרים קודם הבא מבית ואינו קורא וכו' ע"כ. וכתב הכ"מ ומ"ש רבינו אע"פ שהפרים קודם הבא כו' יש לתמוה דהא כפ' אלו הן הלוקין אמר הפרים בכורים קודם לבא ועבר עליהן הבא יקבו ויבש בגמרא וכו' ול"ל שדהתה רבינו לזו מסלבה מקמי הבא דגיעין מ"ז דאמר ר"י ב"ש בגרן ובגבן ביד אלא ומה אלא בדרך מבית ואינו קורא ונקבת ובאבדת עד שתהי' לקיבה דבבה כתבתי ואע"ג דבירושלמי מוקי לה בשלקבן לבלבן ע"י שאף הן לא נעלו אלא בגרן ונקבן בפרשן הוא לי ישלחנו ביד אחר שכל הבכורים שנולו לאחיר בקריאה אינן נאכלים אלא בקריאה. מאחר דגמרא דידן מייתי לה דבינא בבבא בתרא פ"ח ובגיטין מ"ז בתמא ולא הי' סבר גמרא דידן דירושלמי לא הי' אחיב מלפניי הכי. וכגמ' דידן נקטינן. ועוד דמתני' דהפרים בכורין ואח"כ מבר שדהו ומתני' דיבש המעיין ונקבן האילן דמיתני' סתמא אתי כר"י ס"ח ואע"ג דבירושלמי מפני לה אבדה דמיקה הוא ולא סמכינן עלה ע"כ. ואין לתקשות הרי סוגיא דילן פליג עם הירושלמי מ"מ מי שכרית רש"י לפרש דוקא בהפרים בכורין שיבש המעיין לא קודם שיבש המעיין לא קודם שנקבן ולא ניחא ליה לפרש בכל גווגא. ושיטו לף שהפרים אחר שיבש לא אחר שנקבן: דיש לומר דבגלא"ה לפי' הירושלמי שמפרש למתני' דהכא יבש האילן לא נקבן אינו קורא כשיבש משעה לאשורה [עיין תוס' בב"ב ס"ה שהמתיקו הירושלמי בלשון זה] לא איתבר מה שעמא אינה מבית לפי סוגיא דילן בברכות מ"ם דמוקי מתני' דלם בגיבן על פירות האילן טורא פרי הארץ לא יעלמנו אלא דעיקר אינן אלא מבית ואינו קורא דס"ל דעיקר אינן לא מרעא הוא. וא"כ בשיבש האילן לא נקבן דשוב אין לו באילן כלל לא אמר יבא ואבלכ הוכרח לפרש לפוס אותו סוגיא שהפרים קודם שיבש ואזי לבבית משעה הפרשה ושוב אינו נדחה. לפיכך מבית ומה שאינו קורא הייט שעמא כמו שביאר רש"י בסוגיא דברכות שם בזה"ל ואינו קורא שאינו יכול לומר מן האדמה אשר נתן לי כיון דיבש המעיין ונקבן האילן נעלה לה אבדה ור' יהודה אומר מבית וקורא שהאדן היא עיקר ע"כ. לאמר הירושלמי לבשתי' דמפרש דמתני' דברכות דבירך על פירות האילן טורא פרי האדמה יצא דברי הכל הוא ובכר בהבתי לעיל בביאור המשנה ב' פ"ו דמאן דאמר דברי הכל היא הייטו עפ"י שיש מפרשים שבתבו תו' ד"ה יבש המעיין ר"מ לבן מבית ואינו קורא מפני שאינו נראה כמשבח לקריאה אלא קיבול על מה שנתן לו אדמה שאינה ראויה לפירות ע"כ. וא"כ בשבבת דעיקר אילן אבדה הוא ס"ל נמי בפ"ק כמו ר"י רק דפליגי לענין קריאה דר"י לא חייש שנראה כקבל וא"כ שפיר מפרש הירושלמי שיבש לא נקבן ואח"כ הפרים וס"ל לה"ק דמבית דעיקר אילן אבדה הוא: ח תי"ט ד"ה נבזזו וכו' ועל הרמב"ם בחיבורו אי אמה שבא"ד מבני בכורים הבמיע לבל אלו הבי' ולא ידעתי למה דלמא אבדו גרים כיון שאינן כלל. בזה שהוסיף התי"ט לבאור דלמא אבדו גרים וכו' כיון לאלא תמיהתו. כדי דלא נימא הא דהרמב"ם לא פרש הכא אלא אחת מהבה. משום שבבר בסוף פ"ב כתב המפרשים בכורים ומקו לו נבזזו לו אבדו לו שנגנבו לו שבעמאו אחרים: שוב ראיתי בדפס בבא"ר הרמב"ם פ"ד מהל' בכורים הל' ו' בזה"ל. התי"ט אמה על רבינו איך השמיט נבזזו ומקו שנגנבו וכו' ואני אומר שאין מקום לתמיהתו דהרמב"ם סמך על מ"ש למעלה בסוף פ"ב שבתב שם כל התלוקים הבאים בבבא ובבא מזיא מיניהו נקט עכ"ל. אבל בזוהרא התי"ט נכון לפי

מה שבתבתי למעלה וזה ברור:

פרק ב ד ויש בבכורים וכו'. ע"ש בשאלתי לאמרי לא הקשיב בכל כמי מתני' נמי דיש בבעבר שהיא נפדית חון לירושלים משא"כ בתרומה ובכורים. הבתי לו שלא לחשוים שלא

ובכר הביב הרשב"א על זה בתשובה סי' רפ"ט אחר שהאריך קצת ויש לומר דדיון לא קתני לפי בבדיונו הרי הוא כגוף המעבר לבהיתו ליחשלים ולא מייבה הטורה להבית גופו של מעבר ממש אלא הוא לו פדיונו וחייבו דקתני בים בבעבר ובכורים משא"כ בתרומה שבבעבר והבכורים שעונין הבתת מקום ואם היתה המעבר פעמים שאין שעון הבתת מקום ובזכי דמי כגון שנפדה אלא שפדיונו הייטו מעבר ע"כ: עוד אחן מודע בשאלתי הרשב"א שוד שם ולדיוי קשיא לי הא דקתני התם יש בבכורים משא"כ בתרומה ובמעבר שהבכורים נקנים במתנה לקרקע כלומר שאין בתרומה והמעבר אלא בתנאים וקשיא לי ובתני' ומייתיון לה בקדושין דף ס"ב הלאמר פירות ערוגה זו וכו' לכשיגלו ונתגלו דבריו קיימין ומיהא לי דבכורים נקנים במתנה לקרקע מיד משא"כ בתרומה אלא בלאמר לכשיגלו ונתגלו ע"כ. ונגלה הירושו הי' לבתיה דהא דאשבורי' הרי"ב בפירושו בזה"ל בקנים במתנה לקרקע דבתיב בבורי הר אחר בתלרך בשעה שהם מתנבים בארץ ובכורים הם והכי תנן לקמן יורד אדם לתוך שדהו לבהיל בו' קשבו בגמי ולומר הרי אלו בכורים ע"כ. לאמר לומר דבכורים מעה לפרים במתנה והכי תנן להביא ברים פ"ג כיצד מפרישין הבכורים יורד אדם לתוך שדהו ורואה תאנה שבבכרה וכו' ומייתו כפי הטעם בס' החינוך מצוה ע"ב כדי להעלות וכו' ולחשית הפרי המתבשל וכו' ע"ש. משא"כ בתרומה ודאי דאינו מצוה כלל וכלל במתנה. ועי' מנחות ע' א"כ מביאו תרומה במתנה לקרקע וכו' [וכתבתי בתכ"ש לא ידעתי עדיין בחיבה מקום מבשבה אם בבריאתא דאיתא דבר זה לא מצינו תרומה במתנה לקרקע] ולפי מסקנא כי תנא לענין אחיובי מיתה ותומה לומר דבכל תרומה במתנה מתיה ותומה ע"ש ואין כאן מקום להאריך:

לפנים מן המודיעים. נשלם סדר זרעים. בעזרת הטוב ומטיב לטובים ורעים. והוא יצילני מכל מיני פגעים. ואל ישמלו דרים ורשעים. ונזכה לעלות לציון עם הנושעים:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org